

Ossian Elgström

På luffen från Hornstull till Malmö

Albert Bonniers förlag. Stockholm 1922. [Åttonde kapitlet har av misstag vid sättningen fått rubriken "Sjunde kapitlet".]

[– Läs mer om verket här](#)

Det avbildade exemplaret tillhör Kungl. biblioteket.

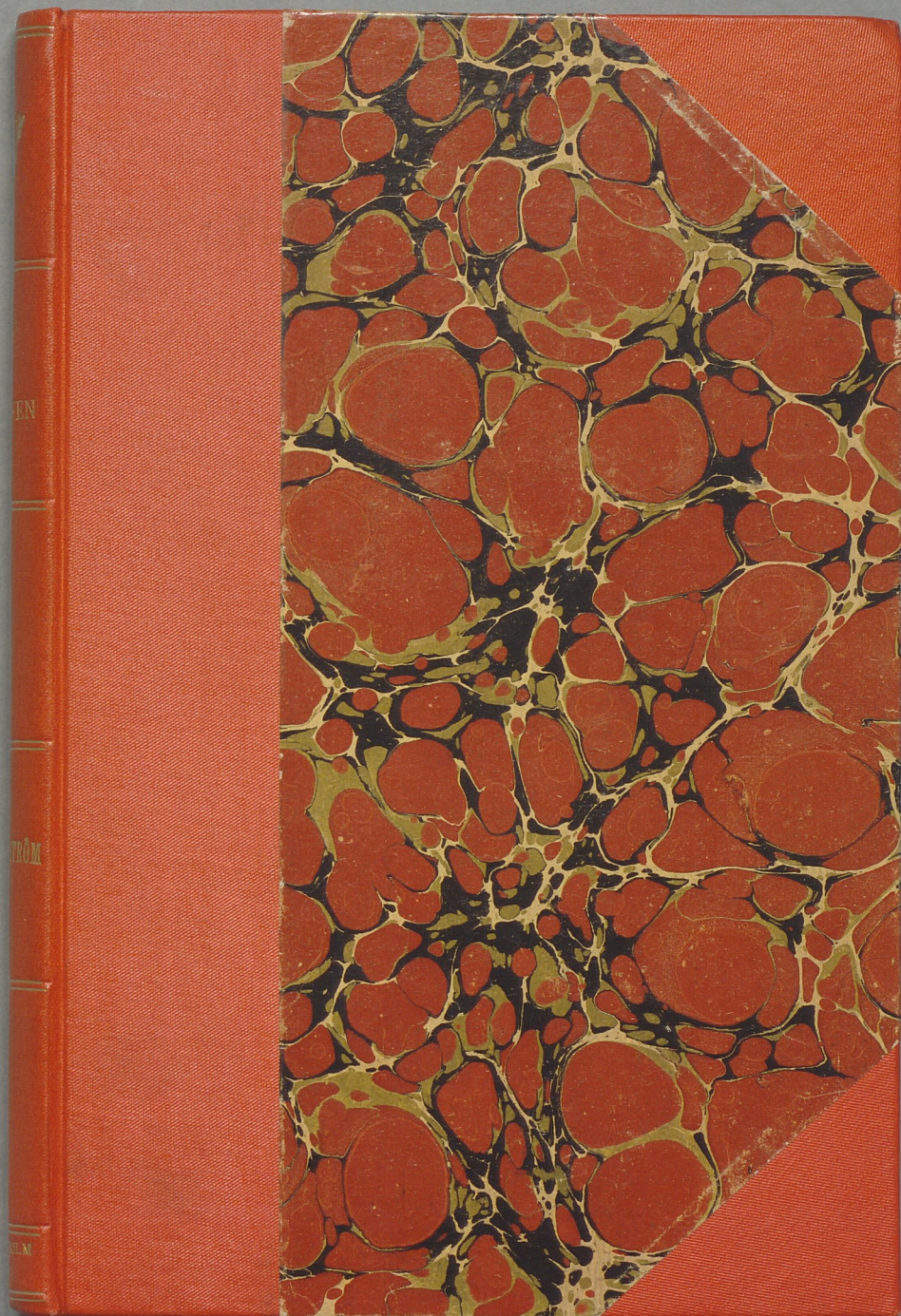
Detta verk är fritt från kända upphovsrättsliga restriktioner. Vid användning ber vi att du hänvisar till Kungl. biblioteket och Litteraturbanken.se.

Ytterligare information om upphovsrätt för detta verk finns hos Litteraturbanken:

<https://lb.se/författare/ElgströmO/titlar/PåLuffen/faksimil?om-boken>

Permanent länk (URN):

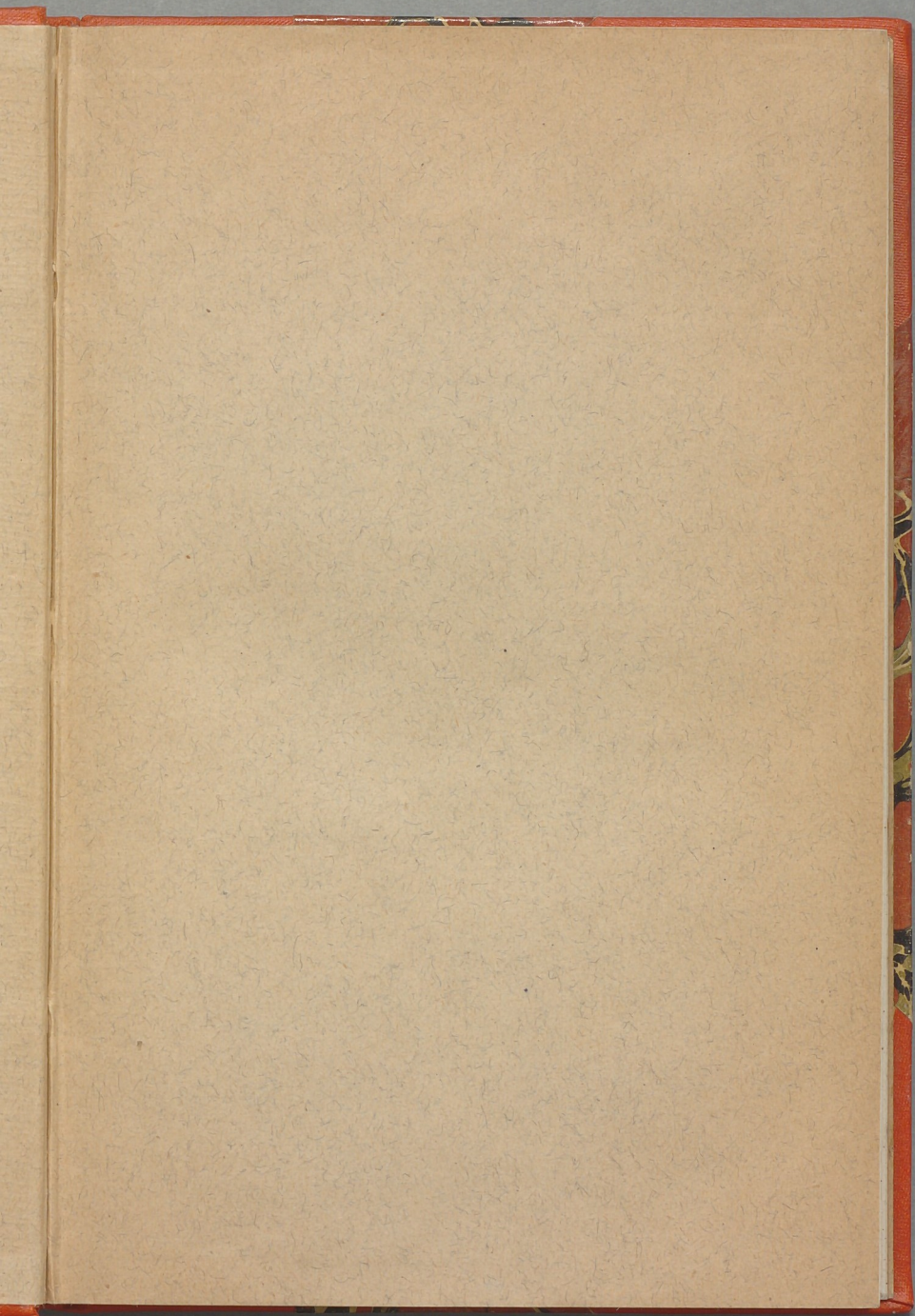
<https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:lb-lb1471992-faksimil>

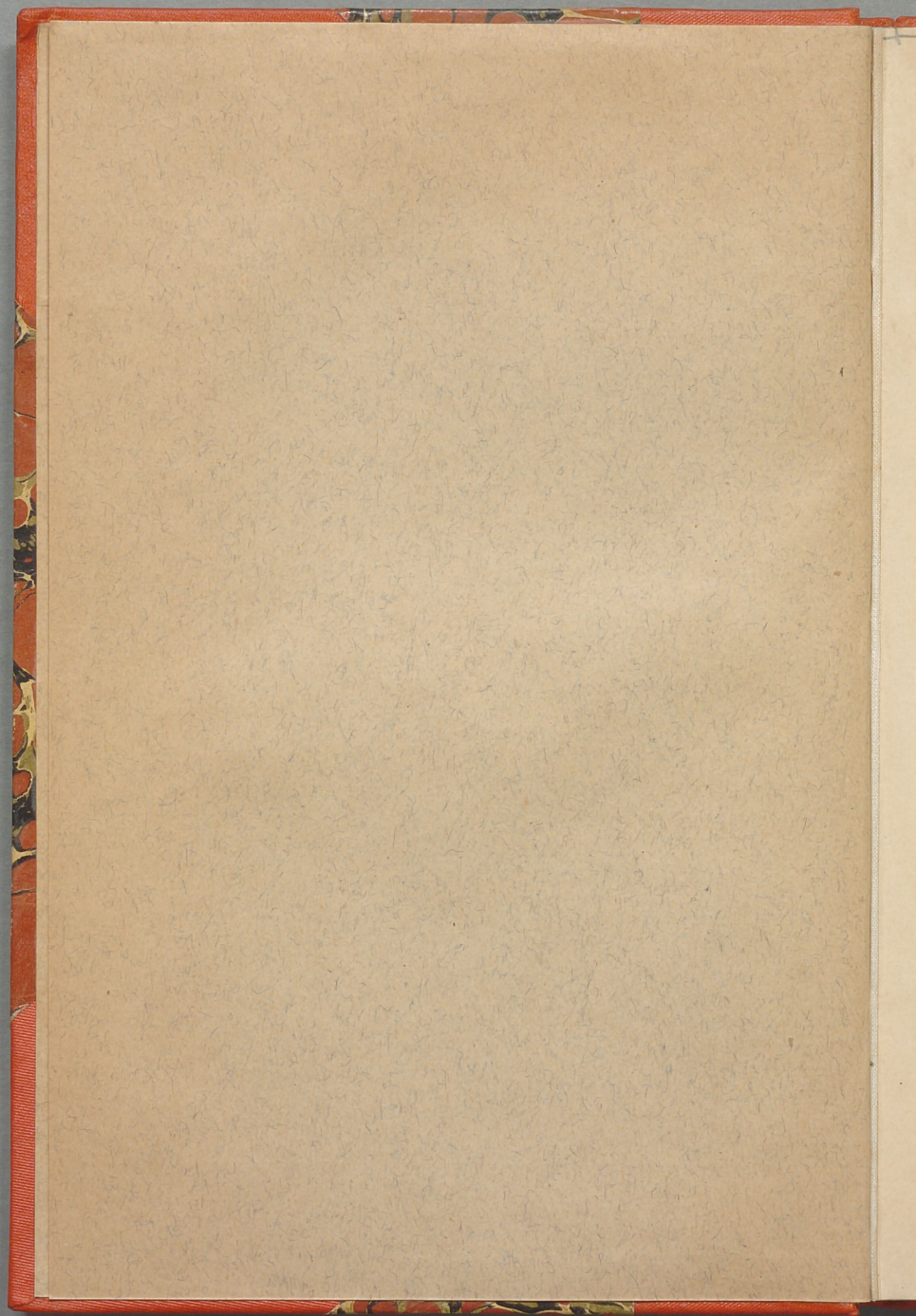

Kungl. Biblioteket
STOCKHOLM

Roman

Sv.

Roman
Lr.
o

PÅ LUFFEN

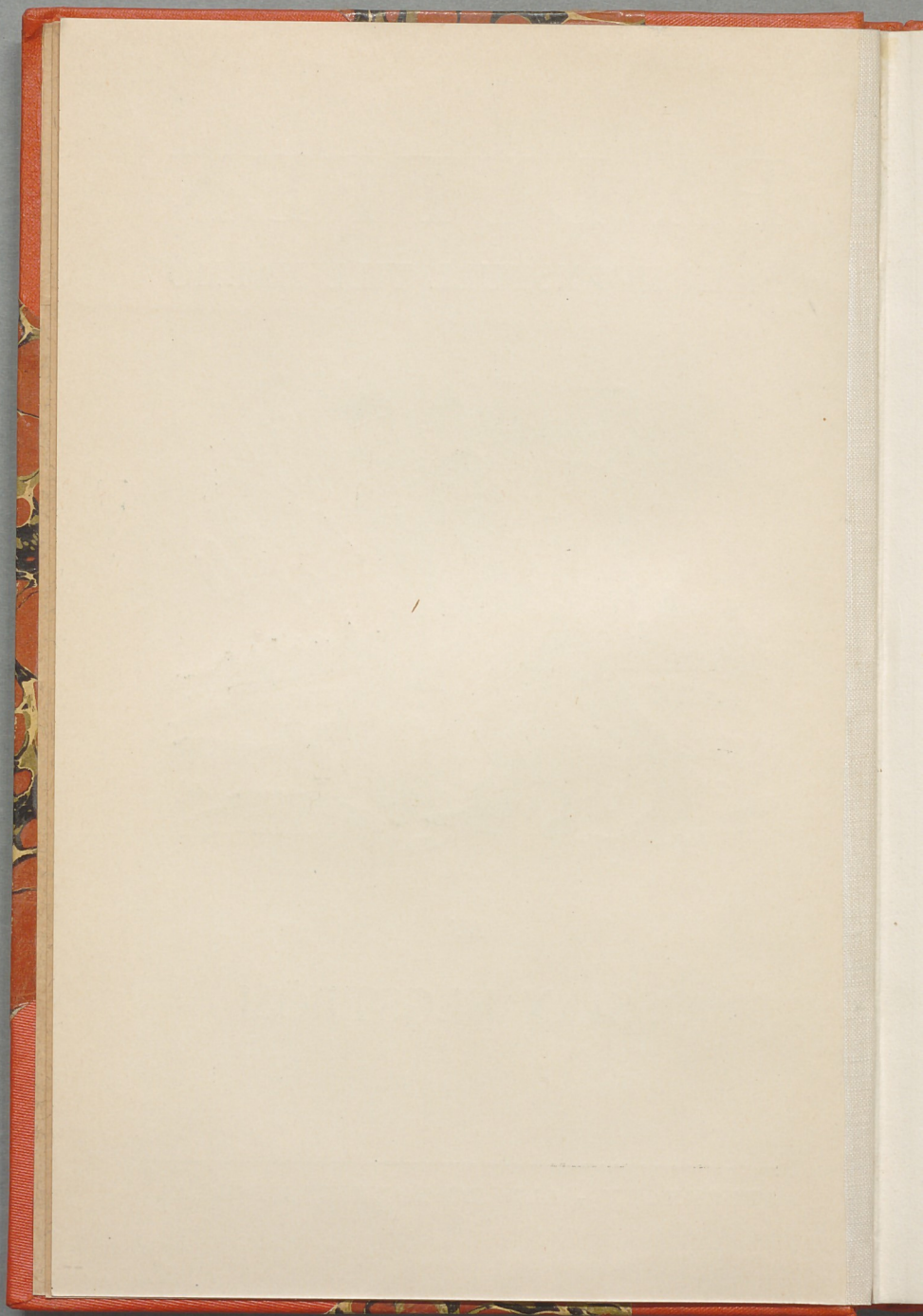
FRÅN HORNSTULL TILL MALMÖ

AV

OSSIAN ELGSTRÖM

STOCKHOLM - ALBERT BONNIERS FÖRLAG

OSSIAN ELGSTRÖM

P Å L U F F E N

FRÅN HORNSTULL TILL MALMÖ

THE HISTORY OF THE
ROYAL NAVY
BY
ADMIRAL LORD NELSON

P Å L U F F E N

FRÅN HORNSTULL TILL MALMÖ

AV

OSSIAN ELGSTRÖM

STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

PÅ LUFFEN

FRAN HORNSTEDT TIL KJØB

OSSEAN ELEGSTROM

STOCKHOLM

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1922

FÖRSTA KAPITLET

som inför läsaren i landet »antiurbs» eller bondvischan. Det behandlar ingående, varför jag gjorde som jag gjorde och det slutar med en massa betong som utvisar, att telefondirektörer också kunna vara hemma i den romerska arkitekturen.

Så stod jag alltså vid Hornstull och likt en annan Moses, eller rättare Josua, för jag ämnade mig verkligen över Jordan, stirrade jag längtansfullt in i det förlovade landet — här stora landsvägen till Malmö. Landsvägen, som skulle föra mig 600 km. framåt, om jag själv hjälpte till.

Ja, här stod jag, representanten för skosulans renässans och tittade.

Jag har sagt, att jag kände mig som Moses, inte för det, att det bakom mig väntade en ivrig och knorrande skara av Guds egendomsfolk med arkar och Arons stav (grön av ålder) — i en trälåda buren av sex fiffiga leviter. Nej, bakom mig stod intet folk väntande på »spejarna», som skulle komma med druvor och bananer på en stång mellan sig — se Mosebok — möjligen satt en hustru och undrade om

jag skulle komma hem igen och hur och om jag ej skulle förkyla ihjäl mig o. s. v., för ni vet ju hur kvinnor äro, men min husära utgör verkligen ett undantag från regeln, det skall gudarna veta, ty hon sade då jag tog avsked: Visst kommer du fram — det finns ju tåg!!! och det var sant, så var där en chaufför bakom mig, som väntade på betalning.

Ja, jag hade beslutat ta mig en promenad från Hornstull till Malmölandsvägen och till den ändan iklädde jag mig den 1 augusti på morgonen en landsvägsriddares skepnad, d. v. s. jag var i motsats mot dessa gentlemän hel och ren — alltså relativt och innehade ryggsäck med ombyte, skissbok och färglåda, kamera och en flaska av S:t Görans läderprepareringsolja som jag alltid medfört på resor, ty den håller skorna så innerligt torra, men i huvudsak var jag en vanlig luffare. — Jag gick alltså ned till Södra Bantorget till en bil och sade: »Hornstull!»

Chauffören, det var en praktfull typ — med blått ansikte — vände sig makligt om och sade: — Har du pengar? Det var ej utan att jag studsade till; så hade aldrig en chaufför tilltalat mig, men så kom jag ihåg hur jag såg ut och brast i skratt.

— Här finns kosing, sade jag och visade en femma. Chauffören blev genast liksom litet mer aktningsfull och så bar det i väg. — Jag hade,

sanningen att säga, ej en aning om, var Hornstull fanns beläget och hade troligen aldrig hittat ut ur Stockholm, om jag skulle gått till fots.

Under vägen omtalade jag för chauffören vart jag skulle, och tingens mening, så när jag steg av vid Hornstull, kallades jag »herrn».

— Gå över bron där, herrn, så kommer herrn rakt in på Södertäljevägen, sade han, men får jag råda herrn så tag spårvagnen till Mid-sommarkransen för det är en jädrans bit till Södertälje och kostar bara tjugufem öre.

Ja, här stod jag vid Hornstull och kände mig som Moses, varför, skall läsaren genast få höra — och så höjde jag min stav — min gamla paraply, kavlade upp byxorna och stack benet, symboliskt talat i Jordan, här Liljeholmsbron — och resan var begynt.

Hur hade då denna idé, att gå landsvägen, uppkommit? Jag skall strax förklara den.

Jag bor och har i flera år bott så, att jag från mina fönster haft stora landsvägen till Uppsala mittför den s. k. näsan — och vad jag där sett av brådska och ilfart, av en-, två- och tricyklar, biler och andra motorfordon, där de i ilande fart endast jagat efter att döda kilometer, har så småningom, bergfast och säkert fött min vandrings mening.

Jag ville lära känna landsvägen. Jag ville leva dess liv så pass länge, tills jag hunnit se och förstå den i grund. Jag ville protestera mot

begreppet: »komma fort fram». Hur ofta har jag ej sett de underbaraste skepnader susa förbi — hyggliga människor i blåa brillor och horisontella flor — och då har jag tänkt:

Stackare, vad se dina ansträngda ögon där dina knogar vitna kring ratten?

Jag är säker på, att det är litet eller intet. Inte hinner en sådan sjumilastövel som en bilist, att njuta av trädens grönska, tystnaden i själen och molnen på himlen — allt det vandraren ser och förnimmer.

Stackars bilist, har jag ofta tänkt, inte ser du luffaren som skuttar baklänges och sedan knyter näven åt din nummerskylt — eller kan du höra och avnjuta hans konstnärliga och blomsterfyllda språk — — —

Landsvägsdammet, det härligaste man kan gå uti, känner du endast i garaget, då du spolat bilen ren — på färden lämnar du det bakom dig!

Min store lärofader Ludvig Anselm Nordström, vilken var den förste, som ledde mina stapplande fötter in i totalismens landamären, säger i vår koran, »Fyrskuppet», på sid. 354 och följande:

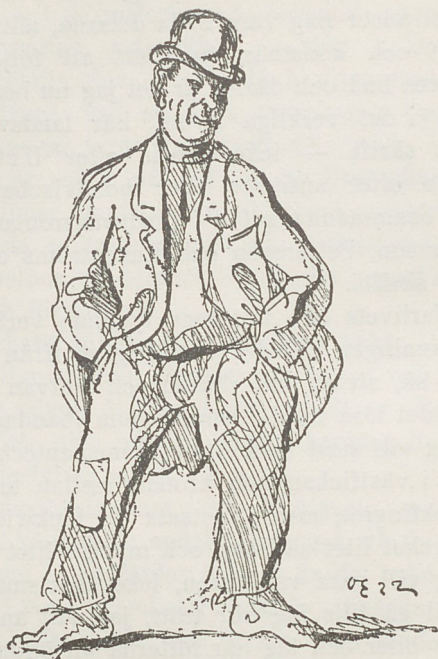
»Varför följa inte författarna konstnärerna till Kiruna, Grängesberg, till kontor och ämbetslokaler och forska i det verkliga livets heliga skrift» och vidare: »Sverige i våra dagar är en guldgruva för skal-

der och konstnärer.» Jag, som i all blygsamhet anser mig vara båda delarna, alltså författare och konstnär, har lätt att följa min mästares bud och därför är det jag nu begynner forska i det verkliga livets, här landsvägens, heliga skrift — icke precis efter Urbs — snarare efter antiurbs eller bondvischan, det stora osammanhanget — landsvägsromantiken, »Andersson, Pettersson och Lundströms döende heliga skrift».

Luffarlivets och tattarens tynande verklighet och sanningen om det vi aldrig se ifrån bilen.

Inte så, att all min diktan och strävan skulle ägnas det lösa folket, landsvägens »bandar log»; nej, jag vill mest vara Pickwick med anteckningsboken i västfickan och kronan mellan tummen och pekfingret, men i motsats till Pickwick har jag mycket litet sällskap och mycket litet mynt. Ja, jag vill vara vandraren, icke sportsmannen, jag vill gå tills jag blir trött, jag vill använda mig av biler och tåg när fötterna bli ömma och jag vill ej alltid leka luffare utan också äta à la carte i matsal och rena kragar.

Liljeholmens samhälle verkade ledsamt — på en skylt stod »sigaretter och pippotobakk», i en rännsten satt en liten tös och visade en annan liten proletär sina tår genom tåhättans minus. Jag traskade på, regnet dropade och jag funderade just på att tända en pipa, då jag anropades.

— Har du snus? frågade Liljeholmaren.

— Hallå, hör du inte din jäkel — har du snus?

Aha, en kollega — en verklig luffare, tänkte jag och vände mig om, jo, mycket riktigt, i gräset bredvid vägen stod en fullkomligt vitmenad figur, endast näsan lyste som en tomat.
— Nej, jag hade beklagligt nog inget snus,

bara »pipptobakk» och så skildes vi åt utan ömsesidiga aktningsbetygelser.

Snus ja — den materia som enligt Albert Engström är svenskhetens ekvivalent och den navelsträng som binder oss vid varandra — hade jag alldeles glömt att skaffa och så dök jag in i en cigarrbod vid Midsommarkransen och köpte ett hekto. — Jag var nu försedd och beredd på allt.

Ankom till Älvsjö 4,30 och som jag äger en högt älskad helbror därstädes, beslöt jag stanna över natten.

Nästa morgon, då jag åter satte sulan i dammet, såg jag ett stycke framför mig en illa klädd stackare, tydligen full eller sjuk, ty han gick faktiskt i sicksack, och just som jag står i begrepp att ta en plåt av hans ryggtafla — för den var, mitt i all sin ynklighet, av ytterligt komisk effekt, så dimper mannen plötsligt om, får stöd mot en telegrafstolpe och glider långsamt ned på marken. Över hans huvud uppe på stolpen satt en affisch — och av en underlig tillfällighet bjöd den på biograf i närheten och i stora stilar försäkrades, att dramat »När livet ebbar ut» vore av gripande verkan.

Här satt en levande illustration till texten i gulgråa kläder, snedknäppt överrock och ingen krage — huvudet hade fallit ned mot axeln och ena ögat — det andra var betäckt av grönt var — blickade hjälplöst upp mot mig. Troligen ett

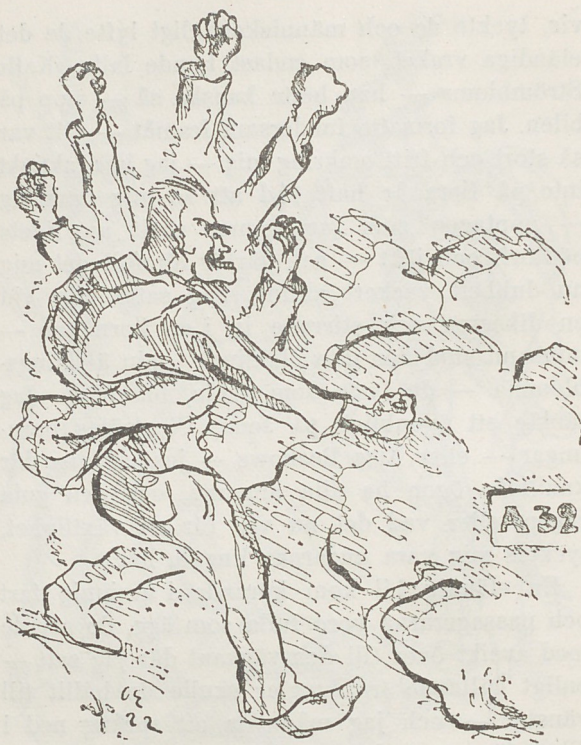
»När livet ebbar ut.»

slaganfall, sade jag för mig själv, ty mannen luktade inte sprit. — En transportbil, som kom söder ifrån, stannade nu bakom mig och chauffören och en karl till stego ned på vägen.

— Bäst att få honom in till Stockholm exempel-

vis, tyckte de och människovänligt lyfte de det eländiga vraket, som endast kunde lalla »Kalle Strömbloom» — han hette kanske så — upp på bilen. Jag fortsatte fundersam framåt — allt var så stort och fritt omkring mig — jag har faktiskt inte på flera år haft tid att se mig omkring — upptagen som jag immer varit av livets nödort och jäkt — och därför föreföll det mig nu dubbelt vackert allting. Jag satte mig vid en dikesren och stirrade in i en kornåker — minsann stod där inte blåklint — min älsklingsblomma — de lyste som glada, blå ögon. Jag tänkte ett ögonblick på Jenny Nyströms barnungar — eller Elsa Beskows — just sådana där knallblåa ögon ha alla ungarna, och den gula rågen, eller vad det nu var för en växtlighet, tycktes mig vara ungarnas lingula hår.

En eländig bil kom körande i ursinnig fart och passagerarna voro fulla som ägg, de styrde med avsikt över till den vägkant där jag satt — enligt gällande trafikregler skulle de hållit till vänster — och jag måste ta ett språng ned i diket för att undgå att bli överkörd, jag blev arg förstås och knöt min lilla näve — vips slungade en av bilisterna en tomflaska, som slog i en sten strax bredvid; det var en »Eau de vie» en stjärna. »Bilterror», tänkte jag och önskade att min paraply varit ett gevär och att jag fått sända några kulor efter dem. — Vad de

Bilterrorn gjorde mig ursinnig.

hade för nummer såg jag ej. — Sådan är landsvägsromantiken.

Fittjavägen var i idel uppror. Arbetare i hundratal, »larvtraktorer» med bredbukiga stenvagnar och stenkrossar spärrade vägen. Ingenjörer och basar i gula overall släpade omkring

med måttband och rödvita stakar, som sågo ut som långa »starka karameller». Det var något slags vägarbete — nödhjälpsdito — och såg dyrt ut. Fittja värdshus lockade mig att vika av vägen klockan 12,45 — jag kom in i en stor, låg sal med hundratals tombuteljer, klass II, på de runda stenborden, taket var fläckat av flugornas mångfald och på disken stodo odiskade glas.

En jäntunge med slängande kjolar kring de onekligen vackra benen och ett färskt munsår, serverade mig dricka — och jag tänkte på hur litet den gamla vagantvisan

»Värdshusflicka lilla,
ljuvligaste rosa.
Ave, ave, sjunger jag
Tempus gloriosa, — — —

passade här i detta stora, kvava, flugsurrande rum med sin prägel av »klass II» både andligt och lekamligt. — Värden tycktes vara Pilgrens halvbror, ty tre smörgåsar och en dricka kostade mig en och sextio.

»Res i Sverige.» — — —

Medan jag satt där, ringde en person upp och av samtalet framgick, att den ringande ej kunde träffas i Tumba, emedan han skulle in till Stockholm »ett slag med 1-tåget». — Herregud, tänkte jag, vad underligt utanför allt man är, då man går och vill nå ett mål. Den mil, bilen

Fittja värdshusflicka.

slukar på femton minuter, tar mig en och en halv timme att mödosamt genomvandra. — Jag tycker mig så långt från Stockholm, så oändligt länge tycker jag, jag har gått och då jag ytterligare har gått i två timmar är jag så långt från Centralen, att jag når den på trettio korta minuter

om jag tar tåg. Ja, allt är så förtvivlat relativt, att jag tror, att jag får börja tro på Einstein.

Det är vackert söder om Fittja. Jag följde trofast den breda, soliga landsvägen, moln tornade upp sig i fantastiska Karl Nordströms formationer och man såg så långt. En trupp soldater blev mindre och mindre och försvann i en krök, motorcyklar susade förbi; var där en sidovagn, följde gärna en kvinna med, hon såg då ut som en karl, men vände sig dock alltid nyfiket om för att se på den enslige vandraren, munnen var röd under glasögonens läderkant.

Vid Tumbakröken — jag ämnade nämligen nå Södertälje via Uttran och Salem — inhämtades jag av en kollega och sedan vi bjudit varann på snus och konjak — jag fick dricka först — började vi filosofera över livet; han var en fyrtio års man, arbetslös, och ämnade sig till Södertälje. — Vi passerade Hågelby, ett av telefondirektören L. M. Ericssons gods, och han må avstänga min telefon till straff om han vill, men jag har aldrig i veka livet — i levande livet, menar jag — sett så många konstigheter på en gång som innanför detta gods chokladkaksformade betongmurar — grekiska tempel, gasverksformiga, runda tornbyggnader — o. s. v., o. s. v., allt av betong. Nu hade jag förut skymtat en del underliga byggnader nere vid Alby och jag hade instinktivt tänkt, att de sågo konstiga ut. När jag nu såg Hågelby, kände jag att detta gods

på ett eller annat sätt måste stå i gemenskap med Alby och mycket riktigt, när jag senare på aftonen satt bänkad hos min vän, skulptören Runer, i Uttran, fick jag lösningen, men därom mera nedan.

Vi gingo alltså backarna upp och ned, det blåste en rätt så kylig motvind och ryggen under ryggsäcken hettade. — En krök av vägen, ännu en — gudskelov att man äntligen ser Tumba, tänkte jag, för jag tyckte jag gått mycket länge, då vi sågo skorstenarna till pappersbruket ovanför trädstammarna.

Jag lämnade mitt visitkort till en av bruksdirektörens vackra döttrar, för jag råkar vara släkt till hans fru — flickebarnet, som förut bara sett mig i smoking och på bjudningar, kände knappast igen sin svettige onkel och lovade hälsa — litet tveksamt tycktes det mig. Trask, trask, den lilla insjön nordväst om Uttran skymtade, ett halvfärdigt »hostehus» — som folkhumorn så träffande kallar sanatoriet — låg på sin kulle, jag passerade stationsområdet på endast av invånarna kända vägar och då jag öppnade grinden till Runers villa tänkte jag: är han inte hemma, vill jag ha grogg ändå, för jag var torr som en öken i munnen och benen darrade under min tyngd.

Men gualov, min hederlige vän kom i snabbtrav nedför trappan och snart satt jag i en torr skjorta och lånad väst i hans hemtrevliga

ateljé och drack grogg, som endast den, som vet vad vattenbrist vill säga, kan dricka. — Jag, som flyttade från Uttran 1919 och ej varit där sedan dess, hade mycket att inhämta. Runer hade varit flitig, en präktig minnestavla över Isaac Hirsch stod färdiggjuten på ett staffli och otaliga gipser prydde hyllor och väggar.

Vi pratade och pratade. — Jaså, Hågelby, då skulle du sett Alby, där har L. M. Ericsson gjort godset till »en dröm i cement», sade Runer, och jag tänkte på tornet jag sett. — Det — tornet — det är en tvåvåningsladugård — korna hissas i bekväma hissar upp i andra våningen och hisspojken gör honnör och har livré.

— Jag kom dit en gång på cykel, fortsatte min vän, och såg en romersk akvedukt som sluttade från en cirkus — ett kolosseum i betong — ned mot sjön — vet du vad det var? Det var en gödselstad och akvedukten var en bana för gödsel. — Karlen måtte funnit en cementgruva på sina ägor.

Ja — groggarna sjönko i glaset — vi åto middag och då jag satt i de mjuka stolarna och smuttade på den 100-åriga konjaken tänkte jag på min vän luffaren, som sett så storögd och häpen ut då jag öppnade grinden till Runers villa och på hans ytterligt tvivlande min då jag, på hans: — Där ger dom min själ ingenting, svarade: — Jo du, minst en middag och en torr skjorta. — Ja, livet är up and down och

jag beslöt taga tåget till Södertälje och vila en dag därstädes. Jag gick visserligen miste om Salems kyrka som skulle vara »antik», sades det mig, men det kunde ej hjälpas, mina fötter och ben sade stopp och jag ringde därför till Stadshotellet och beställde rum. Portieren glodde litet på mig, då jag rullade in genom hallen med ryggsäck och alltför vita skor, men jag fick ett elegant rum, som jag inte tänker betala med de pengar jag har med och somnade sött. — Regn och rusk nästa morgon. Dagboken säger:

»Jag måste arbeta för mitt bröd, jag ger mig ut i staden för att skaffa mig det jobb, som skall betala mitt rum, min mat och min dryck i dag. Där står en annons om, att tillfällig hjälp önskas för större rengöring — skura golv och tvätta fönster må väl inte vara någon konst. Jag vill försöka min chans och så startar jag i morgon bittida, med Trosa som mål. Dit är fyra mil. — Dit går jag på en dag.

ANDRA KAPITLET

vari läsaren finner, att det inte alltid är så lätt att få tvätta fönster, dessutom visas, att även handelsresande kunna bli förfärade då de få höra att jag ätit hundbiff.

Jag gav mig alltså ut för att söka reda på den där rengöringen, som skulle sätta mig i stånd att ärligt och gentlemannamässigt betala min skuld till Stadshotellet i Södertälje eller kronor tretton och femtio utom extra, ty »man har ju det med törst» som dansken säger.

Ankommen till den i annonsen uppgivna platsen, fann jag minst tjugu tvättvana kvinnor samlade. Jag gjorde mig så liten som möjligt, men fick dock ett och annat glåpord mig tillkostat. Kvinnor lämna aldrig ett tillfälle opåaktat, då det gäller att manifesteras den faktiska överlägsenhet hon tror hon äger i »rengöring» gentemot mannen. — Att alla människor i Amerika använda kineser till tvätt — veta de ej — därav denna deras mallighet.

Jag fick alltså icke platsen. Ty då en tjock gumma, det gällde att tvätta 800 rutor i en kyrka, frågade mig: — Kan ni tvätta, måste

jag säga nej. Glad var jag, ty jag måste bekänna, att den ej lockade mig nämnvärt och så var dag-lönen fem kronor, vilket var ett minus på åtta och femtio för mig och som ingenting utom min magra kassa kunde täcka. Jag gick därför min väg och satte mig i den lilla parken vid hotellet. Det artade sig till ett gevaldigt åskväder, och jag önskar jag haft Strindberg där, han skulle ha kunnat beskriva hur molnbatterierna körde upp, och hur klämmigt de bröstade av ovanför Gumpert och Bergströms bygge strax bredvid.

Regnet drev mig upp på mitt rum, där jag började peta ihop ett panorama av scenen utanför med hus och byggsplats och åskväder, blixterna ilade hit och dit — de voro något oroliga, som modeller betraktade, för de höllo sig aldrig stilla en sekund.

Jag fullbordade dock konstverket och travade ned i kaféet och upp igen och lade mig.

Klockan 6,30 var jag ånyo på benen, betalade min räkning och den omornade och strumpsockbeklädde portieren släppte ut mig med en vänlig önskan om, att vädret skulle bli bättre än föregående afton, då vi, som i hotellets kafé sökte den hemmets »hygge» och trevnad, som ungkarlen anser vara det han mest saknar, då han gift sig, måste hålla fast glasen med alla händerna, för att de ej skulle falla omkull, så hade det åskat och blixtrat.

Jag slungade upp ryggsäcken på axeln och

travade söder ut, »klockan är nu halv sju», resonerade jag, »till Saltskog är väl endast ett par kilometer, där är du klockan sju och där får du ditt kaffe». Bon, jag traskade på, solen sken, vägen var behagligt halvtorr och dammfri. Jag hade väl gått en timme, då jag plötsligt kom att tänka på mat. Saltskog — hade jag gått förbi den? En mötande mjölkusk förklarade att »Saltskog ligger strax vid Södertälje och du ä ju mitt ute på landet, över en halv mil från stan». — Fint, tänkte jag, då blir det ingen föda förrän i Järna, där jag tänkte uppsöka Järndahl — skulptören — och dit var väl minst två mil. Nå, det var ingenting annat att göra åt saken än att marschera på. Om ni, som nu sitta i staden, kunde ana, vad allting var vackert; det kom varma, doftande fläktar från vägkantens nyponbuskar, som minde mig om Skåne och havet och som kommo mig att längta, fälten lågo så gula och tyngda av råg, vatten glittrade bakom träddungarna i öster och jag såg en skymt av en vit liten ångare, som pustade norr ut — det var »Ejdern», som kom från Trosa.

Jag satte mig ned vid foten av en gammal milstolpe, »fyra mil från Stockholm». »Landshövding Ankarcrona», stod där i stora, trekantiga bokstäver och jag njöt. Jag tyckte att det bästa och vackraste på jorden tillhörde mig och så tyst allting var — en vagn gnisslade långt borta och den blåklädde gubbe som stod i skridan

— han gjorde sannerligen inte en tiondedels mil i timmen, för hästarna gingo och sovo, hälsade mig med ett vänligt »gumaren». Han var den förste som hälsat sedan Hornstull och jag antecknade genast detta faktum. Jag befann mig tydligen utanför stadens tremilsgräns och detta var just vid fyramilsstolpen, vilket inte förringar saken.

En munter bonde, som körde en vit häst, som såg ut som om man sprutat sepia på honom med fixerspruta, skramlade förbi och bjöd mig sitta upp, jag måste tyvärr upplysa honom om, att han körde åt galet håll. — Vänta då tills i kväll, så skall du få följa med till Pilkrog, sade han hyggligt nog, men jag betackade mig. Jag ämnade nå Trosa samma afton, kosta vad det ville och så skildes vi.

Vid Brandalsund gick landsvägen ända nere vid sjön och jag mötte fina grevar med kuskar i beväringmössa och gula damasker — senare på dagen träffade jag dem igen vid Järna, men då stod den fine greven uppe i vagnen och bultade kusken i ryggen, för han ville hinna till tåget, antar jag.

»Brandalsunds handelsbod» stod där på en skylt; klockan var tio och jag kände mig sugen, butiken innehades av en liten fet och livlig herre, som mera verkade speceriaffär på Östermalm än bondkommiss — men kanske han ändå var från Karlavägen. Jag köpte kääx och pilsner,

Södertälje bryggeris klass II. Jag vet bara ett öl till, som är lika gott, och det är det från Örebro bryggeriaktiebolag. Så slog jag mig ned vid en dikeskant och åt frukost. En bil, den första, pilade förbi, den var proppfull av elegans och hade stora, gula koffertar bakpå; en liten livlig fröken kastade en chokladkaka åt mig och vinkade. Kanske hon tyckte synd om luffaren eller kände igen mig — man har ju sitt lilla privata storhetsvanvett.

Jag åt, drack och lät buteljen ligga kvar i diket, så tände jag en cigarrett och låg en stund och betraktade den vackra och leende ängd, som utbredd sig för mina blickar, det glittrande vattnet, grönskan, fälten i blom — och himlen med lätta sommarskyar. Ack himlen ja, inte kunde man se på den, att den knappt fem timmar senare skulle hålla på att regna mig sönder och sammans. Nu spådde den idel solskensdagar och troende detta löfte, kravlade jag upp ur diket och gick vidare. Vid en krök av vägen fick jag så plötsligt syn på ett zigenarläger. Det var det första jag sett på många, många år och det riktigt klack till i luffaren, för zigenare rövade ju barn — men så kom jag ihåg att jag var fyrtio år och beslöt att öka mina erfarenheter av landsväg och landsvägsliv även med denna upplevelse.

Där stodo tre eller fyra smutsiga tält alldeles i skogsbrynet, en vagn, den liknade en

höskrinda, var uppskjuten strax bredvid och två magra hästar gingo lösa och fnattade det magra gräs som växte mellan stenarna.

Jag slog mig ned vid dikeskanten och började snöra upp kängorna, och strax hade jag en skock svarta, obeskrivligt snoriga ungar runt-omkring mig som hedersvakt, men bara ett ögonblick, för då de upptäckte att jag endast var en vanlig luffare lämnade de mig under skrik och skrål för att uppsöka andra och bättre nöjen.

Oj, vad fötterna sågo obegripligt svårmodiga ut och lilltån grät. Jag kände mig som den där lilla sjöjungfrun i Andersens sagor, hon som fick fötter, i stället för fiskstjärt, men dessutom plågor då hon skulle gå. Apropå henne, så har det alltid förundrat mig, att H. C. Andersen som ju var en knepig herre, ej låter denna vackra saga sluta med, att sjöjungfrun alltid satt i en stol och blev fetare och fetare och till sist dog i apoplexi. Men var nation har ju sina seder — och den danska inte minst.

Nå, jag tog fram mina salicyltalk och taljburkar och plåstrade om fossingarna efter bästa förmåga och blev tilltalad av en mörklagd herre, med minst sagt »skummalt» utseende. Han hade små sura, plirande och framför allt onda ögon, ett yvigt helskägg, även det svart så det nästan glänste i blått och från ögonvinkeln upp till hårfästet i tinningen, gick ett blodrött, nyss hopläkt ärr efter ett knivhack. Jackan var — eller

hade varit grön och hade stora silverknappar med springande hjortar.

— Hallå där, ropade han med rostig bas. Vad fan gör du här?

— Sköter blana, svarade jag utan att se upp, för inför sådana typer gör man bäst i att inte verka för bildad —

— Nå så då, grymtade han och vräkte sig ned vid sidan av mig, tog under tystnad en liten svart pipa ur fickan och tände den.

— På luffen? Hö!

— Stämmer, svarade jag.

— Inget jobb?

— Stämmer också, svarade jag.

En kvinna lyfte tältduken åt sidan och ropade något på ett plapprigt språk, det liknade finska tyckte jag. Mannen i den gröna jackan som tycktes vara hennes man eller något i den stilen, reste sig långsamt och gick in i tältet. Om ett ögonblick stack han åter ut huvudet och ropade: — Hör du — kom ska du få käk. — Tack, sa jag och samlade ihop mina grejor.

Det var första gången i mitt liv jag nu var inne i ett zigenartält, och av gammal vana från Lappland, tittade jag mig omkring för att se om det fanns något »etnografiskt» intressant — men det var bara tjugufemöresbasar allt ihop. Visserligen har hos tatarfolket under tidernas lopp utkristalliserats en viss dräkttyp, som i vissa drag påminner om den, som användes

av allmogen i Europas sydöstra delar, möjligen kan också kvinnornas långa, veckrika kjolar vara ett sista minne från en orientalisk period i folkets vandringsliv. Ja, där var litet att se på, men maten var inte alls illa. Middagen som serverades utgjordes av kokt korv och potatis samt till det smör och bröd och öl.

Dessa zigenare verkade precis »vanliga människor» och om de — männen — mest rörde sig bland hästbyten och andra liknande samtalsämnen, så verkade de ej så kriminella, som man ju alltid föreställer sig det lösa folket. Snarare låg det något vemodigt över det hela, fastän alla föreföllo fullt nöjda. Jag talade om att jag var målare och gick för att jag tyckte om rörelse och det gillade de. En ung man, Adrian hette han, gjorde upp med mig ett »träff» på Vetlanda marknad. Kanske vi skulle kunna göra en affär tillsammans — — — och så tummade vi på överenskommelsen.

Som klockan var över ett och jag ville vara i Järna så fort som möjligt, tog jag avsked av de hyggliga människorna, och fortsatte min vandring.

Ett par kilometer från Järna, det var just i kröken vid Pilkrog — inte såg jag Pilkrog — inhämtades jag av en liten Ford. Den körande frågade mig om jag ville med en bit. — Ville? Jo visst, jag kände mig trött i hela kroppen, men skulle jag giva lastarenom rum och sätta

mig upp i en bil. Jag som var ute för att protestera mot bilterrorerna. — Men så tänkte jag på, att en godtemplare tar nog också en sup ibland — då han är förkyld — och så steg jag upp i bilen. Erinrande mig att jag var en bildad svensk, tog jag av mig hatten och sade »Elgström». Den andre, en ung man i grå överrock, spärrade litet förvånad upp sina porslinsblå ögon och sade »Söderlund». Han anade ej hur mycket herreman där fanns under min fläckiga rock. Vi körde, drog gjorde det, vi kommo i samspråk och jag avslöjade mitt inkognito. Det visade sig också att han hade en aning om min existens och han sade på tal om lapparna, förnuftigt nog, att lusa av sådana livliga människor som de — vi talade om fläcktyfusfaran vid nordgränsen — ej kunde ske utan alldeles extraordinära åtgärder. Jag föreslog en soldatkordong och det funno vi vara det bästa, varefter vi lämnade lappalaiset och körde in i Järna. Någon skulptör med namnet Järndahl stod ej att uppdriva — mystiskt — ty han bor ju i Järna, varför jag lämnade honom åt sitt öde och gick till gästgivargården och beställde biff. Strax efteråt kom titulus Söderlund i samma ärende och så åto vi biff tillsammans, biffen var av häst, men en rashäst — så mör och fin var den, att herr Söderlund tappade kniv och gaffel i förfäran, då jag talade om mina hundköttskalas i Västgrönland.

Gårdagsvädret från Södertälje hade nu hunnit till Järna och det började ett intensivt bombardemang; haglet piskade på järnvägsväntsalens rutor; jag hade tagit min tillflykt dit, och blixterna korsade den kolsvarta himlen. Det var ett fullvuxet åskväder och vägarna blevo genast bottenlösa träsk. Jag steg därför utan större samvetsbetänkligheter ombord på ett Vagnhäradståg och körde av. Träffade genast bekanta på tåget och fick löfte om logi i Malmö. Så kommo vi då till Vagnhärad — ned öste regnet, allt blänkte av väta och en tjock karl skrek åt mig, att han hade en bil som gick till Trosa — det var en öppen bil. Jag skyndade efter honom, snavade på ett järnvägsspår och föll rakt i smörjan. En stationskarl som hjälpte upp mig anmärkte filosofiskt, att hade ett tåg kommit då, hade jag otvivelaktigt blivit massakrerad, »men nu går där inget förrän 4,55», slutade han och tittade på klockan. Han menade förstås, att jag snällt skulle ligga och vänta till dess — Vägen till Trosa var vacker, den gick mellan höga, gamla träd, och chauffören, som tydligen var polyglott, ty jag förstod ej ett ord av vad han sade, pratade hela tiden. På ett ställe stod en gammal runsten — vad det värmer hjärtat att få sådana bevis på att det bott människor före mig på jorden. Det rusade ilskna hundar ut ur alla stugor vid vägen och jag fick en idé till ett patent. Vandraren har ett litet stycke

gjutjärn i fickan, format och färgat som ett köttstycke. Detta falsarium ingnides med en medhavd Maggi buljongtärning och slungas framför den rasande hundens fötter. Han sätter naturligtvis betarna i maten och så viker sig garnityret och man kan lugnt ta upp vapnet och gå vidare, medan hundkreaturet står där förbluffat och snopet med krökta tänder.

Klockan halv fem skramlade vi in på Trosas gator.

Ack Trosa, du gudaborna stad — bilring-agenternas glädje och min förtjusning, vad du är vacker. Det är nu över åtta år sedan jag, i sällskap med min hustru, besökte vännen Lybeck i dessa nejder — allt var sig likt, här stodo klockorna stilla och ån genom staden flöt lika lugnt mellan sina gamla stenkajer som sist.

Skåningen trivdes. En polis i beväringsmössa och för lång hals stod på torget och petade sig i näsan. Stadshotellet — trevligt ställe. Min känsla för det passande sade mig, att här i Trosa det inte »ginge an» att leka luffare, varför jag snabbt tog på mig min krage och i ett nu blev överklass. Jag fick ett vackert litet rum åt gården, med utsikt åt en trädgårds-servering med flinka flickor kring flaskfyllda bord.

Maten var bra och spritserveringen pågick helt öppet, fastän man bara hade Bratt sju mil borta. — Jag skojar bara, Ivan. — Sent

på aftonen satt jag vid mitt fönster och räknade min förfärligt magra kassa och nu kommer jag ihåg, att jag glömt att berätta om, hur jag lätt och ledigt blev av med tre kronor och åttio öre, som jag hade i min börs på vägen mellan Brandalsund och Farsta.

Jag satt vid vägkanten och räknade pengar — då en cyklist kom körande; han steg förstås av, slog sig ned och bad att få en krona. Jag tog upp den och knäppte just till börsen, då han som rest sig upp — blixtnabbt nappade börsen från mig, kastade sig upp på cykeln och försvann. Förlusten var ju ej så stor, men det var en fin en börs och det fanns ett årskort till Liljevalchs konsthall, som jag gärna ville ha igen. Om herr Tjyven läser detta, torde han godhetsfullt sända kortet till Svenska Dagbladet, Stockholm, min adress, pengarna får han behålla som hittelön. — Så det.

Jag är alltså i Trosa och fattigare än förut och i morgon ställer jag färdens till Nyköping.

Det var lördag i Trosa och följaktligen var staden proppfull av folk. Nere i ån lade skärgårdens och öarnas bönder till i ekor och båtar, sorterade kläder och plockade fram tomglas, ty, »sperikummet» skulle hämtas. På systemet var proppfullt. Jag trängde mig modigt in i hopen och lämnade fram min motbok. Den gällde visserligen för Klara Östra Kyrkogata i Stockholm, men jag kände på mig, att den dög i

Trosa ock. Mannen bakom disken, det var en gammal herre från 60-talet, tittade förvånad på mig och sade: — Den här boken duger inte här. Jag protesterade naturligtvis, för jag anser, att en motbok bör vara ett kreditiv — man kan ju ej göra falsarium — det finns ju avstämplat vad man fått o. s. v. Nå, jag fick mannen att ringa upp »systemets direktör» och denne hygglige människa gjorde sig besvär med att ringa upp Bratt och bedja om en liter till mig — och Bratt svarade: Ja! Tänk vad Bratt är snäll. Tänk, att han trodde direktören!!! Ja, jag fick en halv liter konjak och avvek med glädje. Spritbolagets urbane direktör tackas på det förbindligaste. Nu var det ej min mening att fördriva tiden i svalg och dryckenskap, utan konjaken skulle vara till medicin, för jag var sjuk, alldeles ohyggligt förgiftad av Eau de vie (en stjärna), som jag haft med från Stockholm. Denna blandning hade av skakning och värme upplösts i sina enkla beståndsdelar av garvsyra, sprit och färgämne, därför var fickflaskan (av aluminium) alldeles uppfränt inuti, och soppan grumlig, lik avredd buljong. Jag, som ändå vågat ta en jamare i Vagnhärad, blev genast dålig, riktiga förgiftningssymtom. Nå, jag blev ju botad och vad var lämpligare, än att gå upp på Trosa kyrkogård och tänka på förgängelsen, som man alltid har alldeles vid sidan om sig var man än går och står här i världen.

F. d., numera i alldeles särskild hög grad, tyckte jag, f. d. hushållerskan — och så namnet — »sörjd av dotter». — Det var den första inskriptionen jag fick syn på.

Gravarna voro väl hållna med blommor och fina vårdar av vanlig stenhuggerityp. En bar på baksidan en stor mässingsskylt med svarta kanter. »Kullenbergs, Uddevalla» stod där. Jag trodde först att det var namnet på den avlidne, men det var bara namnet på firman som levererat dyrgripen, hon som låg där under, kallades »hustrun» och så namnet.

Jag tittade genom fönstret in i kyrkan; där tycktes vara proppfullt med blommor. I fönsterkarmarna stodo pelargonier och begonior i långa led, och framme i koret skymtade jag kruka vid kruka med blomster och andra grönsaker.

Dörrhällen var en gammal gravhäll från medeltiden, numera blankslipad av församlingens fötter. Vid ena sidan kunde man dock ännu urskilja bokstäverna I. N. R. I. och året 1558. — Jag vandrade tankfull ned mot Storgatan, undrande på, var den diverseaffär legat, varest Strindbergs »romantiske klockare» haft sin varelse innan han kom till Stockholm och musikaliska akademien och blev ett »jättesnille». — Ingen gav mig gåtans lösning, för jag frågade ingen. I stället fästes min uppmärksamhet på brandsignalerna; de utgjordes helt enkelt av små brevlådeliknande plåtaskar med

glasdörr och därinne vilade sedan sekler tillbaka, ärevördiga, ärgiga brandlurar.

Jag kom ned mot ån och blev strax anropad av ett sällskap verkliga luffare — åtminstone sågo de så ut.

Om jag ville vara så hygglig — för jag hade ju så snygga kläder — jo, jag tackar jag

Vi diskuterade litteratur utanför bryggeriet i Trosa.

— att kila in på bryggeriet och köpa ett halvt dussin dricka. — Jo visst, alltid glad över att kunna göra en medmänniska en tjänst, mottog jag pengar ur en jättestor rödbrun luffarenäve och var snart tillbaka till sällskapet. De voro alla präktigt fulla och jag blev emottagen med ovationer och ömhetsbetygelser, vilka huvudsakligast yttrade sig i väldiga dunkar på mina axlar och erbjudanden att ta en »klar». — Jag gillar dej, skrek en lång herre, och så fick jag

ett slag igen på axeln så landsvägsdammet rök. Jag gillar dej, för nu ser jag att du varit förvaltare, fast du nu är litet på kneken — inte sant? fortsatte han och så en dunk igen och jag nickade god mening och höll mig till ölet. Lustigt tyckte jag det var, att jag skulle likna en förvaltare — det var väl någon avlägsen likhet, som spökade i hans dimmiga hjärna. Sällskapet drack omväxlande brännvin och öl och diskuterade livligt om armstyrka och en bortkommen Brattbok som en viss Ville Karlsson skulle ha lagt beslag på, och han blev lovad smörj, skall läsaren tro, men trots alla fantastiska eder och bedyranden, härskade en glad och oförarglig stämning i kretsen. Alla voro eniga i sin vrede mot Ville Karlsson och detta samlade andarna. Nu ankom en liten man, lös och ledig i knäna och med en packe böcker under armen, som han ville sälja. — Femti öre för hela klabbet, bjöd en; en annan bläddrade slött, nyfiket i en bok med titeln: »Livets tragedi», originalroman från Tyskland — det stod verkligen »Tyskland» och författad av K. B. En annan herre, som hittills tegat, blandade sig nu i samtalet. Han förklarade förnuftigt nog, att »sådana här litteraturböcker voro bara dynga», han gillade endast böcker om »livets tragedi», om de också kostade ända till fyra spänn. — Livets mening, skrek han och andades mig i ansiktet, så jag tyckte det blixtrade för ögonen,

livets mening, ser du — för du har vatt en bildad man, de ser jag, det är den, man skall skriva om, för du har välan läst många böcker? Jag kunde inte neka till att jag läst en hel del.

Det gillade han förstås högt och rent och talade om, att han var skogsarbetare, men nu gjorde ingenting för det var sommar och han läste gärna en god bok om livets mening då och då på lediga stunder. — Nå, vad har du läst för någonting, frågade jag och klingade med honom.

Jo, han hade läst Elf Norrbo och Valdemar Lindholm och — här hajade jag till — Anna Lenah Eljstrand. — Jag misstänkte strax, att han menade min syster Anna Lenah och frågade vilken bok hon skrivit. Jo, »Gäster och främningar». — Det var en jävla bra bok, tyckte han, sådana ska böcker va. — Den lille bokmannen, som hela tiden krupit omkring och samlat ihop sina böcker, som de andra slängt omkring, föreslog nu, att hela sällskapet skulle gå till Stadshotellet och »kåka en smula» — och det voro herrarna villiga till. Ölbuteljerna samlades upp, de halvdruckna litrarna nedstopades i trånga bakfickor och så svajade vi in till hotellet. Här mötte vi en andfådd yngling, han såg ut att vara dräng, och var klädd i snygga kläder. Han ropade, att nu hade polisen haffat Ville Karlsson och att vi borde befria honom, för han var inte en »gnutta full», hade

bara gett en polis en skalle, för att han ej fått dra fingerkrok med berättaren, som lyckats undkomma finkan och nu partuot ville ha vår hjälp för att få ut sin vän igen.

Till en början var sällskapet i eld och lågor för förslaget, den gemensamma ilskan mot Ville Karlsson var som bortblåst, men så förklarade en gråhårig gubbe, som varit tyst hela

Den lille bokmannen gick baklänges i stenläggningen.

tiden, och som inte var så berusad som de andra, att »den där Brattboksförfalskaren kunde då gärna sitta i sinkaburum» och denna påminnelse satte åter alla i harnesk mot stackars Ville.

Den lille bokmannen, som tumlat hit och dit, gick plötsligt baklänges i stenläggningen så det sjöng i hela karlen. Han låg ett ögonblick alldeles orörlig och jag trodde han svimmat, men så reste han sig en smula och förde handen bak i huvudet. En kamrat fick hala honom upp i stående ställning och han såg obeskrivligt svår ut med kläderna i oordning och ett stort krossår i nacken varifrån blod rann. När han fick syn på blodet, började han gråta och beskyllde uppresaren för att ha skuffat omkull honom. Den anklagade blev genast ytterst förgrymmad och katten vete huru det gått den lille mannen, om ej ett par poliser hastigt vikit om hörnet. De fingo en kort redogörelse för förloppet, tittade en smula på såret och förde bort bokmannen, som blödande och gråtande bedyrade att han blivit skuffad. Bil efter bil rullade in på Stads-hotellets gård och den övergödda bourgeoisien krängde av sig skinnrockar och flygarehjälmor och rullade in i hotellets lilla parkservering, som med sina brokiga parasoller över borden, gjorde ett fullkomligt kontinentalt intryck, och det må sägas till den nye ägarens beröm att han över hela hotellet lyckats få en fin och

sober prägel. När jag kom att syna matsalen litet i sömmarna, fann jag att taket var målat av fru Günther — hon som dekorerat Rosengrens källare i Stockholm — och jag kom ofrivilligt att tänka på Bonniers hall ute på Svea-

Den lille bokmannen bortfördes gråtande och blödande mellan Trosa poliskår.

vägen 56. Den liknade matsalen på Trosa stads-
hotell, och Bonniers väntrum för behövande
författare, är det flottaste jag vet, med den
dekorative Tor Bonnier, då och då svävande
igenom som måleriskt staffage. Den lille bok-
mannen, förlåt att jag ånyo påminner om honom,
men när jag nämnde Bonniers kom jag att tänka
på honom, kom följande morgon, nykter och för-
bunden till skådeplatsen för sitt fall och var
mäktas ilsken över, att hans mössa och hans

»durbara böcker», fått ligga i ett hörn av gården hela natten och genomblötas. — Regnet strömmar ned. — Jag tänker på de 55,000 meter jag nu har till Nyköping och bävar, men varför bäva — är jag ej en tvåochenhalfprocents luffare? Alltså upp och framåt!

Vad är jag för en landsvägsriddare, som bor i rum? Är icke höstacken min naturliga miljö och luffarelivets ekvivalent. Jag lovar, att hädanefter skall läsaren endast få se mig om morgnarna framkrypande under loggolv och andra enklare väderleksskydd. Min kam skall bli mina tio fingrar och diket skall leverera vatten till min tvagning. Någon handduk behövs ej, man torkar sig på Guds gröna gräs och är lycklig, fast jag kommer nog, privatim, att tycka det vara nog så besvärligt att ligga på magen och torka mig bakom öronen med markens växande örter, i stället för att ha en handduk till min tjänst, men nog därom, detta om fötterna mina stå bi.

TREDJE KAPITLET

som bland annat handlar om huruledes jag höll på att bli träffad av en blixst och huru portieren på Standard hotell i Norrköping såg upp från boken då jag ville ha ett rum.

Från Trosa startade jag måndag morgon klockan tio. Källarmästaren utrustade mig med den sörmländske luffarens traditionella matsäck, hårt, torrt bröd och »gåsungar» = sidfläsk, skurna i små tärningar och ville ej ha betalt för varken det ena eller andra. Jag tackade alltså den ädle givaren och pikade i väg. Himlen var oredig, överallt kring horisonten lågo molndynor som ej lovade vidare gott, men det gjorde mig ju heller ingenting vad de lovade, vadan jag lugnt traskade på. Passerade Tureholms gamla vackra »rokokoportaler» och slog in på vägen till Västljung — få människoboningar syntes till — och uppkommen i en vild skog, som aldrig tycktes ta slut, började åskan mullra i fjärran. Efter en lång vandring kom jag så ut på den stora slätt varpå Västljungs stationssamhälle ligger. Det var en liten gudsförgäten solsekt präriestation med plakat vid

väntsalsdörren, att det var vid vite förbjudet att binda fast hästar i dörrhandtaget eller att utfodra dem framför trappan.

Jag törnade in i den tomma stationen, packade upp min gåsflock och drack därtill vatten från väggens kantin. Stärkt och upplivad fortsatte jag den solheta vägen, för att via Hillstad nå stora landsvägen till Nyköping. Molnen antogo de mest fantastiska formationer och bakom sjön vid Hillstad var himlen kolsvart. En fruktansvärd 100 % backe sög mig upp i en fullkomlig urskog, höga furor, inga människor, endast dödstystnad och mörknande himmel. Jag gick och tänkte på »varning för åskväder» och att jag nu på en enda gång bröt mot alla regler. Jag gick ju, var ute, jag var under träd och hade paraply. Jag hade alltså endast en chans på hundra att slippa en blixtnedslagen i flinten — men det var ju som det var, och då de första tunga droparna började falla, slog jag ändå upp mitt bomullstak och fortsatte. Åskan dånade allt högre och högre, rymden ljungade och regnet föll, jag kände hur vattnet långsamt men säkert kröp in i tyget och beslöt att söka skydd under ett träd, vore det än aldrig så farligt. Jag gick just och tittade efter ett lämpligt mausoleum = en lämpligt yvig gran, då jag till min överraskning hörde en rostig stämma ropa alldeles strax bredvid mig: — Här ä kul, kom här grabb, och mellan grenarna under en yvig unggran, som

i sin tur skyddades av en väldig fura, tittade ett rödbrusigt ansikte fram. Jag trängde mig igenom grenarna, kröp under ett par nedfallna stammar och befann mig i en liten fullkomligt

Det blixtrade och åskade duktigt uppe i Kolmården.

torr kammare. Min värd, om jag så må kalla honom, var en liten, kortväxt karl med ett präktigt illuminerat ansikte, ett riktigt, vad danskarna ville kalla »rödbedefjæs». Han bar väderblekta kläder och av målarfärg nedsmorda byxor, instoppade i höga snörkängor. Vi satte oss mittemot varandra och jag torkade det värsta av mig —

— På luffen, va? Det kunde jag ej neka

till. — Själv var han en måleriarbetare, som skulle till Gnesta. — Jag förklarade att jag också var målare, men då knep han skälmaktigt ihop ena ögat och sade: — Nehej du — sån typ är du inte, jag skulle i stället gissa på nånting i prästväg — — —! Pang, en blixst flammade till strax bredvid och åtföljdes omedelbart av ett bedövande åskslag. — Den lille luffaren blev ett ögonblick alldeles vit och jag kände också en underlig skräckkänsla, för vi äro ju alla smålänningar inför Vår Herre. — Präst, sade jag, ja, det kanske skulle vi behövt snart — för det var en alldeles obegriplig knall. — Luffaren drog fram en plunta och bjöd. — Styrk dej, sade han. — Styrk dej själv, så får du se hur gott det är, svarade jag och drog upp min flaska, vi klingade med varandra och som regnet började mildra beslöto vi pallra oss vidare. Vid vägskalet, som ledde till Gnesta, böjde sig min kamrat ned och tittade på stolpen. — Mycket riktigt, jag får sällskap. Smörblomstret passerade här i morse och är på väg norr ut, sade han. Jag böjde mig också ned och tittade; på stolpen stod i blyerts: »Smörblomman pika $\frac{6}{8}$ till Torsåker.» Och så skildes våra vägar. Som jag började bli öm i fötterna, satte jag mig på en mjölkflaskrefug strax bredvid och drog av mig skor och strumpor. Det var härligt och jag lät mina röda fötter dingla i luften. — En stor, elegant automobil susade

förbi och passageraren, en verkligt vacker dam, mörk, såg föraktfullt på mig och sade något till föraren, troligen att det var otillständigt att svalka röda fötter, då en dam i gulgrön automobilkappa for förbi. Jag medger att det var otillständigt, såtillvida, att fötterna inte »gingo i färg» med henne, som vi målare säga — men det kunde nu en gång inte hjälpas och så drog jag på mig pjäxorna och kom efter ett par timmars marsch till avtagsvägen till Lästinge station. Jag funderade ett ögonblick på att gå ned till stationen — dit var bara en halvmil, men som jag ännu kände mig marschpigg och klockan endast var fyra, travade jag alltså på — skog och skog och som vanligt inga människor. Jag har aldrig förr fått ett så adekvat uttryck för hur långt vi svenskar i själva verket bo från varandra, som under denna vandringssväg.

Vid Hults station slog jag mig ned, duktigt trött och med ömma fötter; jag började känna en blåsbildning i hältrakten, som gjorde mig fundersam.

Ett litet godståg med en s. k. konduktörsvagn på slutet i vagnsättet höll på att växla in vagnar till Nyköping. Konduktörsvagnen stod rakt framför näsan på mig och inga människor syntes till. Jag tänkte: »nu leker vi litet Jack London», och så smög jag mig bakom vagnen och klev in genom sidodörrarna, ty det var

en sådan där gammal blindvagn. Inkommen slog jag mig ned på golvet och såg tiden an; jag fruktade bara för en sak och det var, om någon järnvägspersonal skulle falla på idén att ta just mitt bås. Men det gick bra. Efter en del puffningar hit och dit pep tåget och så skramlade vi i väg till Nyköping. När tåget stannade, kikade jag försiktigt ut genom gardinen; bra, vi stodo ett stycke från stationshuset och det var ingen konst att låta sig glida ned på marken. Utkommen på planen framför stationen blev jag stående, var fanns staden? Detta var ju rena bondvischan med åkrar och diken och ett par kossor i perspektivet, endast långt borta vid horisonten skymtade hus. Medan jag sakta vandrade in mot det, jag antog skulle föreställa Nyköping, tänkte jag på hur äkta svenskt det var, att lägga en station så långt från staden. Naturligtvis finnas stridiga intressen som inte unna andra parten någon fördel, och så blir slutet det, att stationen lägges så långt bort, att alla ha olägenhet men ingen fördel. — Emellertid vill jag ej i detta speciella fall, Nyköping, förneka, att härvidlag kanske andra bevekelsegrunder spelat in, såsom att staden skulle växa o. s. v., o. s. v. Nog sagt, det var långt till stan.

»Rum för resande» — det passade, för jag såg ej till någon höstack. Min värd, en tjock gubbe i helskägg och gruntvigianarehatt, bjöd mig högtidligt välkommen och ville ha betal-

ning i förskott. Tacka för det, som jag såg ut. Jag betalade honom och törnade ut för att få mat och fastnade av gammal vana, antagligen, på ett ställe varest där var musik.

Följande morgon, då jag satt och läste Svenska Dagbladet, fick jag återigen syn på, att någon skrivkunnig svensk behagat hedra mig med versifierad uppmärksamhet. Jag har nu en gång för alla ingenting emot att bli hyllad med verser, och jag tackar »Index», som tydligen hyser en djup och innerlig längtan efter landsvägens liv och dess underbara ansvarslöshet, men han är av tingens hjul bundet vid evigt enahanda och så lockade — naturens ande fram en dikt — som i utdrag och med kommentarier av Svenska Dagbladet låter sålunda:

»Den omtyckte luffaren är Social-Demokratens rubrik på en längre sång av märket Index »med anledning av konstnären Ossian Elgströms luffareturné för Svenska Dagbladets räknings». Efter att ha på sitt sätt skildrat vår utsände luffares glada möte med en patron i Södertäljetrakten, fortsätter författaren:

Och Ossian satt och sken
vid sitt möra kycklingsben:

»Jag luffar, mums, mums, mums, för Svenska
Dagbladet, ack ja.

Det är min föresats
att pröva var strapats,
som turnén mellan Stockholm och Malmö
kan ha.

Det blev ett muntert lag,
och följande dag
man ville knappast skiljas från den gästen,
ack ja.

Och i patronens bil
fick han åka fyra mil,
ja, aldrig har en luffare väl haft det så bra.

Och hans rykte går förut...
Vid varje stuguknut,
han passerar, höras lockande röster, ack ja.
»Herr Elgström, stig in,
känn på konjaken min,
en liten grogg på vandringen bör smaka ganska
bra.»

Vår hela luffarkår
ej längre snäsof får.
Man ber blott diskret få se visitkortet, ack ja.
Det kan ju vara han,
denne ruggige man,
och därför är man tvungen att försiktigt det ta.

Index.

4. — *Elgström, Från Hornstull till Malmö.*

Följande morgon, då jag satt och läste i Nyköpings stads adresskalender, fick jag se namnet Pettersson, yrke konstmålare. Jag tänkte ett ögonblick hälsa på honom, men så fick jag idén, att ta tåget till närmaste station och så gå sedan, ty jag vet ingenting mera tidsödande, än att leta sig ut ur en stad, helst en sådan överjäst stadsdeg, som begreppet Nyköping. — Ett tåg gick klockan tio, och om jag så sprang riktigt, tyckte jag att jag borde hinna, men när jag kom till stationen hade tåget gått.

Där stod jag i solhettan och som intet var att göra än att gå, så gjorde jag detta. Landskapet väster om Nyköping verkade »småknöligt», det hela var antagligen först ämnat till slätt, men så måtte det slagit upp blåsor och nu voro dessa blåsor skogbeklädda kullar och mellan dem lågo bondgårdar, i massvis, förmögna gårdar med traktorer på fälten och förarna hade krage och slips och rökte »sigar». Ilskna hundar funnos där gott om, men de voro gualov länkade, om de också i sin iver att få komma luffaren in på livet, nära på kvävde sig själva.

Någon mat hade jag ej sett sedan föregående dag — och som gårdarna sågo förmögna ut stannade jag vid en grind. En tjock kvinna kom just då ut från ladugården och skuggade med handen över ögonen: — Vad vill ni? ropade hon högt och gällt. Jag lyfte upp grindens klinka

och gårdens bandhund gjorde förtvivlade försök att nå mina byxben — Har frun något arbete åt en arbetslös? sade jag med mitt mest intagande tonfall och blottade mitt »forpjuškede digterhoved». — Hm, arbete, här springer så många och vill ha arbete, nej, vi ha fullt upp med folk här på gården, och så vände hon en bred bak mot mig och tänkte svansa in i köket. — Hör nu frun, fortsatte jag och tyckte det hela var mer än muntert, har ni inte något sjukt djur på gården, för jag skall säga, att jag är liksom litet djurläkare — Kvinnan vände som en blix. — Jaså djurläkare — — jag tycker vad han skall vara för en duktig sådan — akta sej han, om länsvetrinären råkar få reda på hans praktiker här i socknen, och så smällde hon igen köksdörren och var borta. Nå, nästa gård då, tänkte jag och lämnade grinden öppen efter mig — — —

Där var verkligen en ko illamående, men som det redan var sänt bud efter veterinären tordes jag inte stanna längre tid, än som åtgick för att svälja den stora och härliga kopp kaffe med skorpor till, som den godhjärtade husmodern genast bjöd mig på, då jag bad om litet vatten »eller mjölk», tillfogade jag försiktigt.

Solen sken och fåglarna spelade i trädens grenar, landsvägen var fin och torr och allt var roligt och glatt.

Vid elvatiden blev jag anropad av en bil —

en bil med järnstänger — om jag ville åka? Jo visst — och så klev jag upp bredvid föraren, en bred liten blondin, som blottade en hel basklav av bruna tänder, då han log. — Vi körde i en rasande fart och det blåste så det pep om öronen. Jag fick nog redan vid Stavsjö och som där, enligt min karta, fanns en biväg till Bråviken, så bad jag att få stiga av — och så skildes vi. Vägen gick rakt söder ut genom delvis skogsavverkade platser, endast här och var stodo enstaka fröträd. Efter en halvmils marsch passerades järnvägen till Norrköping och jag började på luften känna, att jag nalkades havet; marken blev mer och mer finsandig, det växte den där täta, låga ungsbogen, som det alltid växer där skog går ned till vatten och ormbunkarna blevo fler och fler. Det luktade »fiskigt» och mitt hjärta värmdes. Jag kom nedför en brant backe, en riktigt romantisk backe med höga furor och avgrund till vänster och porlande bäckar. — Här slog jag mig ned ett slag, åt smörgåsar och drack därtill det klara vattnet från bäcken, som jag döpte till »lilla tjohej» för att den tumlade så käckt och gjorde sådana lustiga språng utför sluttningen.

Ännu en halvtimme på en skogsväg och jag såg havet — glad blev jag och som jag märkte, att jag strax bredvid hade ett fint samhälle, fick jag hastigt fram en krage ur ränseln och körde fingrarna genom håret.

0212
»Det smällfeta Östergyllen.»

Här var vackert. — Tvärsöver vattnet, i blått dis, låg Norrköping med rykande skorstenar och längs den lummiga stranden sträckte sig Sandviks villabyggnader; jag befann mig sannerligen på en badort, upptäckte jag. De små jazzflickorna blevo fler och fler och från stranden hördes muntra rop. Jag fick syn på ett kafé, varest man endast fick »klass I». »Rösta Ja» stod där på ett plakat — det var alltså ett ställe, som man borde fly ifrån och sedan jag ilsnabbt tömt min bägare, kastade jag ränseln på axeln och gick dädan. Vad här var grant! — Jag skymtade den ena idyllen efter den andra och där helt plötsligt träden veko åt sidan och läto mig

se en gräsbevuxen strand och tre unga, vackra, välskapade överklassflickor med vita skuldror, till midjan i vatten, stannade jag helt betagen. De sågo mig inte strax, utan levde sitt glada

Hon räckte lång näsa åt mig, medan Norrköping stod
som en blå silhuett i söder.

liv i de glittrande vågorna utan en aning om att en konstnär avnjöt deras betagande linjer. En ensam skönhet satt alldeles stilla på en stubbe och petade sig tankfullt mellan de rosafärgade små tårna. Hon satt så stilla och var så fet, att jag hann göra en skiss av henne som jag kallade »Det smällfeta Östergyllen», men så råkade jag tappa min ryggsäck med ett brak i backen och då fingo nymferna syn på mig.

— Gå din väg, du otäcke luffare, skrek en och hötte med en liten, liten näve. — Flickor, tänk om han tar våra kläder, pep en annan. Jag log och bugade och förklarade, att jag hade tillräckligt på mig ändå, varför de kunde vara alldeles lugna. Därefter låtsade jag som om jag ville ta upp min kamera. Flickorna döko pilsnabbt ned till hakan i det skyddande elementet och en av dem räckte lång näsa. — Nu tyckte jag de verkligen voro värda en plåt och tryckte av, lyfte på hatten och gick. Jag hörde länge efter mig deras glada skratt.

Vägen gick alltjämt utefter stranden, bil efter bil susade förbi; ovanför Norrköping rullade åskan och solen gassade. — Vid Stenbäcken vilade jag ett ögonblick och kastade bort mina i Trosa, i ett anfall av vanvett, inköpta två kg. galoscher, som jag bara använt en gång. Men de voro för tunga — och lättad traskade jag vidare. Strax öster om Getå station kände jag att blåsan på hälen spruckit och det var som jag trampat i krossat glas, så ont gjorde det för vart steg jag tog. Jag blev alltså nödsakad att ta mig en grundlig vilostund och slog mig ned på en bänk i skuggsidan av stationshuset. Här var fridfullt med stort F. Prins Carls villa skymtade högt uppe på en kulle, den hette också Fridhem — och stationsmästaren gick och klippte gräs med en sax.

Jag drack härligt vatten och som jag kände

mig mer än klabbig och våt, efter min två mils promenad, låste jag helt resolut väntsalsdörren och bytte om; ingen störde mig och jag kunde »torr och skön» linka ut på vägen och se om ej någon omnibus möjligen skulle stryka fram, för nu orkade jag ej gå längre.

Några veckor senare firade Prins Carl sitt silverbröllop på Fridhem och då jag efter min hemkomst satt på biograf och åsåg huru kungar och prinsessor trängdes på den lilla plattformen och huru mitt »toalettrum» — väntsalen — var full med honoratiores, kunde jag ej underlåta att tänka, att livet ändå i alla fall är rätt muntert och roligt att leva, för man får ju se hur det går, som Pelle Ekström — målaren — brukade säga förr i tiden.

En helvit mjölbil från magasinet vid Getå — Norrköpings kvarn har ett magasin där — kom körande och då jag vinkade med paraplyen, så stannade han helt förtroendefullt.

Jag sade honom hur det var, att jag ej orkade, eller kunde gå för min eländiga fot och frågade om han ville ta mig en bit på väg, helst in till Norrköping. Jo, han var mycket villig och så rullade vi i väg. Norrköping är tydligen en mäktig industristad. Jag blev mycket imponerad av de långa sträckorna av varv och brädgårdar, som kantade vägen norr om sta'n.

Som mjölbilen skulle stanna steg jag av, tackade och började leta mig in mot stadens

centrum, för nu ville jag, »kraft knuse mig», hava mat och logi. Särskilt högt skreko benen efter en säng. I kväll vill jag ta ett varmbad och äta à la carte sade jag bistert till mig själv och fast jag såg förfärlig ut, solskållad och rödstekt, linkade jag ändå med förtvivlans djärvhet in i »Standards» eleganta marmorhall.

Portieren lyfte sitt guldsmidda huvud från boken — men inte mössan — och såg på mig. Nu har jag sedan gammalt en fin fras, som aldrig förfelar att göra sin verkan på portierer och därför sade jag:

— Har hotellet i Nyköping telefonerat och beställt rum till mig — till Ossian Elgström — Jaså inte — då är det väl i hotellet mittemot. Detta kniper dem alltid — för inte låta andra ta en gäst, även om han skulle vara en luffare, är en allmän hotellmoral och därför fick jag åka fem trappor till väders och kunde dra av mig mina strumpor i lugn och ro i ett litet trevligt rum.

Jämmer och elände så fötterna sågo ut — jag rekvirerade varmt vatten och kelade för mina misshandlade stöttepinnar, tills jag ej kunde flera konster.

Nu gällde det att snygga upp kläderna. Jag tog fram min enda rena krage, borstade av skorna med en handduk och knöt min slips på ett nytt, oemotståndligt sätt; sedan lät jag en av »bellboys» i hallen hyvla mig med en klädes-

borste och stegade därpå nonchalant in i matsalen. — Fullkomligt Operakällaren, skulle jag månne bli serverad? En fyllig herre med ansiktet i tusen vänliga rynkor störtade mot mig. Jo, här var bord — smör, ost, sill och brännvin. — Jaså inte —. Sardinier — äkta franska, blodig kalvstek med tomata och Västerbottens gräddost kanske. Tackar — tackar — —

Vi ha chateaubriand — lösstekt — tackar, och så litet smör, ost och kax — tackar, tackar — — —.

Ja, det var en bra vaktmästare och man hade knappast svält helan, innan han nappade glaset och kom med halvan. Emellertid måtte han under måltiden ha kommit att syna mig litet närmare, för då jag beställde kaffe, kom han, utan att jag bett om det, med notan och ett nervöst grin. — Förlåt, men — och frågade hur jag ämnade betala.

Han såg faktiskt lättad ut då jag honorerade — och så tumlade jag upp på mitt rum och somnade sött.

FJÄRDE KAPITLET

vari min kropp vill hem men min själ vill söder ut,
dessutom får jag mjölk av grevar, dödar fläder-
möss och kommer till Mjölby, varest alla röstade
Ja den 27 augusti 1922.

Ha, usla kropp!

Vad benen värkte och hur det knakade och
pep i det gamla vinterliggareskrovets olika delar,
då jag vräkte dem ur sängen.

Nerver och muskler ropade himmelshögt på
en viss skrivstol i Norrviken och fötternas
blåsor voro alltför många, för en man i min
ställning.

Men det gavs ingen pardon. Framåt måste
jag och framåt skulle jag, om jag också skulle
gå på tårna till Linköping. Jag bemannade därför
ånyo min ryggsäck och klockan tolv stod jag
utanför Kneippbadens utsiktstorn och smågrät
av ilska — d. v. s. i själen, ty den siste mohi-
kanen låter ingen se något i den själens spegel
som är ett ansikte. En bondskjuts, som skram-
lade förbi tågångaren, gav mig en idé: varför
ej försöka få åka en bit, kanske skulle fötterna
bli bättre om de fingo en vila. Bon — skjutsen

stannade också helt beredvilligt och så kom jag till Kimstads järnvägsstation. Nu hade Svenska turistföreningens sekreterare, d:r Julius Anrick, prickat ut rutten gående på Glans södra strand och över Ristad till Stjärnorp, där jag hade vänner, men min tidigare erfarenhet av d:r Anricks vandringsvägar — jag menar nu den, då jag gick från Trosa till Svartstad — gjorde mig tveksam. Naturligtvis var den av honom utprickade vägen den vackraste — men jag brydde mig ej så mycket om naturen, som fastmer de människor som prydde densamma och vägen Trosa—Svartstad hade varit hemsk. Jag ville ha en folkfylld väg, en livlig trafik, luffare, zigenare och annat löst folk, många biler, såväl riktiga såväl som Ford och detta trodde jag, att jag skulle få, om jag via Norsholm gick till Stjärnorp, norr om Roxen.

Jag lämnade alltså Kimstad bakom mig och gick genom en vacker alléprydd väg mot Norsholms station. Fälten voro svarta av bara mylla och en plogtraktor, körd av en helt vanlig karl, rullade på ett obehagligt levande sätt över en gräsvall. Sanna mina ord, vi hålla på att tappa herraväldet över maskinerna; de få mer och mer utseendet av levande organismer och till slut bli de det också. Då stå vi där med hjärtat i halsgropen och lyda dem, till vi ramla av trötthet — medan de oberörda och friska, likt ungdomen, i evighetens evighet rulla vidare över

våra lik. — Urbs —!! En liten gosse vaktade kor och borta i en skogskant stod en motorcykel. Ett ungt par gick in i skogen med korgar och glas.

Aha, en picknick i det gröna, tänkte jag och var snart vid platsen. Inne mellan träden hördes ljudet av muntert samspråk och glada korkars pang. Jag ormade mig sidlänges upp mot festplatsen och liggande under en buske njöt jag en lång stund synen av ungdom och lycka. Antagligen voro de ett nygift par, eller också hade hon rymt med honom, eller också var det en helt vanlig bekantskap. Men roligt hade de. Där var inlagd sill och tryffel, potatis i kapprock och »Nymphes à l'Amour Dolorita», eller var det »Saumon grillé sauce hollandaise et grand duc» eller på svenska ärter och fläsk, nog av, de lekte med maten med brinnande ögon och händerna gingo villsamma vägar och så blev det som jag tänkte. Nu, Ossian, är det bäst du tar din Mats ur skolan, för annars kanske du får vara med om saker, som skulle störa den själens ro och kroppens odödliga — onödiga — höll jag på att skriva, ensamhet, som enligt Hjalmar Söderberg, är luffarelivets högsta potens, tänkte jag, och så krälade jag mig baklänges ut ur skogen.

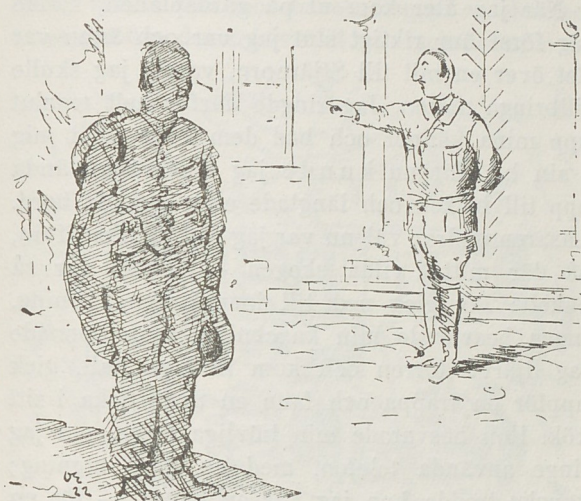
Vid avtagsvägen till Stjärnorp, tog jag den vanliga kontrollfotografien med ryggsäck och paraply vid foten av vägvisaren och nådde efter

en kvarts vandring bron över den kanal, som förenar Glan med Roxen. Det var en fin betongbro byggd 1912 och högt över vattnet låg den, så man fick en riktig svindel, då man djupt under sig såg det rinnande vattnets gröna virvlar. I en båt vid kanten av en vassbänk satt en man och spann; i båtens botten lågo flera präktiga gäddor.

Jag travade på, då och då såg jag en skymt av Roxens blåa vatten där skogen glesnade, men merendels var det endast landet — och verkliga landet med långa välplöjda åkrar och boskap på bete. Naturligtvis fanns där inga människor — som vanligt i gamla Sverige — och timmarna gingo. Nu hade skavsåren vaggats till ro och det gick riktigt lätt att gå. Jag passerade från klockan ett till halv sex, endast en säger och skriver en människa och det var till på köpet endast en bevaringsrekryt och han åkte velociped.

Vid Grensholmens gård var jag så torr och trött i hals och ben, att jag tänkte: Litet mjölk kan du välan alltid lura till dig, och så stegade jag uppför allén och kom genom ett par praktfulla gallergrindar in på en borggård, varest en fin baron i knäbyxor och örnnäsa skämtade med en halvvuxen jäntunge med rastjocka ben. Jag bugade mig och sporde om möjligtvis herr greven och talmannen ville utanordna ett glas mjölk åt en törstig vandrare. Han såg rätt vän-

ligt på mig och så lyfte han sitt yverborna pekfinger och sade: — Gå ned i ladugården, där ha de sådant. Den unga flickan, som medlid-samt mönstrat mig, sade nu: — Nej, gå hellre in

Gå ned i ladugården — där har de sådant, sade adelsmannen i Grensholm.

i köket, så får ni säkert ett glas. Mitt hopp om, att herr greven, skulle ha bjudit in mig på en kall viskygrogg och en varm kotlett, gick alltså i stöpet och jag traskade ned mot köksbyggningen, varest en fet kokerska, en verklig representant för »det smällfeta Östergyllen», vänligt tog emot mig och genast lät en flicka gå efter en stor tillbringare. Jag drack lutad mot en dörrpost

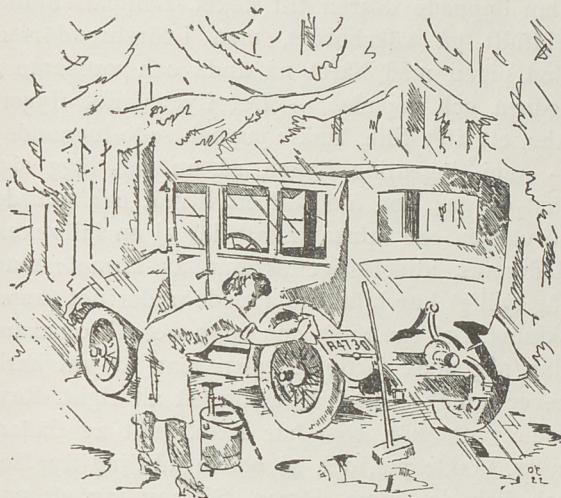
och förstod av samtalet, att ägaren, friherre Mannerheim, skulle ha stor middag. Jag frågade vad mjölken kostade, men fick ingenting betala, varför jag tackade och gick.

När jag åter kom ut på gårdsplanen, kände jag först hur riktigt slut jag var och ännu var det över en mil till Stjärnorp, varest jag skulle tillbringa natten. Jag ringde därför helt resolut upp mina vänner och bad dem köra emot mig i sin bil, för nu kunde jag landsvägen ända upp till halsen och längtade efter dukade bord. Läsaren undrar väl nu var jag fick telefon ifrån, så där mitt i vilda skogen — å det var så enkelt: Jag gick ned till inspektorens boning, ingen besvarade min knackning, utan öppnade jag djärvt dörren och kom in i en hall, gick uppför en trappa och fann en ung flicka i sitt kök. Hon besvarade min hövliga fråga, om jag finge använda telefon, med en djup nigning; kanske trodde hon jag var en baron — för en bil med adel, hade just kört upp på gården och i skymningen äro ju alla människor lika.

Jag ringde alltså upp, fick svar och travade på.

Efter en halvtimmes vandring, hörde jag äntligen bilens glada böl och efter ytterligare en halvtimme, befann jag mig tvättad och kammad i kretsen av vänner och bekanta, idel kamrater och humant befäl, som det heter. Nästa dag bjöd på intensivt regn. Jag bredde ut mig i

en bekväm länstol och lät tiden gå — dock var omgivningen melankolisk, höga furor, landsvägen framför huset i höjd med övre våningens fönster och bakom huset brusade en bäck sitt vilda vatten ned mot havet. Regnet silade ned, husets sköna dotter i overall och lackskor spolade

Hon spolade sin pappas bil i Stjernorps vilda skog.

sin pappas bil med en liten spruta ute på gården, och dagen gick och »kvällen kom, den långa vinterkvällen», som Runeberg säger. Och nu skall läsaren få höra: Jag hade väl sovit ett par timmar då jag väcktes av larm och skrik utifrån köket som vette till mitt rum. Jag igenkände jungfruns röst och hörde ljudet av tunga

steg. Så vrålade det igen i yttersta dödsångest. Jag tände ljuset och tänkte: Skall hon ha en liten, eller har hon fått ett anfall? För flickor ha ju så många underliga åkommor, så jag kände mig riktigt kuslig.

Till sist kunde jag dock inte styra mig längre, utan öppnade dörren till köket. Lampan brann fridfullt på köksbordet, men i förstugudörren stod pigan med håret på ända och vansinne i ögonen och ropade: — Det flyger, det flyger. Aha, ett litet dille, tänkte jag och sade lugnande: — Ånej, ingenting flyger, gå nu och lägg sig. Just då gav hon åter till ett illvrål och pekade på väggen och minsann satt där ej en fullvuxen flädermus, alldeles vettskrämd av larret; man såg tydligt hur hjärtat klappade under det tunna skinnet. Det var roten och upphovet till olyckan. Han såg dock farlig ut, men man är väl karl, never mind' — biter han mig, så all right. Real society det här, som har köket fullt av flädermöss, tänkte jag, och så omringade jag flygfäet och fick det utom dörren. Så sov jag ett par timmar igen och vaknade igen vid larm, nu sparkade man visst fotboll i köket och jag hörde tydligt dunsarna av bollen och målvaktens vrål, golvet darrade under tunga fötter och på övre våningen började honoratiores röra på sig; det var en ny flädermus som störde ungmöns sömn. Återigen jakt, jag segrade med 2—0 och så gick den natten. »När jag går här i solskenet», säger

dagboken av den $11/8$, »och känner luften fylld av torvrök och lukten av ångande grönska, så tänker jag på sommardagarna vid Ishavets rand — på det lyckliga Godhavn och Kangamint, och på de flitiga eskimös kring eldar av ljunng och jag kommer ihåg en historia från längesen.

Jag hade vandrat; det var i min gröna ungdom — i 20-års åldern — genom Skåne och kom till ett gods — ensam var jag inte, för vid ett vägshål hade jag fiskat upp en vagabond, en dansk cigarrettarbetare, med ett tunt, fint ansikte och med kläder i ungefär samma rangskala som jag — på den tiden behövdes inga pass vid gränserna. Nog av, vi gingo upp till godset och tiggde mat. Dansken var blyg, ville ej med, men nyfiken var han; jag som varande en disponentson, var mera van vid dukade bord och sade därför till honom: — Jag säger att du är min dövstumme broder och så håller du kajen. Nå, vi blevo inbjudna i köket och fingo mat, dansken teg och folket, som snart upptäckte »herremannen» i mig, var hövligt och vänligt. Så skulle vi då ha kaffe och jag talade om hur förhållandet var, att den dövstumme var min käre broder och att vi vandrade för sportens skull.

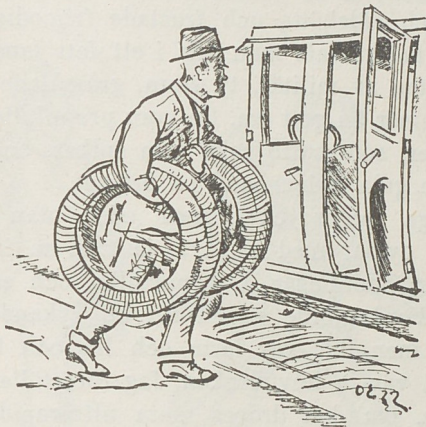
I detsamma fick dansken en klunk kaffe i vrångstrupen, och då han hostat slut, sade han, totalt förglömmande sin roll: — For fanden gamle, det var nære øjet. Jag brast i skratt och

alla sågo förbluffade ut. Slutet på historien blev att vi kördes på porten som arga bedragare.

Det var ljuvligt att vakna den tolfte och känna fötterna utvilade; jag startade klockan tolv. Vägen till Linköping var vacker, sades det mig. Jag såg endast tvenne ting, nämligen Stjärnorps ruin med svensk flagg i tornet. Det avbrändes 1789, antagligen hade väl »the butler» somnat vid någon spritkagge och tappat ljuset; nog av, greven var i stan och vid hans hemkomst stod godset i lågor, hårpiskan lär ha rest sig i skrämsel på herr greven, för det var på 1700-talet som sagt var. Vreta kloster väckte minnen från Svenska turistföreningens årsskrift; den låg ett stycke från vägen och såg antik ut.

Jag kom till Linköping och gick och strosade, som vi luffare säga, och såg på folket. Det var ju lördag och gatorna voro fulla med östgötar. Kom ned till järnvägsstationen och försökte smita förbi spärrvakten ut på perrongen, för alltid, tänkte jag, är där väl någon som vill ha bagaget buret hem. Men hur flat jag än gjorde mig och hur mycket folk som än strömmade in och ut, han upptäckte mig och körde mig tillbaka med det indignerade utropet: — Nå, jag har väl aldrig sett på maken, din tjocka jäkel! Nere vid godsutlämningen träffade jag en fin herre, som strävade med fyra bilringar. Jag var vips på platsen och erbjöd mina tjänster. Han tackade en smula förbluffad och så knogade

jag ned ringarna till en stor täckt privatbil — fint folk, tänkte jag, för frun var med och hon såg majestätisk ut. Jag stuvade in gummit i bilen och så fick jag en krona.

Jag knogade bilringar i Nyköping.

Herrn, som tycktes vara en trevlig herre, beklagade att han hade konjaken inlåst i kappsäcken, för annars skulle han ha bjudit mig på en grogg för besväret, och så skildes vi under ömsesidiga aktningbetygelser.

Vägen till Malmslätt uppfyllde alla anspråk på begreppet väg — landsväg. Den var bred och jämn, den hade en särskilt inhägnad bana för fotgängare, d. v. s. mig, och den var — och det var det bästa — den var fylld av folk. Det

var lördag och bönderna körde hem. Här kom en, med ett stort rödskållat huvud, som dinglade besynnerligt och förde tanken på tiodubbelt renat, här en annan, vars hustru skyddande lagt sin arm kring den tröttes liv. Hästarna voro stora och välskötta och frustade frimodigt.

Man märkte att man var i ett fett land och i närheten av militär, ty stora, gråmålade biler var det mer än gott om. De voro proppfulla med generaler, som sutto raka som spikar, och alla hade de gula ordensband på bröstet.

Otaliga motorgyckel, med eller utan sidovagnar, cyklar med en, två, ja t. o. m. tre beväringar, omnibusar, transportbiler och en och annan Ford gjorde vägen till ett rykande Gehenna, men där var larm och liv och trafik, och det var ju huvudsaken. Jag föreställer mig att den, om den droges mera ultrarapid, den gott skulle kunna jämföras med den indiska landsvägen — från Simla och norr ut — se Kiplings: Kim.

Alla människor vände sig om efter mig, ty jag var faktiskt den enda gående personen som fanns, och det hela tiden.

Från Linköping till Malmslätt, fulla fem km., voro alla körande, sedan blev det ju litet bättre, men de åkande voro alltid i avsevärd majoritet, t. o. m. mina herrar kolleger, luffarna, kilade förbi på lånad, stulen eller köpt cykel.

Vid Malmslätt slog jag mig ned i en dikesren

och hörde på militärvetenskap, ty strax bredvid övades en pluton beväringar. Jag hade nyss mött en patrull, anförd av en liten livlig befäls-person, som viftade med armarna och just som jag passerade förbi, yttrade: — N:r 53 skall

Malmslättsbon såg förbluffat på mig.

se efter ifall där finns någon gömd bakom den där granen. Jag skrek tillbaka: — Där finns ingen, för jag har nyss gått förbi, och ynglingen stirrade förbluffad på mig. Jag tycker han borde ha tackat för upplysningen. Men nere på den soliga slätten marscherade beväringen, gjorde helt om och hade det svettigt — min pluton höll lektion, som jag nyss sade, och sergeanten,

som hade vackra, vita tänder i sitt bruna ansikte, föreföll mycket hygglig, ty han log ofta. Jag med, för de svar, som kamraterna i vapenrocken kommo med, voro ofta mycket roliga. Han frågade t. ex.: — Vad kommer efter förtruppen i ett marscherande regemente? Nå 64? Denne, en lång räkel med stora aeroplanöron, flådda av sol och vind, svarade högt och ljudligt: — Kokvagnarna.

Hela plutonen vajade som ett åkerfält i storm och sergeantens vita tänder lyste mot himlen.

Ja, himlen ja, hela dagen hade den varit så blå och vacker med ulliga moln och sådana där »vackertvädersbankar» vid horisonten runtomkring, men nu mulnade det i norr. Jag gick och tittade på eländet och tänkte på vad det regnat och åskat alltsedan jag lämnade Stockholm — inte en dag hade bjudit på sol och molnfri himmel. Hade Jupiter Pluvius ett horn i sidan till mig?

Jag såg hur skyarna tornade upp sig, hur det regnade ett par mil bort och sträckte ut. En halv mil väster om Malmslätt, måste jag söka skydd i Bankebergs stations väntsal, för då bröt det löst. Jag irrade omkring i salen och tittade på väggarnas inskriptioner; på ett ställe stod där:

»B. o. K. från Jönköping på luffen till Norrland, allt väl ombord fast tji stat.» Ännu mera pessimistisk var signaturen H. K. från Malmö,

som skrev: »H. K. från Malmö på luffen, men det är ett helvete på jord.»

Som regnet fortfor att ösa ned, gick jag in på ett litet »caffé», som låg strax bredvid stationen. Det var ett mycket litet »caffé» och serverade inte ens »klass II». Jag begärde vichyvatten och trotsade djärvt väggens blåkritade anslag: »Stängeligen förbjudit att förtära spritdrycker inom lokalen», genom att hålla ett par droppar whisky i vattnet. Värden, en äldre gentleman i blått förkläde, snusade ute på verandan, och då och då gick han in och tog en »klass I» för att styrka sig med.

Jag drack grogg och studerade väggens plakat: »O. b. s.», stod där i präntad pekoralistisk kalligrafi: »Rökning aff all sorts tobak i pipa är stängeligen förbjuden.» Fortfarande stängeligen. Kunde plakatförfattaren inte skriva r?

Jag fick dock inte längre tid att fundera över denna intressanta sak, för det artade sig till bättre väder, och så betalade jag min förtäring — i dörren tyckte jag mig se, huru gubben miss-tänksamt luktade i mitt efterlämnade glas.

Jag passerade Sjögestad och undrade om namnet inte kunde vara ett minne från den »danska tiden». Nu började klockan bli framåt åttadraget och min mage började också sin eviga klagosång — »giv mig mat». Jag stannade på vägen och såg att den var kantad med körs-

bärsträd, tillhörande en bondgård, vars trädgård vette mot vägen. Jag tog ett språng över diket och började äta bär. Bröd hade jag med och så fick jag mig en riktigt god supé. Jag hade väl en trefjärdingsväg till Mjölby och duktigt trött var jag, då jag upphanns av en stor transportbil, fylld av glad och livad ungdom. Jag blev anropad och bjuden på att åka, fick sitta bredvid chauffören, och det var ett svalt nöje, genomvarm som jag var efter att ha vandrat hela dagen — men det gjorde ingenting, huvudsakligast att man finge vila benen. Frös gjorde jag ej, ty en glad beväring räckte mig en liter, och jubilerande körde vi in i Mjölby torrlagda stad. »Rösta Ja den 27 augusti» lyste överallt från väggarna runtomkring.

Jag blev på min enträgna begäran nedsläppt, ty ungdomarna skulle på dans ett stycke bortom staden och ville ha mig med. Ja, nu var jag alltså i Mjölby och klockan var tio och mörkt var det överallt. Jag gick och tittade efter »logi för resande», men fann inget, och därför törnade jag in på Mjölbys utesägligt torrlagda hotell. — Ack ni normalyllesjälur, som sitta i stadsfullmäktige. Jag hoppas att ni en gång i ett kommande liv skall få frysa som jag kvällen den tolfte och lika ivrigt som jag längta efter en värmande snaps. Och med dessa ord somnade jag in i en verkligt smålsken stämning.

FEMTE KAPITLET

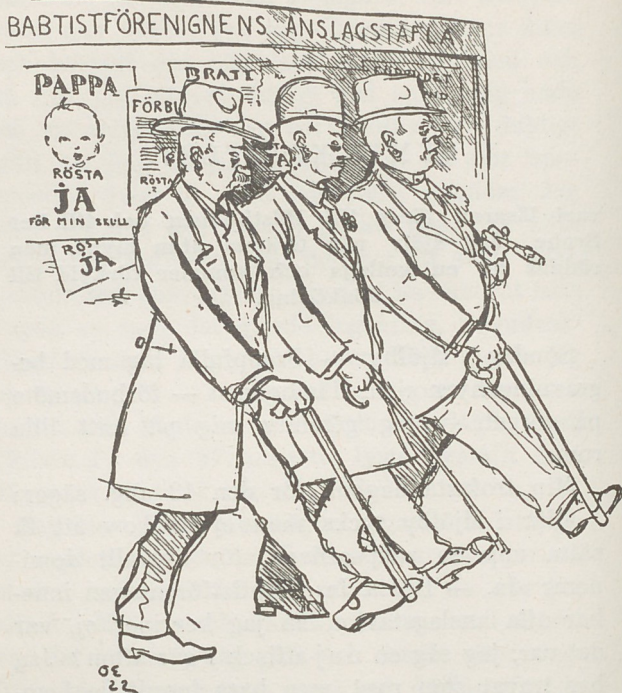
vari läsaren föres till Hästholmen och till Per Brahe. Jag själv når Gränna utan mynt, men räddas av en kollega och kommer förkyld till Jönköping.

Söndag i Mjölby. — Proppfulla tåg med begravningshyenor till Hästholmen — förbudsmöte på torget — jag gömmer mig på mitt lilla rum.

Min trofasta dagbok för den 13 aug. säger:

»Här i Mjölby tycks man ej ha lov att få sätta upp en »nej»-affisch, för överallt dominerar »Ja. — Rösta Ja». Baptistföreningen innehar alla anslagstavlor, så jag begriper ej, var det var, jag såg en nej-affisch i går afton? Jag har travat stan runt, men bara funnit de hemskaste »jabilder», med strömmande brännvinskaggar och kvinnfolk som flyr. — Vägskäl med raglande drinkare och vitklädda familjer som gå till val i solsken, medan det över den arme drinkarens huvud går blix på blix.

Starkenbergs, denne duktige tecknare, har levererat flera av affischerna — är Starkenberg jaröstare?

Herr Lömsk, herr Klipsk och herr Ordinär, adress Mjölby.

Jag vet då eljest knappast någon konstnär som är absolutist, det skulle då vara Schwab — för hjärnans skull. Är det därför icke en ohygglig tanke, herrar »ja-röstare», att veta, att en konjaksdoftande konstnär utfört de bilder varpå ni — ni bygga edert hopp — men ni reso-

nera antagligen, att den renom är allting rent och så vidare...

»Mjöldryg» borde denna stad heta, ty det låg en fet doft av folkskola och bondhögfärd mellan dess låga husväggar och kring ögonen på de högtidliga människor jag mötte, lågo i många fall svarta skuggor, som skvallrade om ensamma stunder i kamp mot, kanske den hemtrevlige Backus, eller vad dunkelmännen med älsklig terminologi kalla rusdrycksdjävulen. — Ja, ho vet — — —

Jag stannar betagen framför en affisch — »Körbo» heter konstnären, som gjort den, den är bra, men fy farao, herr kollega, att vilja låna sin hand åt ett så smutsigt hantverk — — —

Den kommitté, som sköter antiförbudsrörelsen, borde i god tid ha »köpt» alla Sveriges tecknare. Det hade blivit dyrt förstås, men ett effektivt medel i kampen för den personliga friheten hade det med all säkerhet blivit. Så kom jag att tänka på min ärade vän, luffaren Anton Karlsson och vad han sade då vi tillsammans en solig förmiddag i förra veckan sutto och svalkade fötterna i en bäck. »Dom där Brattarna = (systemet) skulle kungöra, att dom droge in alla motböckerna för dom som röstade 'ja' — för det skulle komma nykteristerna att känna sej skraja.» Inte dumt alls. Var så god d:r Bratt.

En gammal tidning som ligger i hotellets läsrum lockar med en verkligt framstående dikt,

vilken med utstyrsel, ram och allt är en förbuds-
predikan så god som någon. Jag klippte ut
pekoralet och här är det.

LÅT GLASET STÅ!

I blomman av din glada ungdomstid,
Då solen ännu ler så ljuv och blid,
Och hoppet viskar om en framtid
skön, Om eget hem, din trägna mö-
das lön. Låt glaset stå! — Då man-
naåldern kommer med sin kraft, Och
mången livets strid du redan haft:
Då mången hägring från din syn
förgått, Och livserfarenhet du skör-
da fått, Låt glaset stå! — Låt
glaset stå i muntra vänners
lag! För deras hån och
smicker var ej svag!
Kanhända ditt exem-
pel verkar så, att
även de för gla-
set avsmak få.
Låt glaset
stå! —
Och i
det egna
hemmets
trevna
vrå. O fa-
der, moder,
låten glaset stå,
Att liten parvel
ock då han blir stor
Kan säga så som en gång
far och mor: Låt glaset stå! —

Det är alltid något ångestfullt i nykterhetsfolkets rop: »låt bli sperikummet!» — är det manne därför, att de innerst i själen äro så helsikes rädda för att falla för frestelsen att ta en snaps, eller måste de döva sin eviga längtan efter grogg med så mycket vatten, att mellangärdet trycker på hjärtmuskeln och framkallar olustkänslor? Inte vet jag, jag bara hör på klangen i orden att det är »something rotten.»

Ja, så långt dagboken.

Jag satt just nere på stationen i duggregnet och bredvid mig satt en man med borstig haka och »Såningsmannen» i handen. Aha, tänkte jag, »en Saxons lärjunge», och så tittade jag litet närmare på honom — och blev betänksam, ty hans ögon skvallrade om ett nyss överståndet rus. Han vände sig plötsligt till mig och sade: — Sån oherrans dynga, och så pekade han på tidningen han höll i handen. — Saxonredaktören skall ju dock vara en framstående pekoralist, svarade jag hövligt. — Fan vet vad du menar med pekorist, men en dynga är det. Jag var i Skänninge i går — jag handlar med hästar och där sålde dom öppet supar till sjuttiofem öre glaset — fin exportsprit, så jag kom på galet tåg och kom till Mjölby i stället för till Linköping — och då jag vaknade hade jag fickorna fulla med den här tidningen. Fanken vet, men det är välan någon agitator som stoppat dem på mig kan jag tro. — Så långt mannen från Skänninge.

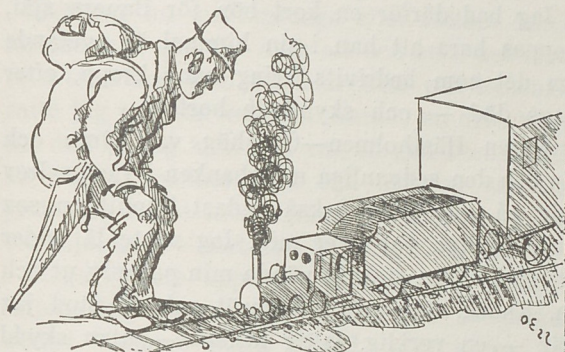
Jag drog omkring, tittade på byggnader och ville fortsätta, men skulle över Hästholmen och det vämjde mig att en söndag trängas bland tusende likplundrare. Jag beslöt därför att ej avgå förrän måndag morgon.

När jag skulle gå upp och lägga mig, märkte jag först, hur långt jag var från Stockholm. Där satt nämligen en man på trappan och läste »Hemmet», Skånska Dagbladets söndagsupplaga. Här begynte alltså den skånska kulturens förposter att visa sig. Jag, som ej sett denna publikation på femton år, blev varm om hjärtat, och Skåne ropade »kom»!

När jag följande morgon gjort upp, fann jag till min förfäran, att jag endast ägde en enda tia kvar, jag var alltså, antingen jag ville det eller ej, en riktig vagabond. Ja, ger man — hm — honom — ett lillfinger, heter det, tar han hela handen. Nå, det var ju måndag och solen sken och ben hade jag, det enda som störde min frid var en envis reumatism.

Jag antrade alltså ett godståg till Hästholmen, för jag tänkte, att det är ändå 3 mil till Gränna, så om jag åker biten till Hästholmen har jag ändå en anständig bit kvar att gå. Jag lagade därför, att jag såg ut som en passagerare — det fanns nämligen en sådan vagn i tågsättet. Vi stannade vid varje station, vi gingo en halv mil i timmen och hett var det — och aldrig kommo vi fram. Jag gick därför vid en hållplats fram

till lokomotivet — där fanns inget — först då jag tittade på marken mellan skenorna, upptäckte jag ett litet, litet sött leksakslokomotiv — och förstod varför det var så »lång, lång väg till Tipperary».

Där stod ett litet sött leksakslokomotiv. Detta hände verkligen i Hästholmen.

Efter två timmars mödor kom jag så till Hästholmen, ja, där var precis som tidningarna skrevo. — Hu. Jag gick ned till hamnen, men vände genast, ty överallt var marken betäckt med matsäcksmumsande människor, som ölklunkande, välbehagligt kommenterade fru Bauers långa gula hår som »flöt kring henne i kojen», varest hon låg med sin lille son. Fy katten, sådan folkkultur vi ha, när denna »Per Brahe-affär» endast kan framkalla lust till att äta och dricka bredvid liken och en rå lust att peta i sensation. De påminde mig, dessa utan tvivel

hedervärda svenska medborgare, om hundarna som älska att rulla sig i as. När jag senare i Gränna träffade Bauers bröder och såg deras djupa, manliga sorg, blev denna min åsikt ännu starkare.

Jag bad därför en kort bön för Bauers själ, hoppas bara att han i sin himmel är ovetande om det som bedrivits kring hans kropp, efter hans död — och skyndade bort.

Vägen Hästholmen—Ödeshög var jämn och fin och den sedvanliga molnbanken i väster drev mig på. Jag hade också endast hunnit en sex km., då byn var över mig. Jag sökte lä under ett träd då en stormil vände min paraply ut och in. Knack, där gick ett spröt och så stod jag där — en verklig, fattig luffare — utan skydd för elementernas raseri.

Bil efter bil med påpälsad överklass susade förbi, men ingen bjöd på åka. Jag tog därför när regnet saktat av och fortsatte; nu var jag emellertid så blöt, både innan och utan, att jag gick ned till Ödeshögs station (luffarens högkvarter är nu alltid III:e klassens väntsal) men den var »okuperad» och så smög jag mig in på »För män», för på landsorten kan man vanligen komma in där utan den nyckel, som »förvaras på godsexp. och endast fås mot framvisandet av järnvägsbiljett». Därinne i ett skyddat litet rum, bytte jag skjorta medan regnet smattrade mot taket, det var litet trångt, men

det gick. Som det artade sig till att bli en kall afton, fäste jag mina reservyllestrumpor fast på västryggens innersida med ett par säkerhetsnålar och täckte det hela med min handduk — det värmdes bra och tålde regn.

Det var nu middagsdags eller rättare lunch, för klockan var väl över ett och som det fanns ett litet stånd med »läskedrycker och lemenad» satte jag mig där och rekvirerade en dricka och till den åt jag kax. Det var en god liten måltid att sticka emellan med och när jag ätit och pratat en stund med ägaren till ståndet — han var mjölnare — fortsatte jag min vandring.

Regnet hade upphört, men det var kyligt i luften. Jag travade på, vägen gick så vackert utmed Vätterns östra strand, utan räcke, och bråddjupt stod bergväggen ned mot stranden. Det var den mest rövarromantiska väg jag nånsin gått, om jag undantar vägen Siilasstopa — Skibotn i Nordlappland, för där var ännu vildare. Bilerna körde ändå med rasande fart och jag stannade ett ögonblick framför en som kört omkull. Den låg ensam och övergiven »på knä», för båda framhjulen hade brutits av. Trogligtvis hade ägaren skyndat till Gränna för att köpa en ny — biler äro ju nu så billiga att det lönar ej att reparera dem.

Vid femtiden höll jag rast och åt just middag på hårt bröd och ost, smugglad från »smörgåsbordet» i Mjölby, då en stor »buss» kom köran-

de och stannade för att en gubbe skulle få gå ur. Jag bad att få följa med, ty det var endast en mil till Gränna och jag hade gått två och en halv. All right, sade chauffören och så slungade jag mig upp och var bärgad.

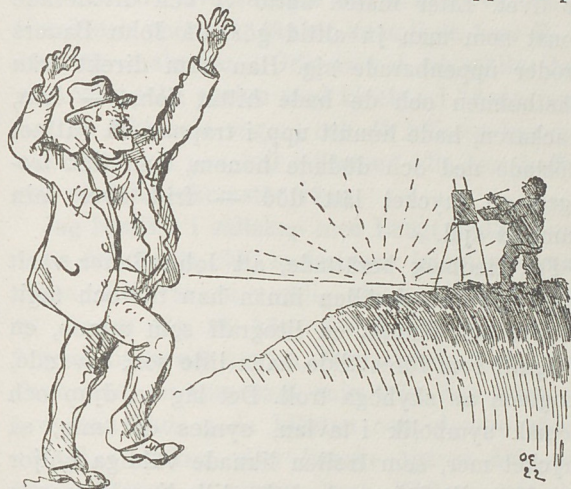
Klockan 5,³⁵ körde vi in på Grännas gator. Staden liknade Trosa i förbluffande grad, men var utan dess hemtrevliga stadshotell och goda sprit, ty Gränna är torrlagt. Staden ligger precis vid kusten kan man säga, ty territorialgränsen är tre mil och tre mil söder ut är det till det våta Jönköping.

Jag satte min ryggsäck ifrån mig i ett grönt hörn och tänkte: Nu skulle det vara kul att få en bit mat, men ingen bjöd mig och jag har svårt för att tigga. Min kassa bestod av summa tre och tjugufem och ingen tycktes behöva en handräckning. Emellertid såg det ut att bli regnigt till natten och jag tog därför helt resolut och gick till ett s. k. »Hotel», varest jag, trots mitt utseende, fick en liten rolig vinskupa med räddningsstege av trä — d. v. s. stegpinnarna voro av detta lättantändliga ämne.

Efter att ånyo ha räknat min kassa, utan att den ville bli större, gick jag ut igen. Jag vandrade hungrig och trött omkring överallt, men såg ej till något ätbart — allt kostade pengar, men så

»Just som himlen mörkast var,
molnen vek och solen klar
trädde fram i all sin glans
fadershemmet syntes, fanns!»

ty, uppe i en ärtåker såg jag plötsligt ett staffli
och en fetlagd herre, som smorde krapplack på

Eureka, en artist —

en röd port med rosor eller var det en solned-
gång han jobbade på?

Eureka, en artist, tänkte jag, han skall sanner-
ligen inte få neka en kollega en bit korb, och
så törnade jag upp i grönsakerna och presen-
terade mig. Det var skånemålaren Pelle Nord-
ström och han bodde — o gudar vilken tur —

hos Bengt Hedberg, Tors broder — även han en målare av guds nåde. Ett, tu, tre satt jag sålunda uppe i en stor, härlig ateljé, talande och svarande, och fru Hedberg, välsignad vare hon, bjöd på en kraftig kvällsvard. Jag slutade ej, förrän jag kände kvävningssymtom. Ja sådant är livet. Efter maten sutto vi och dividerade konst som man ju alltid gör, då John Bauers broder uppenbarade sig. Han kom direkt från Hästholmen och de hade hittat John — han, stackaren, hade hunnit upp i trappan då vattnet störtade ned och dödade honom, han fick troligen en mycket lätt död — frid över min kamrats själ.

Fru Hedberg berättade, att John Bauer varit uppe hos dem kvällen innan han for och tagit avsked och lämnat en litografi som minne, en litografi som föreställde hans lille son, sovande, omgiven av skyhöga troll. Det låg en djup och hemsk symbolik i tavlan, syntes det mig, så mycket mer, som trollen liknade väldiga böljor som överallt dök ned på den lille ljusskimrande pilten. — Ja, the Life it's strong. Det var mörkan natt då jag gick hem och en stjärna tittade fram mellan drivande skyar. Uppe på mitt lilla rum räknade jag som vanligt fönsterrutorna och somnade.

15 augusti. Jag har reumatismen i benen — det är ett oåterkalleligt faktum. — Pastorn har blivit kall, som Karlsson säger i »Hemsöborna»

och måste hålla sig stilla. Vädret är fint; steg upp klockan sex och petade ihop ett panorama över min utsikt. Ett kyrktorn och litet röda tak mellan miljoner Grännapäron. På gatan går polisen med en mätkedja och mäter upp väglängden från »Bensinhörnan» till »Norra porten», ty bilisterna leva rackare och man är väl stadsfiskal och energisk, tänker antagligen herr N. N. som är »maherra» i Gränna och så ställer han en konstapel i porten med klockan i näven (man har fri sikt hela vägen) och då bilisten kommer susande med sex mil i timmen blir han haffad och stadens inkomster växa.

Jag besökte i sällskap med Bengt Hedberg och hans fru deras, 200 meter över havet, sommarstuga. Det var en verklig 100 % backe ditupp, ty stugan låg så högt den kunde komma på höjden öster om staden. Strax bredvid såg man Brahehus, en imposant ruin från den tiden då grevarna hade goda hjärtan och ej voro rädda att gå i backar, eller kanske ägaren åkte ditupp. Alltnog, utsikten över Vättern var bedårande — det är en sjö som man skulle kunna skriva mycket om — och Gränna låg så vackert och harmoniskt vid stranden att man skulle velat köpa ett hus där — om man haft mynt.

Människorna började mer och mer antaga den s. k. småländska typen; de hade kindkotor och klipska ögon och magerman innehade majoriteten. Det »smällfeta Östergötland» förekom

ytterst sällan och då endast i överfettad upplaga. Staden Gränna lär vara anlagd av Per Brahe, vars namn otroligt missbrukas i staden, men det känns väl skönt, att kunna få tro på auktoriteter och därför finnas där otaliga ting som äro uppkallade efter stadens grundläggare, såsom hotell, ångbåtar, brevpapper och kuvert, hängslen, symaskiner och andra saker som ej så noga kunna specificeras. Nu nog om Gränna! Landsvägen väntar mig, den kallar och jag lyder.

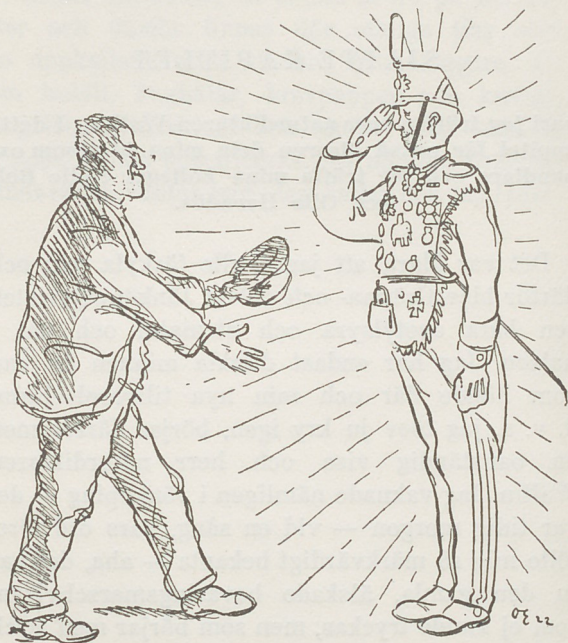
SJÄTTE KAPITLET

vari jag träffar herr naturdiktaren Wallin. I detta kapitel får också läsaren dela mina öden som ox-handlare och får träffa mina kolleger Kalle Bolt och Olle Harmlös.

Det var klart, att jag skulle förkyla mig och därför blev Gränna- och delvis Jönköpingsvistelsen bara acetylsyra och stomatol och ont i halsen. Jag har endast dunkla minnen av vad som hände där och min nya tillvarelseform, d. v. s. jag blev ju kry igen, börjar därför med en oanständig visa och herr naturdiktaren Wallin. Jag vaknade nämligen i Jönköping — det var tidig morgon — vid en sång, vars ord föreföllo mig så märkvärdigt bekanta — aha, det var ju den gamla, älskade beväringmarschvisan, som ej kunde tryckas, men som börjar med »Och Salomo», och då jag rullar upp gardinen, står en ung, vacker flicka och hänger upp tvätt och sjunger med full hals mitt i den soliga morgonen. Jag slog upp fönstret och stämde i — och förstörde idyllen, ty flickebarnet försvann genast! Just då slog klockan sju.

Jag klädde mig och gick i en munter stäm-

zing ut i staden och fick se en general. D. v. s. jag såg en övernaturligt lång karl, en hög kask, breda revärer, sabel, ordnar och guld och rött

Det gripande mötet mellan hrr naturdiktarna Elgström och Wallin i Jönköping.

i en blink och tänkte: maskerad? Ty mitt sunda förnuft vägrade ta saken som ett faktum. Generaler ha ej sådana strålande lyckliga ansikten som det, som nu orakat och rödögt log mig till mötes under kaskens läderskärm.

Det var herr naturdiktaren Wallin, vilka ord också kunde läsas i stora trekantiga bokstäver tvärsöver hjälmen.

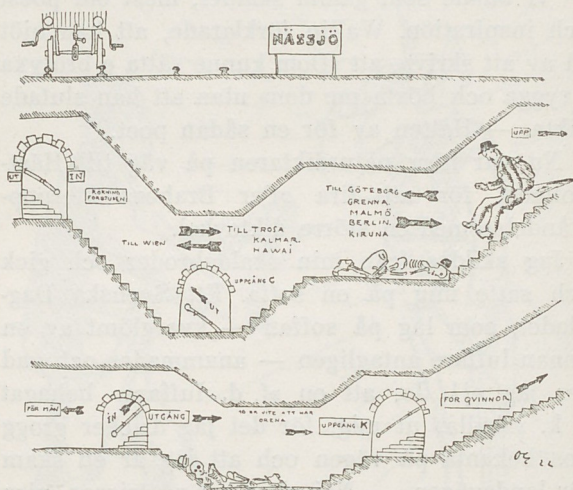
Jag bugade mig och så kommo vi i samspråk — vi talade som gamla skalder, mest om poesi och inspiration. Wallin förklarade, att han njöt så av att skriva, att »Dom kunne sätta e brötyxa i rygga och bösta me den» utan att han slutade dikta. — Hatten av för en sådan poet.

Nu var herr naturdiktaren på väg till Hästholmen, för att fira »Per Brahes» återuppståndelse med en större diktcykel.

Jag skildes från min skaldebroder och gick och satte mig på en soffa. Ett Svenska Dagbladet, som låg på soffan — kvarglömt av en annan luffare antagligen — anammades och vad ser jag ej! Jo, att en »f. d. luffare» behagat s. k. »skälla» ut mig, för det jag dricker grogg hos bekanta på vägen och att jag är en skam för landsvägen. — Nej, drag nu på trissor, visa mig den luffare — den verkliga luffare, som säger nej till »en klar» eller som vägrar att stiga upp i ett hjuldon då det bjuds. Jag förklarar att den luffaren icke ännu är född. Basta!!!

Vistelsen i Jönköping blev litet längre än jag trott, ty jag lovade bevista John Bauers begravning och den kunde ej bli förrän på fredagen. På begravningen upptäckte jag vännen Jern, skulptören, i hög hatt och vit rosett, och bredvid honom en högtidlig herre i en cylinder,

som Nordiska museet gärna skulle velat köpa. — De hade också varit på begravningen, bodde i Nässjö och bjöd mig dit, ty mannen i cylindern upptäcktes vara vår duktige Smålandsmålare

Jag irrade länge omkring innan jag fann ingången till Nässjö.

Axel Lundin och som jag var litet nyfiken på vad han har att säga som konstnär, antog jag den vänliga inbjudningen och kom nästa dag till Nässjö. Gud en sådan station!! (Se bilden.)

Lundin var styv, och sover Nationalmuseum, som ej äger en duk av en konstnär som han? Det är synd att säga, att jag ej hade roligt i Nässjö. Lundinarna och Jern gjorde sitt bästa;

jag fick träffa en chiropracticer — bror till Axel Lundin från Amerika och en ypperlig människa — han lärde mig överraskande ting, ty han var en styv läkare.

Mina vandringsskildringar satte blodet i rörelse på Jern och Lundin och så beslöto de följa med till Vetlanda — tre mil eller så.

Vi startade tidigt på f. m. och det är alldeles märkvärdigt, vad sällskap förkortar vägen. Axel Lundin berättade historier, den ena otroligare än den andra och vi buro oss åt som skolpojkar på utmarsch. Vi gingo förbi en gård, strax hade Lundin en historia om den — jag minns särskilt den om gubben, som skulle dö — begravningsdagen utsattes och gästerna strömmade till, men — — — liket var ute och plöjde — —! Han kom dock snart in, gick omkring och sade adjö och så lade han sig och dog. — Småländskt, inte sant?

En herrgård vi passerade, gav anledning till att berätta sägnen om den elake greven, som dränktes i en vak av sina drängar, och strax var Lundin färdig med att omtala, att då det en gång brändes brännvin, var droppröret för smalt, så det kom inget brännvin och »vi fyrade på under primusköket utav bara den, men så blev någon litet misstänksam och tänkte, bäst att öppna på pyskranen, och det gjorde han, men den illhojtade så illa, att det hördes genom hela huset och ovanpå bodde

nykterhetsfolk. En kamrat, som varit skådespelare och som därför var van vid litet av varje, grep genast en fiol och började gnissla — och spela och ju högre han spelade ju högre visslade gasen och ångan ur pyskranen — så vi satt med svetten i pannan och önskade det hela åt fanders — men det gick ju bra till slut.» Medan vi ännu höllo på att skratta, gingo vi förbi en liten torpstuga och utanför stod en liten vacker, blåögd sjuåring.

— Kristi-Stina Nilsson som barn, sade Jern och så pekade han på huset och sade på sitt lugna, sarkastiska sätt: — Ä-älskade lilla Snugge.

Vid Stensjön — ungefär tretton km. från Nässjö — gjorde vi halt, drucko öl och åto smörgås och stärkte våra krafter, ty ännu hade vi två mil kvar.

Vid Björköby, två och en halv mil från Nässjö, togo dock mina ben slut — och herr luffaren Lundins med för resten. Det var endast Knut Jern, som ännu kunde håna olyckan genom att visa oss sina blåsfria fötter, och så beslöto vi skiljas. De återvände med aftontåget till Nässjö och jag gick på hälarne upp på ilexpressen till Vetlanda och kom till en stad så proppande full av folk, att jag genast undrade vad som stod på. — Jo, marknad i morgon, ljöd svaret och lögn att uppdriva ett rum någonstädes och jag, som

så väl behövde varmt vatten till mina små, blödande fossingar.

Alla »logi för resande» voro proppade, alla hotell likaledes. Jag stod just och funderade på att gå utanför stan och logera i en lada, då portieren på Centralhotellet slår mig på axeln och brett grinande frågar, om jag är »luffaren», för han hade hört mitt namn, då jag talade vid städerskan på hotellet en stund förut. — Om jag ville hålla till godo med ett packrum, så kunde jag få ligga där över natten — man kunde sätta in en tältsäng.

Det var en hygglig själ denne »portvaktare» och han hade läst mina resebrev till Svenska Dagbladet och »gillade dem skarpt» och tack vare honom blev jag alltså förskonad för en natt under bar himmel. Vi gingo upp till våningsstäderskan som först ville gruffa för: — Var skall då Ellen — eller vad flickebarnet hette — ta vägen? — Å, sade jag, ligger det en flicka i rummet så tar jag det så mycket hellre — Nej, inte så, grinade portieren, men hon måste gå igenom rummet och det kanske blir obekvämt för herr Elgström! — Nej katten heller, tyckte jag, låt henne vandra, och så sattes två stolar in i logementet och efter en timme eller så somnade jag djupt. Jag hade väl sovit ett par timmar, då jag väcktes av ett fruktansvärt liv. Det var naturligtvis en knippa kreaturshandlare som supérat och nu kände jättetekrafter. De skreko i högan sky

och vichykapslarna smällde och pratet flödade. Marknaden, tänkte jag och var faktiskt så sömnig att jag somnade in igen trots trumelden. Klockan

Väckeflickan på Vetlanda hotell passerar mitt rum i trans.

var väl tre eller fyra på morgonen då jag återigen blev väckt. Jag for upp vid ljudet av att en dörr öppnades och i den milda morgonens glans, ser jag en sömnig flicka med ett litet, litet linne och inget mer — jo, hon hade en strumpa på sig,

men bara en — långsamt och sävligt passerade hon rummet — och så hörde jag en bankning och hennes: »Klockan är fyra» och så gästens »dä ä bra, ja ä vaken» — — — och så slocknade jag igen. Ja, för att göra pinan kort så blev jag väckt, tror jag, femtioelva gånger och alltid av samma, högst oklädda flicka. Det måtte vara ett litet helsike att ha »väckelse» en natt på ett landsortshotell, för där får intet klicka och jag kan livligt föreställa mig, att herrar handelsresande inte äro goda att råka ut för, om en beställd väcketid skulle mankeras. Det var därför med verklig glädje jag upptäckte, att klockan var sju och att jag kunde stiga upp och börja arbeta, för jag hade under resan, alltid för vana att skriva under morgontimmarna.

Jag hade just klivit ur sängen och stod där i min paradisiska nakenhet, för min skjorta hade varit våt och jag hade hängt den till torks på en stol och legat naken. Jag stod där alltså vit och grekisk — nyantik, då den oförbrännarligen Ellen — jag kallar henne så, för jag vet inte vad hon heter — återigen öppnade dörren till mitt rum. — Hon hajade till förstås, men jag sade henne, att ju förr hon vande sig vid manfolk, ju bättre för henne och det lugnade henne betydligt, för jag har nu, en gång för alla en mycket övertygande talegåva. Hon passerade alltså nyantiken på 2,5 meters avstånd med vetgirigt uppspärrade ögon och försvann med

en suck och så stängde jag dörren med dubbla lås, för en ensam herre kan inte vara nog försiktig och när jag så klätt mig och skrivit mina 3,500 ord — Jack London skrev bara 1,000 — var jag kapabel, att gå ut i stan och studera livet.

— Vell du hålla oxa mens ja går en vänna å får kaffe?

Ja, det var marknad i Vetlanda och som jag älskar allt som är äkta, borrade jag mig in i trängseln och försvann. — Nere vid godsmagasinet tycktes vara kreatursmarknad. Jag strövade länge omkring bland bölar och tjurar och slaskig terräng, medan runtomkring horn hotade, svansar viftade och mular dräglade. Jag stod just och betraktade en praktfull oxe, då en liten bonde tilltalade mig med ett vänligt:

— Vell du hålla oxa mens ja går en vänna å får kaffe?

Han såg så trohjärtad och hygglig ut, att jag ej kunde neka honom och vips var jag därmed förvandlad till en åttio kg:s »Stutaperssons Josua» — om läsaren minns »Sigurd».

Där kom folk och klämde på min oxe, som hade ring i näsan och såg farlig ut, och om en stund kom också ägaren i sällskap med ett par herrar, som voro litet lösa i knäna fast klockan ännu inte slagit tio — och avtackade mig. Han tog tömmen från mig och sade: »tack sa du ha» — och det blev hela mitt honorar.

Jag stannade i närheten och avlyssnade samtalet mellan köpare och säljare och det gick hett till. — Unnar du ente en medmänniska en krona i förtjänst, sade en, och en annan fortsatte: — Älla si, älla så, älla de, älla heller, sa ja, å de sa Edla å de sa barna mä, för de är en bra ko.

Jag fortsatte nedåt gatan. Visselpipor, tutbalonger, trumpeter och skallror söndersleto luften med sina olika ljudenheter. Jag travade omkring på torget bland stånden, köpte visan om »Per Brahes märkvärdiga undergång», tryckte fem öre i handen på en blind, fingrade på ett par vita yllestrumpor som sågo bra ut och roade mig över all beskrivning. Jag vet knappast ett landskap, som har så utpräglade rastyper som Småland. Det var verkligen en upplevelse, att få ströva omkring och titta på de väl använda

ansikten, som funnos överallt. Små urblåsta gubbar i hattar från anno 65. Stora feta uppköpare — platta gummor, munviga och fulla av livets lust, och så de menlösa flickorna med halvöppen mun och de ofödda släktenas längtan efter ljuset i de porslinsblå ögonen.

Klockan halv elva blev jag hövligt, men bestämt anmodad byta rum.

Man behövde mitt logi. — Jag fick emellertid ett annat lokus och det är där jag »nu» sitter och skriver.

Ute vråla korna, tuta trumpeterna och hojta kreatursdrivarna, himlen är mulen och det duggar — när skola vi få sommar?

Varit ute igen —.

Gjort en storartad bekantskap — och fått löfte om skjuts till Växjö. — Det är en tattare — vad han heter, säger jag inte, men han är liten och brun och har ett ärr över högra kinden. Jag stod just utanför en raksalong med bakvänt S och N i stavningen och gned mina svidande kinder, ty barberaren stavade »förtjäna» med stort F, det såg jag på honom, och gnodde på, som om mitt ansikte varit ett potatisland. — Nå, jag stod där alltså och spekulerade, då denne unge, livlige man nappade tag i min, ur västfickan uthängande urkedja och på oförfalskat smålandsmål frågade: — Um vi sulle byta? Nej, jag var nöjd med min »kabis», som det heter, och när min nye vän fått se den litet närmare,

var han också glad att slippa få lämna ifrån sig sin två kronor och femtio öres »äkt» guldlocka, mot min nittio kronors silverdinka från »Swetz». Vi gingo tillsammans ned till ett finbageri och fingo kaffe; sedan fortsatte vi ned på torget, varest i stånden såldes saft och vatten med kakor och smörgåsar. — Där köpte vi var sin smörgås och sågo på ett par gödselvagnar; sedan spatterade vi — jag bjöd på »sigarer» — omvärvda av rökmoln bort för att se på hans häst; den stod i stall med många andra och såg späd ut, men var en »fan till att löpa», som ägaren uttryckte sig.

Vagnen var en s. k. ponnyvagn av korgflätning och klockan sex i e. m. ge vi oss av till Växjö över Åsheda.

Jag är fylld av »viden om sælsomme ting», som R. Storm-P. en gång skrev till mig. Ja, vad har jag ej fått uppleva — bara det, att en förbudstalare i Nässjö på fullt allvar förklarade, att Norge hellre tar ett krig med Spanien, än tillåter införandet av starkviner, och att de norska kvinnorna med glädje skulle offra sina män för den goda sakens skull. Är det ej så att man vill bli blå — ???

Nej, återvändom till Vetlanda! Som jag förut nämnde, hade herr tattaren och hästscojaren lovat mig skjuts till Växjö klockan sex. Vad var då naturligare än att, medan jag vändade, gå på cirkus. Ingenting på jorden övergår

en marknadscirkus, doften från gräsmattan som är arena — himlen, som lyser genom tusentals

Rysk furstinna i Vetlanda.

hål i den nötta tältduken, estraden utanför tältet av ohyvlade bräder med sin frackklädde direktör, som på korntet alltid liknar en stalldräng — clownerna med kvickheter som gå i arv från

far till son inom yrket — musiken, hyrd på platsen. Ja, detta ha alla som varit barn upplevt, och nu mötte jag min egen barndom — för jag hade kolossalt roligt. Det dröjde naturligtvis en timme över den utlovade föreställningstiden innan cirkusen började, för folket skulle ju lockas in. Musiken larmade. Herr direktören inbjöd gång på gång det ärade publikum att pröva cirkus »mondäna och habila biljettpriiser» — Pelle Jönsarna vrålade och inne i tältet sprang en gammal clown och körde ut småpojkar, som krupit in under tältduken. Ack, herregud — tack och lov att pojkar äro sig lika, det är ännu hopp om gamla Sverige, så länge smågrabbar kunna ta risken av att bli utkörda.

Ja, det var en riktig cirkus, och den ryska furstinna, som enligt affischerna var ett kosackregementes »älsklingsbarn», och som antagligen på grund av ett oförlåtligt slarv blivit kvarglömd i Ostpreussen vid någon reträtt under världskriget och så kommit till Sverige, dansade ryska danser och gick på lina, precis som då jag var en liten pojke, och hon hade precis samma sköna, svärmodiga ögon och tjocka ben som för tjugufem år sedan. »Ali Baba» åt eld, och enligt vad direktören omtalade, »dricker han en tredjedels liter fotogen, som han med tillhjälp av sin magmuskel utstöter i en fem meter lång eldslåga».

Jag var också alldeles tillintetgjord, då jag trängde mig ut ur cirkusen.

Smålandskärlek.

Solen sken och lyste på svettiga Vetlandapojkar, som sutto i rader vid stånden och drucko lemonad, och alla hade de celluloidblommor i knapphålen. Den »starke mannen» lyfte sex bromsare vid Vetlanda—Sävsjöjärnvägen (smalspårig) på sitt bröst, och en liten tunn karl bredvid mig

dristade sig påstå, att »man sulle väl kunna uppskatta vekten i ett unnafer åtta kilo».

Klockan blev tre och hon blev fyra och jag kunde ej hitta min tattare. Kommen till det ställe varest han hade hästen inställd, upplyste en karl mig om, att han — »gett sej ut på körning». Han hade alltså svikit mig, den rackaren. Jag hade i det här laget hunnit bli trött på Vetlanda och för att få den verkliga smålandsstämningen besteg jag därför det verkligt unika tåget till Sävsjö. Det var också sig likt. Vagnarna »knäpptes i sidorna» och varje bås rymde massor av »marknadsfolk», som skulle hem — det var också, som om jag omigen blivit tio år. Inne i båset stod den vanliga lilla kaminen och i taket hängde fotogenlampan av modell 1895.

Det lilla tåget visslade, pep och stönade, tog friska tag, saktade, kröp uppför backarna och småsprang dem utför och uppförde sig över huvud taget precis som det skulle. Stationerna luktade Småland; d. v. s. plankor och sågspån. Överallt syntes små sågar, överallt stodo vagnar med virke, och människorna hade överallt det genuina enfaldigthjärtligtknipsluga utseendet, som är smålänningen så innerligen väl unt. Se »En rackareunge» av Ester Blenda Nordström. Vore jag inte skåning, tror jag att jag skulle vilja vara från Småland, för det är ett bra land.

Framkommen till Sävsjö tog jag fram mina

kartor och fann till min förfäran, att jag här hade över tjugutvå mil kvar till Malmö och vi skrevo redan den 22 augusti. Jag var alltså på efterkälken, eftersom jag skulle vara i Malmö den 31 — — — Här voro goda råd dyra, men man är väl strategiker. Jag beslöt att söka ordna det så, att jag kunde vara i Markaryd den 25. Därifrån till Malmö var ungefär tolv mil, och med två mil om dagen gör det mig sex dagar och så får jag ordning i det hela, resonerade jag och åkte till Alvesta.

Runtomkring i kupén läste man Svenska Dagbladet och mitt »Femte resebrev», och jag såg blida leenden på allas läppar. Ja, en gammal herre skrattade till och med högt och sade till en annan gammal gentleman: »han skriver lustigt den där Elgström» och anade ej, att han mitt emot sig på bänken hade den »berömde författaren i egen hög person», som det heter i romanerna. I Alvesta åt jag mat — det var en bra restaurang och jag tog mig ett gott mål. Stationen var full med folk och jag såg en man på kryckor komma hoppande framåt perrongen. Just då blåste tåget och mannen blev så himla förskräckt, att han tog kryckorna i handen och — sprang. Detta är sant, och bevitnades bland annat av mina vänner Kalle Bolt och Olle Harmlös, vilka här skola presenteras. Kanske krymplingen endast simulerade, kanske att förskräckelsen återgav honom hans ben —

Nå, därom få de lärda tvista. Jag nämnde Kalle Bolt och Olle Harmlös; de sutto på en bänk i III:e klassens väntsal; jag slog mig ned bredvid dem och de formerade min bekantskap på det vanliga viset. — Har du snus, sade Kalle Bolt; han såg ut som en smed eller norrlänning med sin »Henning von Melstedprofil» och ramsvarta hår.

Olle Harmlös liknade mera en försupen, ledsen skräddare och hade en lång hängande näsa. Jo då, visst hade jag snus, och så kommo vi i samspråk. De hade haft dikesgrävning på ett ställe utanför Alvesta, men, som Kalle Bolt uttryckte sig, »man är välan människa och inget ett vattendjur», för det hade regnat så illa eländigt, att de ej kunnat utstå — och därför voro de här. Vi beslöto, på luffares vanliga impulsiva sätt, att gå in till Växjö. Sagt och gjort. Kalle Bolt kände vägen, vädret var »gualov törrväder» och så startade vi framåt eftermiddagen. Vi passerade Gemla och jag tänkte på leksaker och kände att högra hälen började vägra i vändningen. Olle Harmlös hade tagit av sig sina skor och hängt dem på sin ryggsäck. — Man går bättre då, sade han. Jag önskade att jag kunnat följa hans exempel, men man är ju så bortklemad. Det var hyggliga gossar dessa två och mycket vanliga typer — arbetsdjur som i en fylld mage och en varm säng sågo hela livets lycka. Kalle Bolt hade varit gift, men

skilt sig eller avvikit, vilketdera kom jag ej på det klara med. Jag sade dem rent ut, att jag var en arbetslös målare — konstmålare, tillade jag försiktigtvis — och det togo de för gott. Olle Harmlös, som fått sitt namn för att han

»Kalle Bolt», Ossian Elgström och »Olle Harmlös»
på väg till Växjö.

hade ett sådant ilsket humör när han var full, sade helt filosofiskt, att det visst var »knepiggt på alla branscher» och att man finge »vara glad för vad käk man fick».

Så traskade vi på. Det var ej fritt att det småduggade, men fröso gjorde vi ej.

Duktigt trötta kommo vi vid niotiden in till

Växjö, där Kalle Bolt hade en svägerska, hos vilken han skulle logera och varest Olle också skulle ha sin varelse. — Men du, Elgström — du går välan på ett hotell, för du är väl mest van vid sådant, sade Kalle då vi skulle skiljas. Det stack i nationaläran, men jag är snart fyrtio år och stod på hälarna, för tårna brände som eld, så jag nickade vemodigt och sade: — Du har rätt, Kalle, man har fått vänja sig vid en hel del här i världen — men icke förty, önskar jag gärna följa med dej och Olle, för jag har kvar litet kosing och ville gärna spendera några bagare på en enklare hipa —

— Kul grabb! utbrast Olle förnöjd, sa ja inte att Elgström var en renhårig ordning — inte sant Kalle?

Vi beslöto alltså att fortsätta bekantskapen och efter en lång — åtminstone föreföll den mig oändlig — vandring, nådde vi en tyst gata med illa byggda kåkar, ett riktigt förbrytarkvarter från Blanches tid och där visslade Kalle Bolt i fingrarna. Det var riktigt stämningsfullt, tystnaden, katter som sprang över gatan, vi tre med uppslagna kragar och så duggregnet som silade ned — över våra trötta gestalter. Det var minsann så, att t. o. m. Gorki skulle kunnat ha använt scenen, i någon av sina landstrykarnoveller — Kalle Bolt visslade en gång till och då hörde vi äntligen hasande steg bakom dörren. — Vem ä de, ropades det och Kalle

svarade: — Prata inte lort, utan öppna — vi vill min själ inte stå här hela natten, och då äntligen flög dörren upp och visade oss en äldre man, men så förstörd av sjukdom, att han mera liknade en hamn, än en människa av kött och blod. Han höll en kökslampa i handen; den hade endast ett halvt glas såg jag och lågan sotade. — Jaså, det var ni, rosslade mannen och tittade på oss med ett svagt leende, som blottade en rad svarta tandstumpar. Och vem ä kamraten där? tillfogade han och pekade på mig. — Kul grabb, svarade Kalle Bolt på mina vägnar, bjuder på nubbe och bira och käk med — — kom! och så stötte han upp en dörr och vi kommo in i ett mer än enkelt rum. Rullgardinen snett neddragen, en utdragssoffa med ett runt bord framför, några stolar och en byrå, det var allt och i soffhörnet satt, med ena benet upplagt i soffan, en halvgammal kvinna; jag såg att hon hade ett stycke klädrep till strumpeband. Hon hade nog sett bra ut, men dryck och strängt liv hade satt fåror. Hon log mot oss; jag fäste mig genast vid hennes ovanligt tjocka underläpp — att hon inte var helt nykter var tydligt nog och på bordet stod en halvtömd liter och ett par wienerbröd på ett stycke tidningspapper. Ack, eländiga liv, tänkte jag och kände mig ruggig. Kalle Bolt och Olle Harmlös däremot voro som barn i huset. Olle grep genast flaskan och tog oombedd en djup klunk.

Kalle högg damen i axeln och sade »tjänare lilla söta svägerska» och hans släkting slog som på kommando sina armar kring hans hals och kysste honom.

Jag satte mig i ett hörn och längtade efter mat och värme och sade till Olle. — Tycker du inte det är på tiden, att vi kunde få en smula käk, och så räckte jag honom en femma. Olle satte flaskan från sig och så blev det bestämt att svägerskan skulle ut och köpa; klockan var visserligen nära tio, men det fanns en bekant, som hade »magasin» och där kunde man få föda »bakvägen», när som helst.

Medan vi väntade på maten, slog vi oss ned vid bordet och började så saktä lätta på flaskan. Jag fick ett glas, de andra drucko ur halsen. Jag urskuldade min dåliga törst med att förklara, att läkare förbjudit mig att dricka sprit.

Nå, efter en stund kom svägerskan. Lydia hette hon, men hon kallades av karlarna för »Tutten» och hon hade med sig sardiner och franskabröd, margarin och ost, medvurst och så tolv öl; duktigt hungriga voro vi och tack vare öl och mat kommo vi i en riktig kalasstämning. Det var underligt måleriskt med dessa väl använda ansikten i kökslampans ljus, Kalles kolsvarta fjäs, Olles röda, svågerns nästan blåvita döds-kalle och så »Tuttens», jag höll på att skriva blåa, ansikte med håret i ett enda virrvarr. Hon hade ett örhänge på sig och en

vit, eller fordom vit blus, med röda prickar. Hon låg med armbågarna på bordet och följde med gapande mun — hennes underläpp hängde ända ned på bröstet — vårt samspråk. Nå, sällskapet fyllnade till och Olle Harmlös ville absolut, att jag skulle ligga kvar. — Vad fan nu då, skall du gå ifrån oss för, larmade han. — Kalle ligger hos Lydia, och sväger och jag koja på golvet, så får du soffan i köket. Den likbleke svågern, som hette Adel — ett vanligt småländskt namn — hade länge sett ilsket på Kalle och då Olle sade det där om, att Kalle skulle ligga hos Lydia, brast han ut i en ilsken ordström, av vilken jag knappt förstod annat än svartsjukans vilda kval, ty orden voro mesopotamiska. Han använde något tjuvspråk och när så dialekten och tandlösheten kom till, blev resultatet storartat. Till sist grät han av vrede, men Kalle bara klappade honom faderligt på axeln och grinade och Lydias flackande blick gick från den ene till den andre; jag tror ej hon begrep vad det var fråga om, ty hon var redan starkt berusad. Så skulle karlarna spela kort och Olle lånade två kronor av mig och under förebärande att jag ville gå ut på gården ett slag lyckades jag komma i väg. Utkommen på gatan hade jag ej en halvdragen aning om var i Växjö jag befann mig och mörkt var det, klockan var över tolv.

En polis kom långsamt vankande och då jag

frågade efter »ett hotell» — tittade han noga på mig — vi stodo under ett upplyst fönster och så sade han: — Jag vet ett bra logi för resande här strax intill, och så bad han mig följa sig. Han menar troligen polisstationen, tänkte jag och undrade hur det hela skulle sluta, men polisen gick lugnt bort till en port och ringde och om en stund öppnade en sömnig piga. Jo, rum fanns, och sedan jag avtackat polisen kom jag in i en rätt snygg kammare, med elektrisk belysning t. o. m., och det dröjde inte många sekunder innan jag låg djupt insomnad.

SJUNDE KAPITLET

för läsaren direkt in till hjärtat av Skåne, varför jag, för att ej komma för långt, företager en strategisk reträtt till Markaryd, varest jag får äran dela tädce med ett svin och sedan vara med om en bilolycka.

Följande dag bjöd fortfarande på regnmulen himmel — och hela dagen duggade det tröstlöst och ihärdigt ned över Växjöbornas trista profiler.

Jag hade en liten andaktsstund bakom domkyrkan, varest man placerat en del gamla gravhällar. Det var tidig morgon, jag var uppe redan klockan åtta och gick under regntunga björkar ned till kyrkan, som tog mig helt med sin kyliga, knappa stil och förnäma prägel av gammal kultur. Jag upptäckte på baksidan en runsten inmurad i sockeln, strax bredvid stod upprest mot muren en gravhäll med en kvinna i hög relief och bredvid den en skrovlig sten från 1600-talet. Det var en minnenas mötesplats, här räckte seklerna varandra handen, nej, årtusenden, ty en utnött kalkhäll företedde talrika försteningar från cambrium — och järnhällen över »Handelsmannen Per Wijnqist», tyckte jag där stod, var från 1749.

Nu skulle jag alltså realisera min plan. Jag hade, att på ett eller annat sätt söka vara i Markaryd den 25. Jag kunde därifrån få en redigare väg till Malmö, än om jag på småvägar via Älmhult och Hässleholm sökte mig dit, och stora landsvägen är också roligare.

Jag packade alltså ryggsäcken och gick ned till stationen. Där stötte jag helt oförmodat på en bekant, en ingenjör, som storskrattade över hela sitt stora, rödskällade ansikte då han upptäckte mig. — Nej, se luffaren, skrek han, så hela väntsalen vände sig om, jasanya, du reser verkligen och sitter inte hemma i Stockholm och hittar på historierna, larmade han och ruskade mig vänskapligt. Jag bad honom, sakta men innerligt, att draga för hin i våld och inte genera en ärlig arbetare, och det tyckte han var så lustigt, att han utbad sig äran att få bjuda mig på en tågbiljett — »hur långt du vill». Jag tackade (tack, Hugo!), för man bör aldrig neka att emottaga en gåva, och så köpte den hyggliche själen mig en biljett till — Hässleholm. — Du kan ju stiga av förr, sade han, då han räckte mig dyrgripen, själv skall jag till Malmö, men dit följer du väl inte, tillfogade han listigt. Jag måste skratta — för nu kom jag ju mitt in i hjärtat av Skåne och från Älmhult kunde jag ta landsvägen till Markaryd och så vara på den plats jag bestämt. Det blir en »sicksackresa», men kan ej hjälpas.

På tåget var proppande fullt, och min vän, som upptäckte affärsvänner, tog ett hjärtligt avsked av mig och törnade in i II:a klass, lämnande mig stående ute i en III:e klassens boggievagnskorridor, med utsikt in i restaurangvagnens kök.

Jag hängde ryggsäcken på en krok och tänkte på den hyggliga journalisten, som jag proppat full med de blodigaste lögner. Han kom andfådd och full av blocknotes bort till mig, strax innan jag lämnade Växjö och utbad sig äran att få del av mina intryck från länet. Jag sade honom allt det som läsaren nu har läst, men som han ej föreföll nöjd med mina äventyr, uppdukade jag en häpnadsväckande historia från — Grönland, varest jag lät de beskedliga Amassalikeskimaerna i en het batalj segra över besättningen på ett norskt valfångarfartyg med en förlust av tre döda och nitton sårade på norrmännens sida och klipporna övertäckta av döda eskimåer. »Allt för en kvinnas skull», nej, det sade jag ej — utan orsaken var gräl om en fiskeplats, och vackert så, och jag hade själv upplevat det. Jag hoppas att »Smålandsposten» förlåter mig — ty journalister emellan — jag börjar nu så småningom räkna mig för en sådan — räknas ju ej en lögn eller två så noga — se »Utrikesnytt»! Ja, så stod jag alltså på tåget och såg Småland ila förbi, och då jag tröttnat på landskapet, tittade jag in i restaurangvagnens kök och såg där många

ting. En vitklädd köksa läste Allers Familjejournal, en blek vaktmästare slevade stående i sig glass ur en såskopp och så torkade han sig om munnen med sin servett och störtade in i matsalen. Det måste ändå vara ett bra underligt jobb att vara kökspersonal på ett tåg. Att laga mat under ett så helsikes buller och larm — duktigt folk minsann. Men de få väl vanan, antar jag.

Naturligtvis köpte jag en tidning; för mig existerar endast en tidning och i den finner jag återigen en dikt om mig. Är jag på vippen att bli populär? Måtte Gud förskona mig för att bli det — och tar »Karl-Gerhard» och sticker in mig i en revy, gör jag skandal och vitrioldrama och det komma vi nog att tjäna en del mynt på. Inte sant, »Karl-Gerhard».

Nå, dikten som röjer en kvinnlig näve är rolig och lyder — med redaktionens oundvikliga kommentarier:

En luffare »så — nått»!

Konstnären Ossian Elgström får till uppmuntran i landsvägens vedermödor följande tröst från en sympatiserande läsare av hans luffarebrev.

Från Hornstull till Malmö blir landsvägen lång för den, som är ovan vid skoskav och törst. Men gör man exempel av »Fyrskeppet» först, nog lyssnar jag hellre till luffarens sång.

Att tjuvåka tåg eller snålåka bil
är luffarens nedärvda later för lyx.
Då avvärjes risken att kantfransad byx
av hundhugg förses med en extra ventil.

Att luffa och knata och traska och gå
från morgon till kväll nära sjuttio mil
är nomadprestation i högsta potens.

Av badande flickor kan luffaren få
en långnäsa eller ett gillande smil;
men luffarens grönländska hjärta ej bränns.

Fe be.

Jag, som tänkte stiga av i Älmhult eller Osby, ty därifrån och väster ut till stora landsvägen är endast två till tre mil, stod och väntade att tåget skulle stanna, men katten heller, det bara gick på och station efter station susade förbi. Då slog mig en fruktansvärd tanke: tänk om det eländiga tåget inte stannar förrän i Malmö. Jag kände jag blev alldeles kall! Hu, det var för hemskt att tänka den tanken fullväxt, och så frågade jag konduktören. Jo, tåget stannade verkligen i Hässleholm, men ej förr. Jag kommer alltså att passera Skånes nordgräns två gånger innan jag kommer dit till fots, tänkte jag och tyckte att det inte var så galet — från journalistisk synpunkt betraktat, och så ram-

lade vi in på Hässleholms station, som föreföll vara en halvsyster till Nässjö, med alla dess mystiska underjordiska gångar och pilar och »För Qvinnor» överallt — men utan Nässjös ohyggliga karaktär av förbrytarkvarter.

Jag kom i duggregn och mörker över en slaskig gata till ett litet ruskigt hotell — tyckte jag det var. Där var fullt — överallt var fullt. Regnet silade ned, människorna rörde sig mystiskt av och an i skymningen, men alla hade de hem — åtminstone kunde inte alla vara husvillla.

Jag får väl gå upp i någon matsal och få en kopp kaffe, så kanske hinner ett rum att växa till under tiden, resonerade jag och traskade upp i hotellet. Skånskan smekte mina öron. Jag kände mig, trots regn och trötthet, så överfull med glädje att ha kommit till landsmän, att jag bara satt och smålog och såg förmodligen mycket idiotisk ut, ty flickebarnet som serverade sade: — Vad grinar harren ad — har jau fåed sod pau mej? — Nej, jag grinar av lycka, svarade jag, och det tyckte hon visst var besynnerligt, ända tills jag lade alla mina bekymmer i hennes varma sköte. Då blev hon med ens en vänlig kvinna och sade: — Dau skall harren ha en starker konjakståddy, for de är sau bra for fortjölning. — Har ni utskänkning här i Hässleholm? frågade jag förvånad. — Ja visst, hur tror harren ad vi

annars skulle hatt de? svarade hon och var om ett ögonblick tillbaka med en stor hejare, som gjorde mig varm som en ugn. — Och jag behöver inte äta något? frågade jag ännu mer förvånad. — Äda? Jou om harren ä hongri — men det var jag ej. Jag befann mig alltså i ett fritt land och min längtan att få en fast fot i detta land blev starkare och starkare.

Käre kronprins Gustav Adolf! Skåne är ju ditt rike, bad jag för mig själv och vände mig i andanom till vår hyggliche kronprins, som jag en gång i en hastig vändning kallade »käre vän». — Nå, för att fortsätta riktigt: »Eders Kungl. Höghet, låt detta härliga land få behålla sina fri och rättigheter och låt mig få platsen som Eder Kungl. Höghets visir. Jag är full av goda råd, kan stilisera förträffliga manifest och ukaser och illustrera dem med, om det kniper. Jag förstår språket och känner på pricken hur folkets hjärta slår. Låt mig få bli Skånes generalguvernör eller i nödfall vaktmästare i rådsturätten i Malmö, ty i Skåne vill jag stanna.» Så satt jag och roade mig, och då kaféet skulle stängas, hade jag också vunnit flickebarnets förtroende, jag menar hon som serverade, och tack vare henne, trollades en säng in i en skrubbe i tredje våningen. En bra säng och en skön säng och rummet hade spegel och kommod och soffa och divan och jag insomnade ljuvt i känslan av att vara bland idel goda människor.

Efter min strategiska reträtt, Hässleholm—Markarydlinjen, var jag nu ånyo färdig att från sistnämnda plats, ungefär en mil norr om gränsen, åter begynna min frammarsch.

Allting var redo, luffarearmén i livad stämning och solen sken — märkvärdigt nog.

Innan jag bröt upp från Markaryd samman kallade jag allt underbefäl, och då upptäcktes, att allmänna krigskassan var på upphällning. Det var ju ett hårt slag, ty luffare behöva också mat, men jag dekreterade att landet vi marschera igenom får föda oss — och vill det ej, så svälta vi.

Armén satte sig alltså i rörelse 12,50 och som sagt, solen sken, vägen åt Örkelljunga var fin och len för mina ömma fötter och i fickorna skramlade muntert hela mitt kapital på fyra och sextionio i klingande kopparmynt.

Ungefär en km. söder om Markaryd stod en gammal gubbe i ett potatisland och skyggade med mössan för solen; jag hälsade, men han svarade ej, och då gick jag närmare. Har man sett på maken! — Gubbrackarn var av trä och i naturlig storlek, och då jag en smula förvirrad — för det är ju visserligen inte så ovanligt att möta träskallar, men hela människor i samma material är desto mera sällsynt — då jag, som sagt, en smula förvirrad vände mig om stod därbakom mig en gammal gumma med händerna på magen och smågrinade. — Vem

har gjort den här gubben, frågade jag hövligt. Hon bara grinade — jag trädde henne bävande in på livet — hon var också av trä. Hade jag kommit in i ett förtrollat land eller hade jag fått något slags trädille. Men jag har ju aldrig druckit träsprit. Just som jag tänkte skubba nedåt vägen — för man har väl nerver — fann jag till min innerliga glädje att jag åter var en frisk människa, ty på husets vägg stod i stora gula kapitäl: Bernhard Junggren, skulptör.

Jag gick resolut fram till dörren och knackade på och så träffade jag skulptören, en lång, mager man med ett par vänliga, vemodiga ögon. Han och jag kommo snart överens och han visade sig vara en »Döderhultare» av rustika formationer. Jag anser, att han behärskar formen bättre än Oskarshamnaren, men därom må de lärda tvista. Han visade mig ett tvåspaltsurklipp ur Svenska Dagbladet från en utställning han haft för ett par år sedan i Stockholm, och där stod ju fina saker.

Ursprungligen skomakare, hade han ej kunnat förbliva vid sin läst, och utan att mer än hörsägenvis ha sig Döderhultaren bekant, hade han skurit sig igenom samma utveckling som denne, alltså från en ren, naiv naturalism upp till den tvärhuggna personliga, lätt karikatyristiska stil han nu behärskade. Efter att ha sagt varandra en del behagliga saker skildes vi åt och strax började den eländiga himlapellen att läcka.

Jag har aldrig i hela mitt liv upplevat så mycket vatten, som denna månad, jag är nu en fullbefaren djupvattensgast absolut — och vore jag ej redan invald i »Trawellers club» skulle jag ej tveka ett ögonblick, att, efter min hemkomst, genast söka få komma in där. Det sprutregnade och då jag kände att nu kunde jag inte uthärda längre frågade jag en spikrak odalman, som stod med en trädgårdsax i handen på en veranda, om jag ej finge dela taket med honom. Han mönstrade mig ett ögonblick strängt och sade: — Varifrån kommer han? — Från Markaryd, svarade jag. — Och inte ager taug? — Har inga pengar, genmälde jag och då log han ett kort litet leende, som ungefär sade mig vilka tankar han hyste om min ringa person.

— Ja, stig upp då, brummade han äntligen och så smällde jag ihop min paraply och klev upp på verandan. Genomvåt var jag och blåste gjorde det, så när jag tyckte regnet lättade litet sade jag farväl och fortsatte, för jag började frysa okristligt. Jag kände på mig att det ej var riktigt naturligt, att det bara skulle regna var jag gick fram, för ringde jag bakåt exempelvis, så sken solen en mil norr ut och mötte jag en skjuts, så var det torrväder en halv mil fram — för mig. Jag var alltså utsatt för en speciell förföljelse och är komplett övertygad om, att det är några änglalymfalar som bespruta mig — kanske stör den ende vandraren på Sveriges

landsvägar dem — de äro ju bara vana vid biler och därför söka de spola väck det underliga föremålet, som rör sig så sakta därnere på det långa buktande strecket, varpå de snabba Fordarna kila fram.

Änglalymlarna — norr om Örkelljunga.

Har jag ej rätt? Framtiden skall giva mig svar! Nedregnad i oigenkännlighet, ankom jag framåt e. m. till Värjö station och där frågade jag försiktigt inspektoren vad en biljett kostade till Örkelljunga, för nu ville jag bli torr.

Pengarna räckte till en tredjeklassbiljett och då Dieselmotortåget snurrade in på bangården, var jag den förste som slungade mig upp i Torkan. Läsaren undrar kanske, varför jag ej

nämnt ett ord om landskapets skönhet i de blida nejder jag genomvandrat, men sanningen att säga, är jag ej så stor i själen att jag i ösregn kan stå i en vägkrök och slå ut med en våt hand och ropa — eller viska, för jag är hes som en korp: — O, så vackert — wunderbar! Bitte schön, utan jag ser ner i sörjan och funderar endast var jag skall sätta skosulorna för att ej bli för våt. Jag vill emellertid bekänna, att ungefär en mil från Markaryd — då jag passerade gränsen mellan Småland och Skåne — stannade jag verkligen. Trots regnet och såg mig omkring. Jag hade tänkt fotografera mig med tillhjälp av min »Haka»-apparat, men det var för mörkt.

Gränsen gick utefter en bäck och gränsstenen var svår att få fatt i.

I Örkellunga, vars bottenlösa gator inte blevo muntrare av att genomvada utan mynt, tog jag Gud i hågen och tog en kammare på Rosengrens gästgiveri och där tillbragte jag tjugufyra långa timmar utan mat och dryck, melankoliskt blickande ut i regnet och förgäves försökande räkna ut, var i all världen mina pengar tagit vägen, allt under det att glas klingade, korkar smällde och dubbelfeta skåningar åto sig fulla av himmelsk manna utanför min dörr, ty mitt rum låg innanför matsalen — — —.

Det var ej utan sin bistra humor att vara fem steg från det styvaste smörgåsbord som jag

någonsin sett dukat och vara för blyg för att tigga och för fin för att stjäla. Ack jag vanemänniska — eländiga förfäder som inte uppfostrat mig att »taga» utan att fråga. Dagboken för dags dato säger:

Fattigdom och hunger på Rosengrens hotell i Örkelljunga.

»Ingår morgondag utan idé om varifrån mynt skola framalstras, övergås till bolsjevismen och dess principer.»

Örkelljunga var en märkvärdig plats såtillvida att »Svenska Dagbladet» ej fanns att få köpa där, varken i Sjöldbrands(?) »Bok-, cigarr- och herr-ekiperingsaffär» eller i »Örkelljunga bokhandel». Detta måste ändras; ännu äro vi så långt från Malmö, att »Sydsvenska Snällposten» ej behöver

dominera överallt — detta ej sagt i någon ond mening — — — Jag ville bara ha tag i Dagbladet för att se, om »resebrev sex» kommit in, därav mitt utbrott!

Jag har hittat femtio öre i mitt västfoder och köpt mig en limpa som jag försiktigt äter på, ty den måste vara länge. »Hunger alstrar sære nykker», säger Johannes Jörgensen. Han har rätt, min käre vän. — Jag undrar om det är sant, att han i Jerusalem övergick till samaritanerna? Andlig föda är också mat.

Senare. — Naturligtvis blev jag räddad från min penningbrist — — — men hur det gick till talar jag ej om — man har välan privatliv.

Jag betalade och gick. Nu ger jag attan i regn, för jag vill gå och så gick jag. Jag hade hunnit ett stycke utanför metropolen, då jag anropades av en liten man i helskägg och »Ford». Han hade en träbur med en gris uti och den hade glidit ned på sned mellan passagerar- och förarsäte, så grisen stod bredbent och obekvämt med en klöv på vardera väggen.

— Kom och hjälp mej, skrek han redan på långt håll. Visst ville jag hjälpa och så fällde jag ihop min paraply och högg i. — Jag skall till Ängelholm, så vell du aga så skall du fau, som tack för hjälpen, tyckte gubben.

Nu gick vägen till Ängelholm över Åstorp och det var ju söder ut, så jag slog till, för det var ju ett okristligt väder, och klev därför upp bred-

vid mannen. — Om han inte ägde något plagg att skylla nakenheten uti? — Jou dau — ta hästtäcket og sweb in daj i. Och så tog jag »hästtäcket» som var av grov ull och relativt torr och »swebde» det omkring mig. Å, vad det var ljuvligt, att efter tjugufem dagars resa få ett överplagg på den förgängliga kroppen — och så begynte vår kaffekvarn att gå. Naturligtvis fick jag springa ned och veva ett par, tre gånger innan vi fingo »Forden» i gång. Ack, denna Ford!

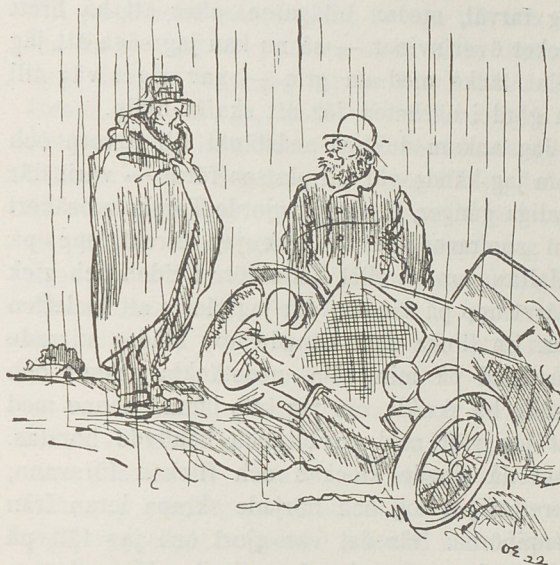
Regnet öste ned, överallt stodo självbindarna övergivna i halvfällda rågländ och rågen — den var svart.

Ännu verkade landet »Småland»; stengärdesgårdarna voro ännu i majoritet och skogen stod tät. Det skånska inslaget voro gässen, som välbehagligt plaskade omkring varje gård vi körde förbi — de klagade ej över vätan.

Halmtaken blevo allt vanligare — terrängen mellan Stridsvig och Ö. Ljungby, varest vägen gick utefter banan, började mer och mer tappa »skogen» och vid Ö. Ljungby begynte Skåne, fast den blåa, disiga förtoningen av Hallandsås ännu dröjde vid horisonten i nordväst, som ett sista minne av Sverige — — —.

Vi hade väl hunnit en bra bit, då svinburen återigen gled ned och måste lyftas upp och sedan satt bonden — för en sådan var det som förde bilen — med ansiktet riktat bakåt mest hela tiden för att iakttaga vad svinet tog sig till.

Detta kunde ju inte gå bra i längden, varför vi också lätt och ledigt körde i diket, dock utan att välta, vilket var bra för mig som satt »innerst».

Bilen körde ned i diket strax norr om Åstorp.

Vi hoppade ur och tittade efter om något brustit eller skadats, men den var hel, hela bilen; det enda felet var att den stod med två hjul i diket i stället för på landsvägen och en bil är en tung krabat för två man. Vi försökte baxa upp den, men det gick inte; så stodo vi där en liten stund och hängde med profilerna och

bonden sade: — Detta kallar ja for en olöcka, men då inte heller detta hjälpte och vi endast hade ett par km. till Astorp, lämnade jag igen »hästatäcket», spände upp mitt bomullstak och tog farväl, medan bilägaren, efter att ha brett täcket över svinet — så nu kan jag säga att jag delat täcke med en gris — gav sig i väg till en gård i närheten för att skaffa hjälp.

Jag ankom duktigt nedstänkt till Åstorp och som jag kände väl till platsen förut — varit där otaliga gånger, de år jag gjorde Torekow osäkert om somrarna — så gick jag direkt upp på »Malta» som hotellet hette förr i tiden och gick djärvt upp på vinden, där jag visste att toaletten var. En flicka som hängde upp kläder stirrade förvånad på min våta, nedstänkta gestalt och skulle ha skrikit, om jag inte lugnat henne med att jag vält med en bil och behövde borstas. Just då ringde klockan och flickan försvann, varefter jag tog och började skrapa leran från benpiporna. När det var gjort och jag fått på mig en krage var jag ånyo karl och gentleman och gav mig ned i matsalen — hade ej ätit sedan föregående dags förmiddag och klockan var nu tre, så jag var ju duktigt hungrig. Kalops — äkta vara — nam, nam.

Jag hade knappt slutat, förrän jag ser min vän grisägaren köra upp framför stationen som ligger tvärsöver gatan. Nå! Jo då, bilen hade han »fåed opp» och ville jag nu följa med till

Ängelholm, så var jag välkommen att »sidda opp å aga». Det var klart, för det öste fortfarande och så lockade »staden», så när bonden fått ordnat en del affärer han hade, så åkte vi. Till Ängelholm var ungefär en sju till åtta km. Jag hade nöjet att passera strax förbi Strövelstorp, den by vari jag lär ha blivit född. Uppkomna till Vålinge, hade vi stora bilvägen till Göteborg oss till mötes och vid sextiden ungefär, trillade vi in i det gemytliga Ängelholm, bekant för sina kavringar och sin långgrunda badstrand ett par km. väster ut. Sedan bonden och jag tagit en »syp» och en »bir» och ätit ett par smörgåsar tillsammans skildes vi. Jag gick i denna tröstlösa afton på biograf och kom att sitta mitt i en klunga »romani», och som endast en av dem — en kvinna — kunde läsa, voro de mycket roliga att höra. Ja, tattare tror jag ej det var, utan kanske det mera lutade åt den kriminella sidan, ty ynglingarna hade bleka ansikten med röda, »sygeligt funklende næser», som dansken säger, och ner i pannan hängde en väl oljad lock, antagligen för flickebarnen att hänga sig fast i.

SJUNDE KAPITLET.

Jag lämnar Hälsingborg och kommer till Landskrona, men inser det lämpligast att fortsätta till Lund, varest jag får en god plats. Jag fortsätter till Malmö och skriver där en besk kritik, varefter jag inte vill vara luffare mera utan reser hem till Stockholm med ett nattåg.

Följande morgon bjöd på sol och blåst och drivande skyar. Jag omgjordade mina länder och klockan tio gick jag över Rönne å. Vägen bar rakt söder ut och var jämn som en linjal; jag gick lätt och bra, min packning var den minsta möjliga och på himlen sken solen. Naturligtvis saknades inte de sedvanliga molnformationerna, men de voro liksom litet »udasade» tycktes det mig, inte riktigt i form för en dust med Ossian Elgström. Jag gick och tänkte på Ängelholms fängelse; det låg så vackert med sin grågula fasad med ett idylliskt och stenlagt torg med sina blomstrande hus och det hade tre celler åt torget. Det såg ej alls så dystert ut. Jag förmodar, att man — när det blir förbud och man kommer i häkte, själv får välja sitt fängelse. Jag vill då välja Ängelholms. En bil väckte mig ur tankarna, den kom med sextio km.

i timmen och det stod som en fontän om hjulen. Jag spände hastigt upp min paraply, kanske alltför hastigt, för kratsch, där remnade förlåten och jag fick vattenpelaren rätt i magen.

Nå, den torkade solen på en kvart, men i mitt sinne jäste vreden och jag beslöt att raffinerat hämnas — läsaren får se sedan.

»Troskis och Lenins älskarinna» — fritt efter Dostojewskis berömda novell »Idioten», visades på bion i Hasslarp — synd att jag ej fick se henne; hon måste ha varit rätt ålderstigen, för om jag minns rätt, skrevs »Idioten» på 90-talet. I Hasslarp sökte jag förgäves att få köpa eller tigga mig till litet föda. Nix, Sockerfabrikens hotell var endast tillgängligt för personalen, men en »bir» att läska mig med kunde jag få.

Tack, sade jag och så blev jag läskad och ett par km. söder om samhället bytte jag strumpor. Det gick en stor gås över vägen, henne gav jag ena sockan, det såg mer än festligt ut. En gammal man tittade ut genom en ruta och stirrade på gåsen; han tyckte kanske den såg litet besynnerlig ut, och när därför husdörren knarrade, packade jag ihop mina grejor och »gick på trean», som motormännen säga, min väg i full fart.

Klockan 2,50 såg jag »Kärnan» i Hälsingborg som en blå kuliss mot horisonten och nu började vägen bli som en gröt. Regnade gjorde det och

jag var dåligt skyddad av min paraply, som egentligen endast var ena halvan av ett sådant.

Bil efter bil sprutade förbi, jag fick upp min anteckningsbok och noterade deras nummer: 1) M 4226 Ford. När jag bevekande pekade på mig och vägen, endast log föraren och lät det

Medan gubben tyckte att gåsen såg besynnerlig ut, sprang jag för livet mot Hälsingborg.

spruta. 2) L 1171 lastbil, likadant; 3) L 1041 lastbil, likadant; 4) M 3477. En fin privatbil, vars chaufför bort ha bättre vett än att storflina mig rakt i ansiktet; 5) L 878 lastbil, också fylld av grinande djur. Jag utmanar dessa »gentlemannachaufförer» samt och synnerligen till duell på knytnäve och påk — och förklarar dem vara

råa djur — utan människovärde tills de bett mig om ursäkt.

När jag nedsmord och trött, efter att ha vandrat nära tre mil, noggrant räknat 2,87, törnade in i Hälsingborg, var det mer än en som vände sig om efter mig, och värden i det logi där jag tog in, frågade blygt om jag fallit ur en bil. Ja, jag såg obeskrivligt svår ut.

Söndagen den 27. Människorna ha blivit vansinniga, gatorna äro fulla av biler med musikåre, överallt uppmanas man att rösta, fri skjuts utlovas åt alla gamla, och små frukost-rätter äro mycket begärliga framåt nattkröken. Kaféer och restauranger äro fyllda med ivrigt diskuterande skåningar som äro torra i halsen. Är sperikummet verkligen värd all denna uppståndelse. Nej!

Jag vänder ryggen åt alltsammans och går nu till Landskrona.

Som sagt, förbudsvännerna rasade i Hälsingborg och det var ännu en hel del mil till Malmö. Eftermiddagen var vacker och så packade jag ihop, sade farväl till den fagra mö som serverat mig mat — hon hette lustigt nog liksom jag — Ossian, men i efternamn — allvar! och gick. Naturligtvis susade »ja»- och »nej»-biler utefter vägarna samlande röster. En stor »ja»-bil med flaggor och doningar, ilade förbi på väg till Landskrona. — Röstar ni ja, skrek en blek herre, — Ja, skrek jag, ty jag hörde ej riktigt,

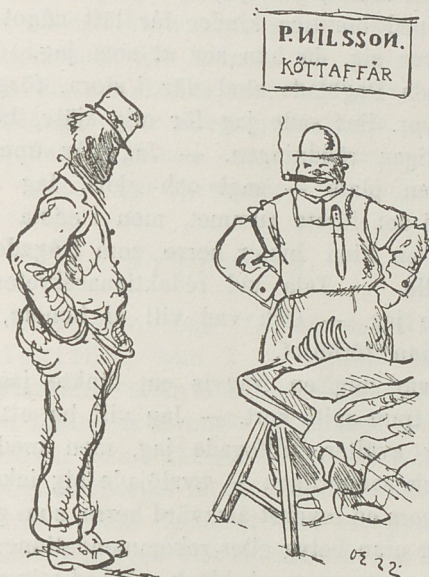
utan trodde han frågade om jag ville åka. — Stig då upp i bilen och följ med, skrek han tillbaks, ty det var ett rentutav öronbedövande larm från alla motorfordon som kilade runt mellan träden. Vi hade väl åkt en mil eller så, då bilisterna kommo underfund med att de forslat en eländig »nejröst» och så blev jag avföckad, visserligen hövligt, men så pass bestämt, att det inte gick an att bli kvar.

Landskrona — citadell — ett lustigt litet locus, som kallade sig Bristol, gav mig mat, och stärkt och upplivad beslöt jag att omgående fortsätta, ty vem kan veta hur länge det här vackra vädret räcker, tänkte jag, och så var ju min paraply alldeles trasig, så den hade jag slungat.

Av marschen Landskrona—Kävlinge, minns jag föga, för det var skumt, jag var trött och jag längtade hem. Det är inte alltid så roligt som det ser ut, detta liv utan kragar och ombyte, och jag kände vid Kävlinge station en vild längtan efter en torr och ren skorta. Klockan kunde väl vara bortåt halv elva, då ett tåg till Lund inbjöd mig till en vila, som genast accepterades tacksamt, och så kom jag till »Long» som Lund heter på »moudersmaulet», och när jag vaknade följande morgon hade jag två mil och femtio öre kvar.

Här måste arbetas, tänkte jag, och kom i kläderna i en fart — nu hade jag ju en konst-

närsvän — han Skopas-Collin som gjort flickan som lyssnar till den blindes spel — en duktig skulptör och så vidare. Nå han bodde långt söder ut på stan och var förstås inte hemma,

Biff fanns, men ingen åt mig i hela Lund.

eller också hade han kanske s. k. morgonhumör och önskade vara ensam, alltnog jag fick ej fatt i honom och så rök den frukosten. Litet hungrig drev jag omkring på torget, såg stånden digna av frukt och fann köttaffärerna tyngda under bördan av biff, men ingenstädes fanns något

kokt eller stekt, eller överhuvudtaget något som lämpade sig att ätas eller att skänkas bort till den svultne luffaren.

Jag hade femtio öre och för att stärka en eventuell kredit, gick jag och rakade mig, ty en herre med borstiga kinder får lätt något pauvert över sig, då han ser ut som jag.

»Lunds Dagblad» stod där i stora, förgyllda bokstäver. Hal sade jag för mig själv, här är sannerligen räddningen. — Jag går upp och söker en plats — sagt och gjort. Jag mötte ingen i det första rummet, men i nästa stötte jag på en liten bister herre, som frågade vad jag ville. — Tala vid redaktionssekreteraren, svarade jag. — Och vad vill ni honom, fortsatte han förhöret.

Du var mig en frågvis en, tänkte jag och räckte fram mitt kort. — Jag vill ha ett jobb för jag svälter, tillfogade jag, men med hög röst och sannerligen — avslöjade sig icke den bistre som en mycket älskvärd herre, som genast tog mig utan betyg eller rekommendationer, gav mig penna, papper och bläck och bad mig skriva ihop en intervju med mig själv.

Hela redaktionen sov, ty de hade suttit uppe och tagit emot röstrapporter och så vidare, så det var tyst och ljuvligt i rummen och min flitiga penna raspade muntert ihop en spalt intellektuellt svammel på den korta tiden av 9,5 minuter. — Här är prosan, sade jag och läm-

nade fram manuskriptet, och ett ögonblick där-
 efter var jag femton kronor rikare och kunde
 gå ut och äta frukost. Vad jag skrev ihop?

Jo, herr litteraturforskare, jag skrev ett litet
 skoj med mig själv, som framställdes såsom
 åkande bil och boende på lyxhotell hela vägen
 från Hornstull till Malmö, för ingenting är
 roligare än att skämta med sig själv, det är
 inte på långa vägar så roligt när andra göra det.

Roar det, så finnes intervjun avtryckt här-
 nedan — roar den ej, så hoppa över den.

PÅ LUFFEN.

Konstnären och författaren Ossian
 Elgström, som f. n. befinner sig på
 luffareturné »från Hornstull till Malmö», var-
 om läsare av Svenska Dagbladet veta gott
 besked, kom i går till Lund och avlade en
 artighetsvisit på Lunds Dagblads redaktion.
 Förutom sitt visitkort och ett gynnsamt
 allmänt intryck efterlämnade den artistiske
 och litteräre luffaren nedanstående bidrag
 till Ekoavdelningen. Herr Elgström ämnar i
 dag på morgonen vandra vidare till Malmö.

»Lund är en vacker stad, men fattig på konst-
 närer. Jag som vandrat i många timmar, gick
 genast upp till Johannes Collin, bildhuggaren,
 men han släppte inte in mig. Fadren, tänkte

jag, var skall jag nu få frukost ifrån? Torgen överbjodo varandra i frukt och köttstånden dignade under bördan av biff — men ingenstädes fanns något kokt eller stekt — eller överhuvudtaget något till skänks.

Jag vandrade missmodigt ned till järnvägs-hotellet för att vara nära mat, men upptäckte på vägen, att jag var alltför orakad för att få kredit någonstädes, varför jag offrade min sista femtioöring för en grundlig avverkning av haka och kinder.

Betydligt lättad och nu absolut pank ställde jag mig i ett gathörn för att tänka — man tänker så bra då man är ensam — och då mina blickar tanklöst vandrade runt på skyltar och annat, fick jag en idé, ty i förgylld skrift läste jag 'Lunds Dagblad'. Bon, här är sannerligen den stora idén — gå upp och sök plats — sagt och gjort; jag rättade till min halsduk, spottade på knäna för att få dem svarta och så törnade jag upp. Det första redaktionsrummet stod tomt, men så mötte jag en herre som såg bister ut.

— Jag vill tala vid redaktionssekreteraren, sade jag blygt. Mannen mätte mig från huvud till fot. — Vad vill ni honom? frågade han. — Ha plats, svarade jag — och lämnade mitt visitkort.

Kort sagt, jag fick jobbet och mitt första uppdrag blev att gå upp på Grand och intervjua Svenska Dagbladets specielle luffare Ossian Elg-

ström, som samma dag ankommit i lyxbil till staden och nu bodde i en rumfil åt torget. Jag nappade en blocknotes och fick strax företräde.

Herr Elgström, en kortväxt karl med feta kinder — 'huru lätt bliva icke människors kinder feta', säger skalden — satt slappt nedsjunken i en klubbstol, medan en vitklädd massör bearbetade hans, av bilens skakningar ömma muskler. Jag började strax attacken med en vördsam förfrågan om den store mannens hälsotillstånd. — Dåligt nog, jag kom hit alldeles nedstänkt av biler — de eländiga bilerna lekte fontäner. — Men det gjorde väl ingenting, vågade jag genmäla. Herr Elgström åkte ju bil. Ack ja, det var ju sant, blev svaret. Jag skall säga redaktören, man blir så lätt disträ, då man gått i åtta timmar. Åkt menar jag.

— Och vart bär nu färden? — Till Malmö. Kungl. järnvägsstyrelsen har ställt en I:a klass boggievagn till mitt förfogande, men det tycks bli en sval dag, så jag tror jag — går. Man måste ju komma gående till Malmö. Det ser för konstigt ut att komma i bil. Veckojournalens redaktionsfotograf och Svensk Presscentral ha ju kameror ute — nå, jag kunde ju också låta bilen stanna ett par kilometer från Malmö och klä om mig. — Någon särskild luffaredräkt existerar väl inte, sade jag och beundrade i smyg herr Elgströms välsittande redingote. — Jo då, blev svaret, som gammal etnograf har jag lyckats spåra upp den.

Jag har haft god hjälp av Nordiska museets dräktexpert, professor Hammarstedt. Här är den — den är sydd på Handarbetets vänner i Stockholm. Herr Elgström framvisade en verkligt originell dräkt, något väl mycket påminnande om en vanlig kavajkostym; det enda som skilde den från en vanlig köpt sådan var, att byxorna voro fransade nedtill och att tre knappar saknades i västen, dessutom var den försedd med lappar på armbågarna. — Den har kostat över 1,000 kronor — nej, inga siffror. — Och här ser ni mina blåsor. Herr E. öppnade ett elegant för-silvrat etui. Den här har suttit på hälen och den där lilla är ett minne från Småland.

— Om jag tycker om Skåne —?

— Jag är ju född där —

— Och förbudet?

— — ger jag den som flyger och far, jag bränner själv.

— Och vilket fängelse kommer herr Elgström att välja när vi fått förbud?

— Obetingat Ängelholms — det var idylliskt.

— Och den skånska kvinnan?

— Charmerande, när man vant sig vid henne.

En vaktmästare nalkades nu med ett kort.

— Ska ursäkta mig, sade den store mannen, icke vaktmästare Pettersson utan herr Elgström. Jag ser att polismästaren vill göra mig sin upp-vaktning — därför farväl.

Jag bugade mig och gick. I trappan mötte jag

en strålande herre, det var ett ombud för Viskafors gummisulor, som herr Elgström använt under sin 600 km. promenad.

— Storartat, skrek han, man kan inte se att de äro använda. Vilken reklam, vilken reklam!

Ossian Elgström.»

Jag tog ett ömt farväl av redaktör Ljunggren och kilade ut på stan.

Solen sken och »frukosten är människans oätfrånkomliga rättighet», och så spisade jag mat och var lycklig.

11,30 var jag klar och satte kurs på Malmö — och fast det blåste infernaliskt, var det dock faktum, att solen sken och att vägen var rak som en linjal och kantad av höga träd. — Ni må tro, att det var liv på fälten, nu stodo minsann inga »självbindare» och slokade med vingarna i den svartnande skörden — nej, nu forcerades arbetet — det gällde att rädda vad räddas kunde och överallt mejades, bands och kördes råg och korn. — Vad allt var vackert. Ack Skåne, »ett framnäs är du, Skåne, ett förland och ett ljust ansikte» — citerade jag, och sannerligen log ej »landet trygghetens långa leende i sol», denna härliga dag för att nu tala med Paul Rosenius, och jag glömde mina fötter och log med.

Stackars bilister — de sågo sannerligen inte ett smack av skönheten, av låga gårdar med vita

gavlar, pilar och fälten i sol — de ilade förbi i hundratal, i läder och lack och F. I. A. T. och jag tänkte: Tänk så mycket brådska det finns här i världen — och underligt, att de som ha råd att hålla sig med hela skor, inte vilja gå.

Majestätiska lastbiler — hela tågsätt på två till tre vagnar lastande fem till sex ton, dånade förbi — och jag beundrade denna tjärnakadamiserade väg som ändå förblev jämn som ett golv, och så kom jag ihåg vad en fransman en gång sade om Sveriges vägar: — Vad ni ändå är för ett lyckligt land, sade han, som äger ett sådant jungfruligt vägsystem — ni kan ju när som helst bygga vägar — utan att behöva kosta på er ett dugg — för dem ni ha, äro inte värda — någonting. För Sveriges landsvägar äro under all kritik och tillåt mig därför få säga några ord om dessa vägar jag nu delvis bevandrat i tjuguatta långa dagar. — Undantar jag några vägbitar i Östergötland och så landsvägen Malmö—Lund, voro alla vägar dåliga — jag talar nu som gammal ingenjör, för jag har en gång i tiden även sysslat med sådana ting. Vi lära ha ett hundratal vägbyggare här i Sverige och det skulle vara roligt att veta, vad de syssla med, för inte är det med vägar. — De nybyggda vägarna äro precis lika dåliga som de, vilka byggdes för femtio år sedan, och såvitt jag kan se, nådde alltså vägbyggnadskonsten i Sverige sin kulmen på 70-talet och har sedan dess troligen ansetts som

en »färdig» vetenskap, medan utlandet gjort rön på rön och t. o. m. lilla Danmark byggt vägar mot vilken landsvägen Malmö—Lund endast är ett blekt falsarium.

Det finnes inget väghållningssystem här i Sverige, inget systematiskt och metodiskt arbetande ämbetsverk med »Sveriges vägar tip top med kontinentens» som realprogram. — »Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen» tycks mera inrikta sig på vatten än väg, så den räknar jag ej.

Det är därför klart, att Sveriges vägar nu måste vara som de äro. Vi ha väl 350,000 olika väghållare i Sverige — merendels bönder — och dessa ha 350,000 olika underhållstekniker. Dessa experter kontrolleras av omkring 300, om möjligt ännu mera vägtekniskt okunniga landsfiskaler och därför blir resultatet också $+ - 0$ och utlandet ler —

Det finnes väghållare som endast ha 7 cm. väg att underhålla, det finnes de som ha 700 meter, och hur göra de det? De vräka skarpkantad makadam i de värsta groparna och inbilla sig att denna fyllnad skall spridas och nedpressas av mjuka gummiringar, de skvätta litet singels i vattenpussarna och tro allt vara all right och de tycka till på köpet illa om denna sin underhållsplikt. Hur man än skärskådar saken, det må vara från bond-, luffare- eller bilsynpunkt, så är det lika illa överallt — och därför nog om landets vägar denna gång — —

"Huru jag fann Livingstone" hoc est min syster, som är
bas hos prof. Ehle i Åkarp.

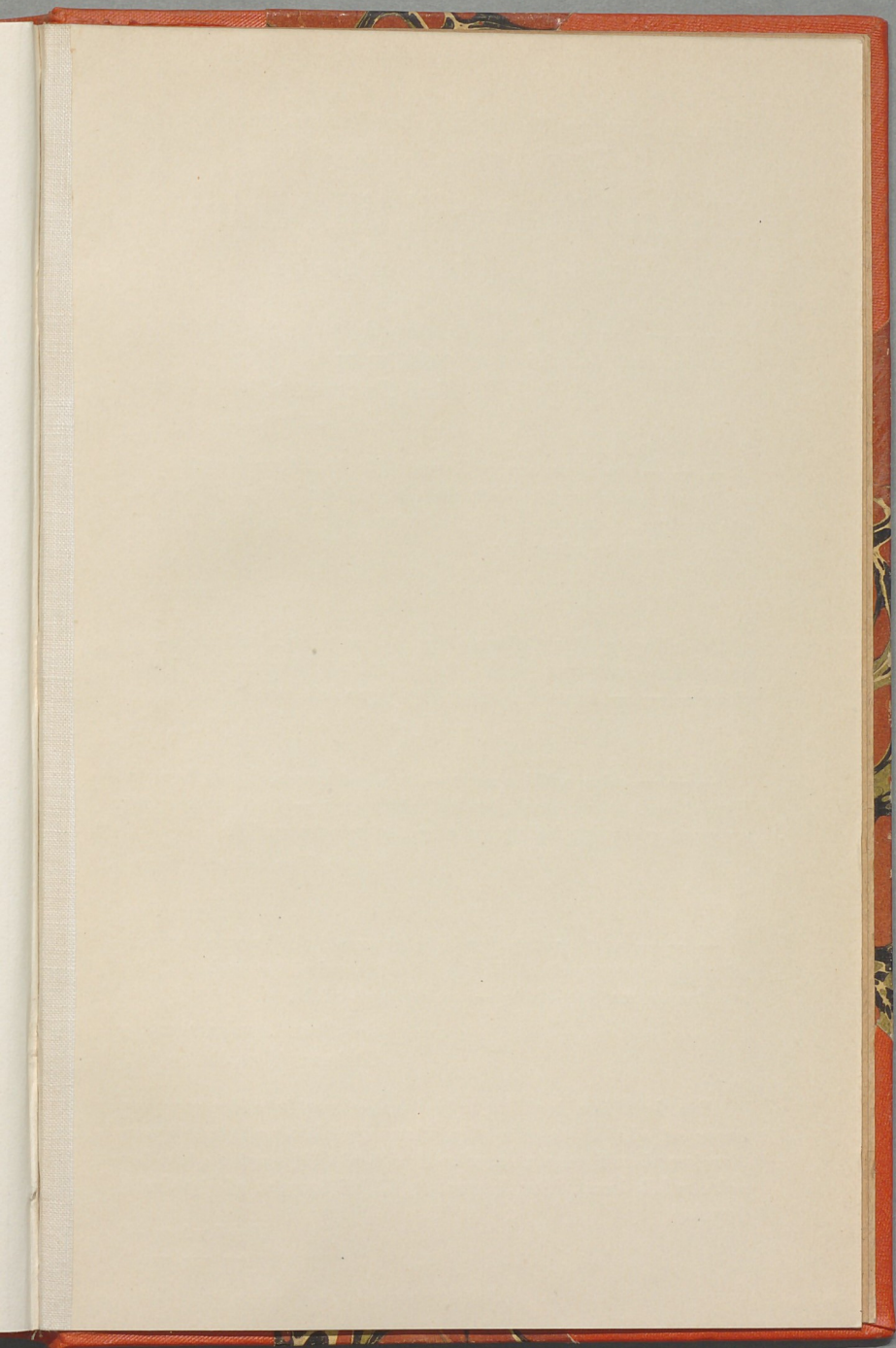
Jag gick alltså och filosoferade och blåste gjorde det intensivt; jag hade passerat Åkarp och Ehles »ärftlighetsinstitution», varest jag träffade en älskad syster som är bas där och hon var ruskigare klädd än jag. — Huru jag fann Livingstone, sade jag, då vi helt oförmodat möttes på en smal stig i en veteåker, ty bakom min utsägligt törstiga och neddammade syster, skymtade flera negerslavar, tyckte jag det var och landskapet luktade Afrika. Hela institutet höll just på med att insamla växter, binda ihop

dem i knippor och lämpa dem in till professor Ehle, som sedan hade att undersöka om de — växterna, voro så pass rasbiologiskt livsvärdiga som han ville ha dem, så min syster endast tryckte min hand, torkade svetten ur pannan och gav slaverna ett maningsrop, medan handen slöt sig fastare kring bockskinnsdiskan, och så skildes vi med ett enkelt »hej».

Där, strax sydost om Åkarp såg jag första gången Malmös blåa silhuetter mot horisonten. Jag igenkände Petrikyrkans spetsiga torn — Hamnkontorets kupol — och så kolbolagens väldiga kranar och utanför låg havet i dis och ett mudderverk glänste som silver. — Klockan var nu 3,05. Det klack till i luffarehjärtat. Jag var relativt nära ett länge åtrått mål och när jag kom till Arlöv, tog jag mig en portion kalops på »hotellet» — det var för resten inget hotell, Gud vet vad det var för en sylta. Ägaren — en rödbrusig herre i byxor och skjorta, and no more — spelade piano med en stor cigarr i munnen och ropade ned i mathissen: — Anna, här är en harre, som vill ha bier o mad, kvicka daj. Och mat fick jag och en hel tillbringare öl. — Ölet i Skåne är sötare och fylligare i smaken än det uppsvenska — och jag åt och styrktes och klockan 6,11 e. m. nådde jag mycket ömfotad, men eljest i gott skick Malmö spårvägars yttersta utpost i norr och var alltså vid målet.

Och så var jag inte luffare längre.

Finis!

Några utdrag ur de 100-tals hotelsebrev, som Ossian
Elgström efter sin luffarefärd

"Från Hornstull till Malmö"

fått emottaga från hela Sverige.

1) — — — *han kallar oss för djur det tycker jag inte om så
Elgström skall få smörj och stämning — —*

*Karl Eriksson. »Kalle Bolt.»
Luffare.*

2) — — — *I dagens nr af Svenska Dagbladet ser jag till min
glädje att Eder kompis Kalle Bolt lovat Eder smörj. Detta löfte
går tydligen från hjärtat ity att utan smörj kan Ni säkerligen
aldrig lära Eder någonting.*

*P.
Sundsvall.*

3) *Ni eländiga lilla luffare. Mer än en »vägtekniskt okunnig
landsfiskal» skall med glädje göra Eder ända, lika öm som Edra
fötter — — — kom till Nässjö; jag säger inte mer.*

J. O. P.

4) — — — *våra »dåliga vägar» är något som ni ej tycks begripa
Er på men eljest var edra bref rätt roliga — fast jag tror att
en omgång prygel skulle göra eder litet mindre mallig.*

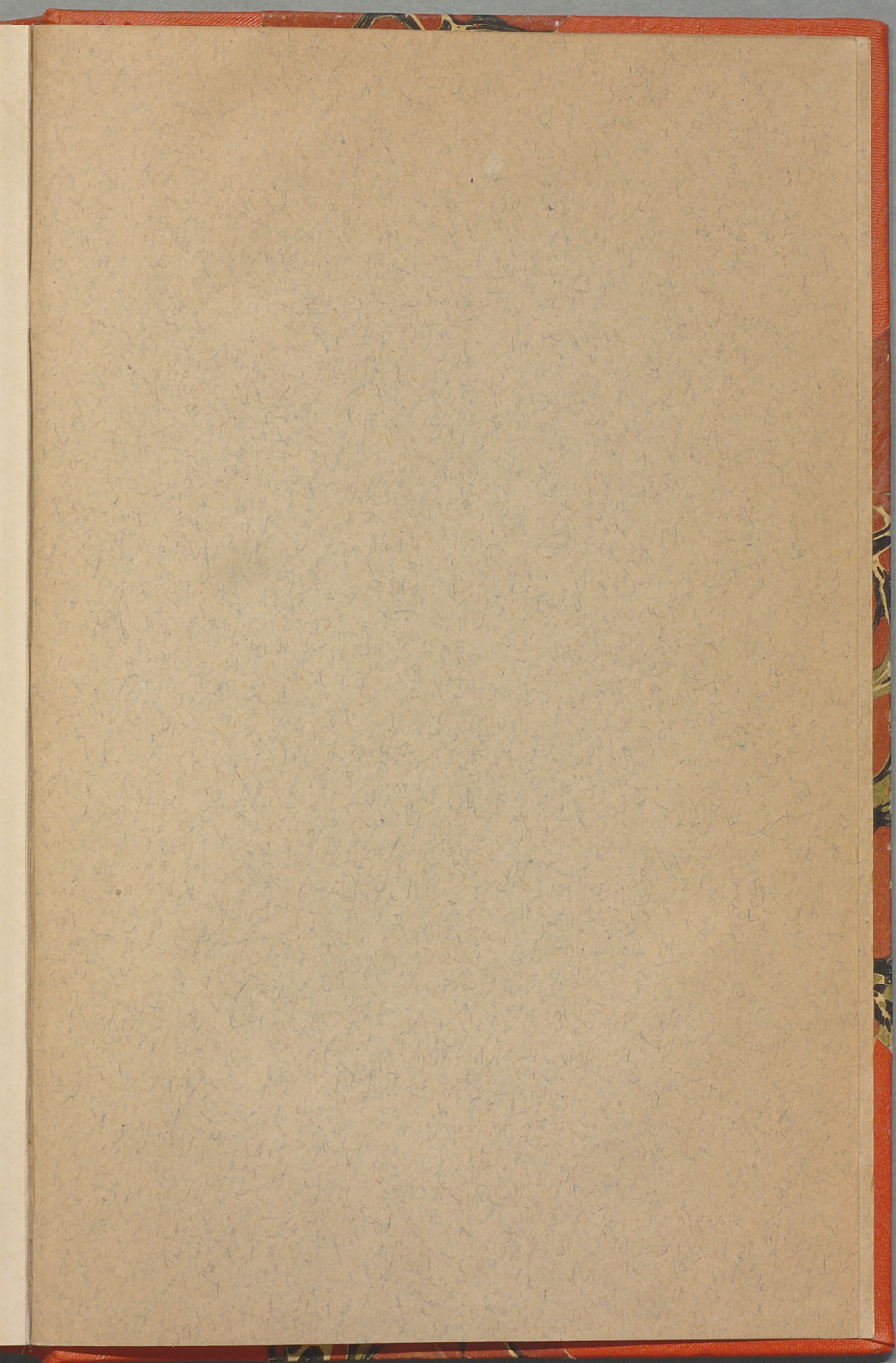
*»Vän af rättvisa.»
Växiö.*

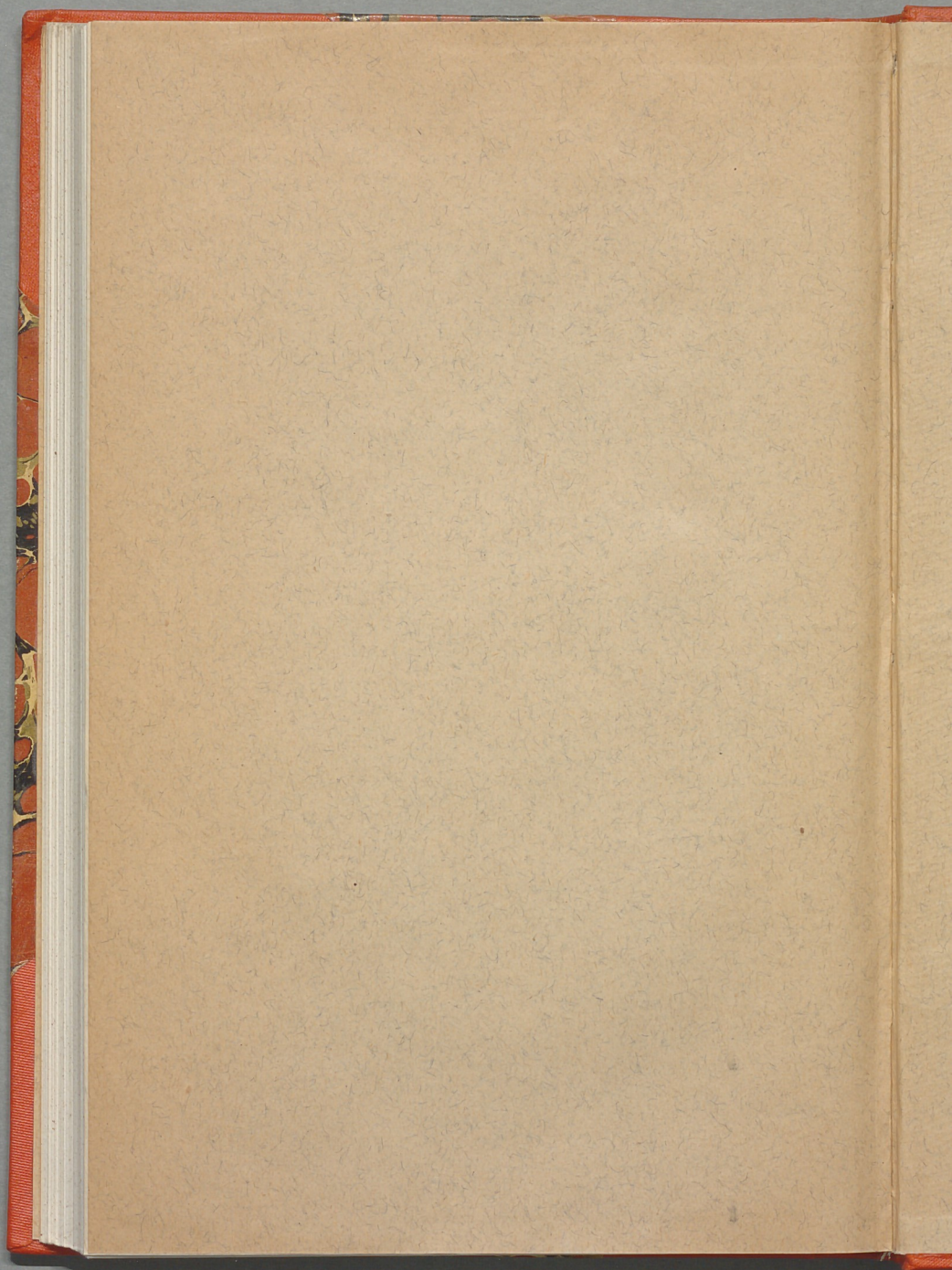
5) — — — *»det är stor Synd okk skam att släppa en sådan som
ni ut på vägarna att skälla på folk okk andra som jorde sit besta
att jiva er mat okk drika — smörj borde ni ha.*

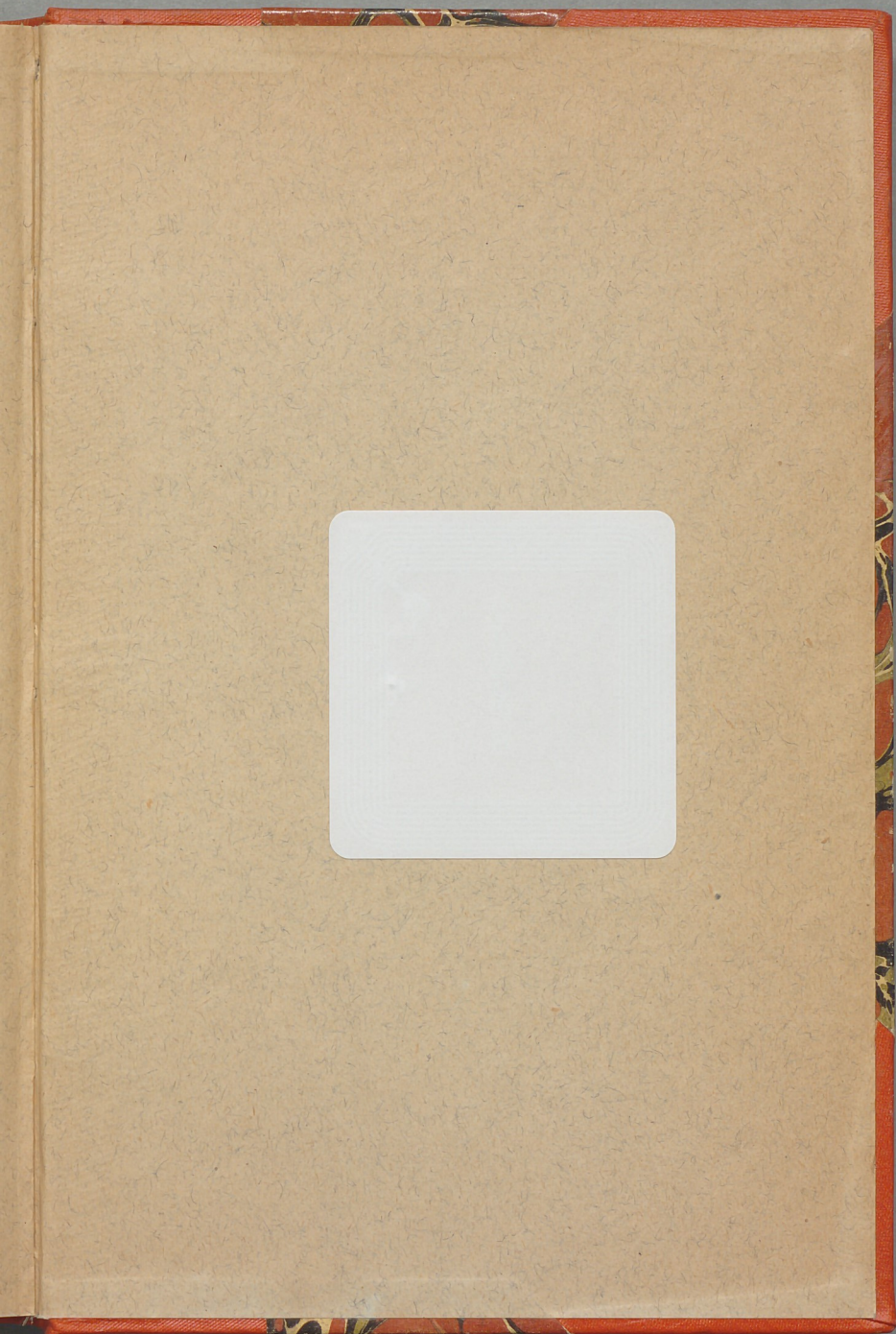
*Sven Andersson.
Tecknar. Högaktningsfult.*

6) *Era bref har jag läst, några saker voro ju roliga men jag
anser att ni ej borde giva allmänheten en felaktig uppfattning om
Sveriges Lands vägar, emedan de stå på höjdpungten af kultur
och särskilt inom Skåne befinna sig på höjdpungten af vägteknisk
kunskap.*

*Högaktningsfult
— — —*

Kungl. biblioteket, Stockholm

50001

000 071 433